

Војнопензионерске теме и дилеме

КАКО ДАЉЕ

Само удружени и јединствени у опредељењима, захтевима и активностима, пензионисане војне старешине могу да врате урушена права или да упуте одлучан глас против нацрта или најаву решења која су супротна њиховим интересима

Имали смо за ових шест месеци много пута прилику, са различитих нивоа, да чујемо како после вируса корона ништа неће бити исто као пре. Та болест, невидљива, подмукла, што језивом оштрицом коси животе као сноплје, избила је на врх свих овоземаљских тема, мука, брига, разделица и фактора моћи. Закупила је човечанство и умешала се у све токове, снажно манифестујући утицај који га сиживоте, мења планове, угрожава привредну активност, смањује богатство, уноси немир, производи стрес, обликује нову стварност...

Устаљени процеси, путеви и животни обрасци више се, вероватно, неће примењивати у изворном облику. Неки аналитичари иду толико далеко да многе ствари дефинишу у стилу стања пре и после короне. С обзиром на то да се заражавање широм меридијана и даље распламсава, тешко је предвидети блиску, а камо ли средњорочну и дугорочну будућност. Тек када се почну примењивати вакцине које су тренутно у повоју или се налазе у завршној фази испитивања и покажу да су права заштита од короне, биће јаснији хоризонт будућности. Светска здравствена организација предвиђа да ће се то догодити за две године. А то се, вероватно, неће догодити у наредних годину дана. Дотле се треба придржавати свих поступака које препоручује медицина, односно свих мера који налаже државни кризни штаб.

Предстојећа јесен биће тешка, имајући у виду упозорења вирусолога и епидемиолога. Наиме, очекује се да у исто време запрете вирус корона и вирус грипа. То ће представљати израженију опасност, какву свако треба са укалкулације у свакодневне активности. Војни пензионери по животном добу, које значи увећану опасност од заражавања, треба и те како да воде рачуна о кретању и контактима са другим особама. Нажалост, масовни скупови све до масовне вакцинације представљаће потенцијалну могућност за заражавање, па се у том смислу треба и престројити. Ваља без престанка мислити на опасност и све чинити да се избегне блиски сусрет прве врсте са короном.

Наша популација навикла је на контакте и дружење. Током протеклих шест месеци друштвене активности су биле сведене на минимум или их није ни било. Многима је то тешко пало то што не могу да се друже, али су дисциплиновано прихватили прописане мере.

Шта чинити током предстојеће јесени и зиме? Када је реч о личном ангажовању у своме непосредном окружењу, како поручују психолози, треба се посветити оним пословима које нисте до сада урадили, а друго се каните да то учините. Веома је важно упослити руке и препустити се менталним активностима. Већина располаже замашним библиотекама,

па је дошло време да прочитате оне књиге за које до сада нисте имали времена, а веома вас занимају. А можда бисте написали своја животна сећања...

Сада је ситуација са становишта физичких активности много повољнија у односу на ону каква је била током ванредног стања у Србији. Нема више ограничења кретања. Шетње су у овој ситуацији добродошле, при чему ваља избегавати места где је велика концентрација људи, то јест где не може да се испоштује прописана дистанца. Свакоме ће, засигурно, пријати контакт са природом. То је лек за многе проблеме и муке. Природа окрепљује, снажи и награђује добрим здрављем.

Што се организације војних пензионера тиче она се, безмало три деценије, учвршћивала у војнопензионерској популацији и развијала, достижући високе коте у заштити права својих чланова. Укупне прилике у друштву биле су неповољне, тако да су учинци били несразмерни уложеним напорима. Неко је одавно рекао да Удружења војних пензионера нема, требало би га измислити. Само удружени и јединствени у опредељењима, захтевима и испољеним активностима, пензионисане војне старешине могу да врате урушена права или да упуте одлучан глас против нацрта или најаву решења која су супротна њиховим интересима.

Војни пензионери су током извршавања веома одговорних задатака у миру, затим и у ратовима вођеним дведесетих година, до одлучне, па и одсудне одбране од агресије НАТО-а 1999. године, дали изузетан допринос одбрани државних граница и становништва. У редовима оружане силе наставили су да служе домовини и своје народе и после 1999. године, обезбеђујући преко потребан мир и делујући одвраћајуће на оне који би могли да угрозе територијални интегритет и суверенитет Србије.

Као популација која је била у служби државе и народа, војни пензионери очекују да се надлежни државни органи, приликом промене прописа, имају у виду заслуге те друштвене групације. Треба да се зна да област остваривања циљева Удружења јесу статусни и егзистенцијални интереси и права војних пензионера и чланова њихових породица. Реч је о заштити и побољшању статусних права и легалних интереса из области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и стамбеног обезбеђења војних пензионера. Због тога Удружење инсистира на унапређивању друштвеног статуса и угледа војних пензионера, бори се за побољшање личног и друштвеног стандарда, социјално-економског положаја и социјалне заштите војних пензионера, развија патриотска осећања, негује традиције и јача углед Војске Србије и њених пензионисаних припадника.

Познато је да УВПС пружа помоћ члановима у остваривању њихових права и легалних интереса, да иницира решавање проблема и доношење прописа ради побољшања њиховог положаја; да остварује сарадњу са одговарајућим државним и другим институцијама, Војском Србије, односно сродним организацијама у земљи и иностранству; организује посете и пружа помоћ оболелим, изнемоглим и усамљеним члановима; обезбеђује материјално-финансијску помоћ егзистенцијално угроженим члановима; организује посете јединицама и установама Војске Србије, музејима, установама културе и историјским спомен-обележјима; организује сусрете, излете и друге облике рекреативних и забавних активности и ствара повољне услове за одмор и опоравак војних пензионера; учествује у обележавању значајних датума из историје Србије и њене Војске; пружа помоћ у организовању и раду клубова војних пензионера, и редовно и благовремено информисе чланство и јавност о раду Удружења и проблемима војних пензионера.

Од било које од побројаних активности се не одустаје. У околностима када на сваком кораку прети заражавање од корона вируса, месне, општинске и градске организације УВПС прилагодили су своје деловање тако што до даљег избегавају масовна окупљања, већину контаката остварују путем телефона или коришћењем интернета, настоје да „припреме услове“ за време када планетарна зараза неће више угрожавати здравље људи.

Први пут од постојања УВПС Главни одбор Скупштине УВПС одржао је редовну седницу тако што је она проглашена дописном. Наиме, свако од чланова тог руководећег тела организације изјашњавао се о припремљеним материјалима за седницу. Да би им се олакшао посао, то јест како би се донеле потребне одлуке, у писаном облику припремљена је листа са предлозима одлука на које свако може да одговори да се слаже, да је против, а може да буде и уздржан. Тиме је обезбеђена могућност опредељивања, а одлука ће гласити управо онако како то већина сматра.

Утоку је промишљање стварности у околностима какве је наметнула зараза, тако да се у наредном блиском периоду могу очекивати решења која ће обезбедити да организација, колико год је то могуће, функционише у тешким условима и да испуни своју мисију.

Ближе се и предизборне активности у оквиру УВПС, па је задатак организације на свим нивоима да преиспита досадашњу праксу и предложи решења која ће освежити активности и успоставити новине у раду.

Звонимир Пешић

Мере уведене у УВПС
уведене средином јула

ОБУСТАВЉЕНИ СКУПОВИ

Због новог таласа вируса корона који је у току и прети да поништи све досадашње резултате остварене током минулих месеци у борби са опаким болешћу, председник УВПС Љубомир Драгањац препоручује месним, општинским и градским организација да се придржавају прописаних и препоручених мера које је наложила Влада Републике Србије и оних који намеће конкретна ситуација на терену.

С тим у вези треба предузети следеће:

- До даљњег обуставити окупљања и састанке војних пензионера у којима учествује више од пет особа.

- У просторије које користе месне, општинске и градске организације одлазити само када је то неопходно, у терминима који су познати члановима и ради обављања неопходних послова.

- Контакт између чланова руководства и са осталим корисницима војне пензије, када год је то могуће, обављати путем телефона.

- Бити у телефонском контакту са члановима који живе као самци. Као и до сада подразумева се солидарност са њима и указивање помоћи, ако им је потребна.

- Учинити све напоре да се комплетира документација за социјалну и хуманитарну помоћ и сукцесивно шаље Извршном одбору Главног одбора УВПС на даљи поступак. То је посебно значајно у ово тешко време када они који су слабијег материјалног стања треба да имају и средства за заштиту и дезинфекцију.

- Обуставити организацију излета и вишедневних путовања корисника војне пензије.

- Придржавати се мера које је прописала Влада Републике Србије, а то су ношење маске у затвореном простору и у јавном превозу, дистанцирање од других људи и често прање руку.

Пратити средства јавног информисања и предузимати све мере које у наредном периоду буду наложили надлежни државни органи.

Ново прилагођавање
рада Удружења

УТИЦАЈ ПАНДЕМИЈЕ

Утоку је други талас пандемије вируса корона, од којег су последице знатно теже у односу на период март-април ове године. Наше удружење предузело је мере да се неопходне активности одвијају и у ригорозним условима које диктира пандемија. Тако је руководство УВПС одлучило да се уместо седнице Главног одбора Скупштине УВПС окупљањем чланова на једном месту, одржи дописна седница. С тим у вези припремљени су сви потребни материјали за чланове Главног

одбора и упућени им поштом на личне адресе.

Чланови Главног одбора Скупштине УВПС имају задатак да проче материјале и да се изјасне по свакој тачки дневног реда и да то у писаном облику доставе руководству УВПС. Уколико имају потребу за додатним питањима, могу да се обрате путем телефона председнику УВПС или Извршном одбору УВПС. После свођења приспеле поште, руководство ће обавестити чланове Главног одбора какве су одлуке донете, што ће бити познато и ширем чланству.

Руководство УВПС упућује чланове да се и даље придржавају мера које су прописали медицински стручњаци. У актуелним условима најважније је очувати здравље. То се посебно односи на оне војне пензионере који имају хроничне болести.

Честитка председника УВПС
начелнику Управе за војно
здравство

БИТКА ЗА ЗДРАВЉЕ

Председник УВПС Љубомир Драгањац упутио је начелнику Управе за војно здравство генерал-мајору др сци мед. Угљешу Јовичићу честитку следеће садржине:

„Поводом Дана војне санитетске службе у име Удружења војних пензионера Србије и у своје лично, Вама и Вашим сарадницима упућујем срдчане честитке.

Минулих месеци, а и у актуелно време војно здравство бије велику битку за здравље припадника система одбране, војних пензионера и њихове чланове породица. Услови у којима делује војни санитет представљају ситуацију какву до сада пракса није познавала. Војни санитет је примио на себе и лечење цивилних осигураника, што додатно отежава рад.

Војни лекари, медицинске сестре, медицинско и друго особље полажу изузетно тежак испит. После пандемије вируса ковид 19 надамо се да ће војно здравство бити јаче и ефикасније.”

Медицинска
рехабилитација
војних
осигураника

ХИТНО ПОСТУПАЊЕ

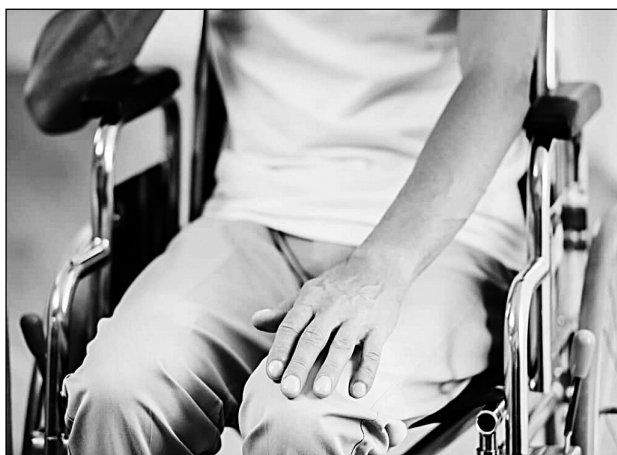
Председник УВПС Љубомир Драгањац упутио је Управи за војно здравство акт којим се захтева брзо поступање у вези са омогућавањем рехабилитације војних осигураника. Текст доносимо у целости.

У току ванредног стања због пандемије корона вируса, војни осигураници нису

могли да користе једно од права из области здравственог осигурања, која се односи на медицинску рехабилитацију у случају болести или повреде.

Након укидања ванредног стања, неки рехабилитациони центри (РЦ „Горња Треча” итд.) обезбедили су нове термине за војне осигуранике и обратили се доносиоцу решења за остваривање медицинске рехабилитације, како би их у складу са законом могли да реализују.

Молимо вас за хитно поступање, како би војни осигураници могли да користе право на медицинску рехабилитацију која им је одобрена.

Обраћање председника УВПС Управи за војно здравство МО

ЗАБРИЊАВАЈУЋЕ СТАЊЕ

Корисници здравствених услуга из редова војних пензионера су у условима пандемије показали стрпљење, разумевање за потешкоће и трпељивост и придржавали се противепидемијских мера. Стога очекују да ће војно здравство пронаћи одговоре на садашње проблеме и ризике.

*Тешко се стиже до терцијалне здравствене заштите:
деталј из офталмолошког кабинета ВМЦ Нови Београд*

Снабдевеност лековима није на потребном нивоу

Председник УВПС Љубомир Драгањац обратио се 31. јула Управи за војно здравство МО дописом у којем наводи проблеме у војном здравству и предлаже како превазићи ситуацију. С обзиром на значај здравства, писмо објављујемо у целисти.

Актуелна ситуација у војном здравству проузрокована вирусом корона која траје већ пет месеци, генерише све више проблема. Реч је о објективним, али верујемо и о субјективним разлозима који оптерећују континуирано пружање здравствених услуга. Они могу да се превазиђу само уз изузетну стручност, велике напоре и високу организованост система здравствене заштите у МО и ВС. Извештаји које добијамо из општинских и градских организација Удружења војних пензионера Србије указују на забрињавајуће стање у нашем војном здравству које је у неким сегментима алармантно.

1. Корисници здравствених услуга нам се жале да су им ускраћена права на терцијалну здравствену заштиту. Наиме, заказане операције се на ВМА и даље одлажу на неодређено време, чиме се здравствено стање дела пацијената погоршава. Веома је тешко обезбедити дијагностичке процедуре којим би се утврдио стадијум појединих хроничних болести. Да би се проблеми донекле ублажили, предлажемо да се као мера донесе одлука да се војним осигураницима, где нема војноздравствене

них установа, поред примарне здравствене заштите, обезбеди коришћење секундарног и терцијалног нивоа заштите из Плана мреже Републике Србије.

2. Осећа се потреба да ВМА настави да ради како је то чинила пре појаве епидемије вируса, то јест да се испуни улога терцијалне здравствене заштите те установе. Уколико то није извесно за дужи временски период, војним осигураницима би требало омогућити услуге клиничких центара Србије у Београду, Нишу, Новом Саду и Крагујевцу.

3. У делу одељења здравствене заштите постоји кадар за рад на специфичној медицинској опреми, а недостају уређаји или су они у квару. С тим у вези сматрамо да опрему под хитно треба довести у исправно стање или набавити нову. Тако на пример у Параћину постоји стоматолошки тим, али због кvara стоматолошка столица није у употреби. У Крушевцу је лабораторијски техничар спречен да ради јер је неисправан лабораторијски апарат. Крушевачки корисници здравствених услуга имају проблема и са превозом јер је неисправно санитетско моторно возило.

4. Организацијским променама престале су да раде лабораторије у амбулантама Церак, Бежанија, ВМЦ Славија. Пацијенти се сада упућују у ВМЦ Нови Београд, где се, у скученом простору, свакодневно окупи 100 до 150 пацијената, што није у складу са противепидемијским мерама.

Предлажемо активирање рада лабораторија у амбулантама Бежанија, Церак и ВМЦ Славија. Било би добро да се поново успостави долазак специјалиста у амбуланте на Церак и Бежанијској коси, како је то било пре појаве пандемије, што би такође представљало противепидемијску меру.

5. Војну болницу у Новом Саду оптерећују кадровски проблеми (између осталог недостају интерниста, кардиолог, офталмолог...). Постојећи апарати су застарели, а неки и недостају, па би у том смислу требало, у складу са потребама и могућности, предузети конкретне мере.

6. Један од проблема јесте и недоступност здравствених радника, услед њиховог ангажовања на другим задацима (Шабач, Пожаревац, Зајечар).

7. Телефони за заказивање прегледа су практично бескорисни, јер се веома тешко остварује веза. Када би се успоставила веза, војни осигураници нису добијали информације које би им омогућиле да реше здравствени проблем.

8. ВМЦ Нови Београд је обуставио заказивање прегледа код изабраних лекара, па се на улазу стварају, са епидемиолошког становишта, проблематичне гужве. Особље на улазу у објект не води евиденцију долазака пацијената, тако да је 28. јула око 12 часова избио инцидент. Наиме, окупљени корисници здравствених услуга захтевали су уписивање долазака оних који треба да се тога дана прегледају или добију рецепте за преписане терапије, али је особље ВМЦ остало немо на тај захтев. Чак ни молба да обезбеде парче папира и оловку, није уродила плодом. У тој ситуацији се веома недолично, некултурно и бахато понашао портир који је, узгредно речено, био обучен у бело одело, какво носе медицински техничари.

Све у свему, сматрамо да треба предузети одређене мере како би се ситуација поправила и испоштовала начела приступачности, правичности и континуиране здравствене заштите. Корисници здравствених услуга из редова војних пензионера су у условима пандемије показали стрпљење, разумевање за потешкоће и трпељивост и придржавали се противепидемијских мера. Стога очекују да ће војно здравство пронаћи одговоре на садашње проблеме и ризике.

Обележавање Дана рода авијације

САМИ ЧУВАМО СВОЈЕ НЕБО

Крајем јула у јединицама и установама РВ и ПВО обележен је Дан тог вида Војске Србије. Свечаности на војном аеродрому „Пукovníк-пилот Миленко Павловић“ у Батајници присуствовао је министар одбране Александар Вулин.

Обраћајући се присутнима министар одбране Александар Вулин је између осталог рекао: „Они који памте буне и ратове кажу да ништа не расте тако брзо и ништа не постоји тако трајно као војска у Срба и да они који су Србе видели када је било најтеже кажу да се ништа не ствара и ништа не расте тако брзо као српска жеља за слободу и отпор ономе ко би да му слободу узме. Ви сте доказ да је та древна мудрост истинита. Постројени сте данас, не само испред оног што су вам оставили они који су корачали и летели пре вас, већ сте постројени испред технике која припада вама - најбоље и најмодерније. Нисте добили само ново, добили сте и најбоље, зато што и ви јесте најбољи.“

Српска војска ће увек чувати своје небо, поручије министар Вулин и додаје да је поносан када види обучене и опремљене припаднике ваздухопловства испред нове технике.

- Друге земље, ма колико богатије биле, ма колико мале иза себе историју ратова, ма колико непреживеле НАТО агресију, сада допуштају да им други чувају небо, да други авиони, друге авијације крстаре изнад њихове земље и њихове воде. Српска војска то никада себи неће дозволити. Ми ћемо чувати увек сваки део своје земље, своје воде и свог неба. Зато сте ви данас овде. Поносан сам када вас видим тако постројене, обучене, нове и испред технике којом можете да се поносите, технике којом владате, обучене и опремљене, а изнад свега, мотивисане да служите својој земљи и свом народу – нагласио је министар Вулин.

Командант Ратног ваздухопловства и ПВО генерал-мајор Душко Жарковић истакао је да се захваљујући предузетим мерама државног и војног руководства Дан авијације се обележава гледајући у будућност са оптимизмом.

- Извршено је опремање кључним средствима - авио-

нима МиГ-29, вишенаменским хеликоптерима Ми-17 и Х-145, борбеним хеликоптерима Ми-35, авионима ЛАСТА, даљински пилотираним ваздухопловима, као и средствима за опслуживање авијације. Уз интензивно опремање непрекидно се реализује модернизација, ремонт и одржавање ваздухоплова - рекао је генерал Жарковић.

Он је додао да су завршетком радова на делу објеката инфраструктуре значајно унапређени услови за живот и рад људства, као и смештај за одржавање кључних средстава, а низом мера подигнут је стандард припадника рода авијације и ваздухопловно-техничке службе.

- Ово је прилика да исажемо признање и похвале припадницима рода авијације за уложене напоре и постигнуте резултате у обуци, одржавању технике и извршавању свакодневних задатака. Од рода авијације се очекује много, а остварени резултати у претходном периоду, расположиви кадар, уз савремена средства, гарант су да ће наредни период бити још успешнији - поручио је командант Ратног ваздухопловства и ПВО.

У знак захвалности за допринос развоју, опремању и унапређењу оперативних способности Ратног ваздухопловства и ПВО, министру Вулину командант Ратног ваздухопловства и ПВО генерал Жарковић уручио је почасни летачки знак пилота, а најистакнутијим припадницима јединица авијације додељен је златни летачки знак, звања инструктора летења, награде и похвале.

У наставку свечаности уследио је приказ ваздухоплова Ратног ваздухопловства, попут авиона МиГ-29, Супер галеп, Орао, Ласта, хеликоптера Ми-17, Ми-35, Х-145, беспилотних летелица СН-92А и изведен је летачки програм авионима МиГ-29.

Дан авијације прославља се у спомен на 2. август 1893. године, када је наређењем краља Александра Обреновића предвиђено да се у свакој дивизији образују ваздухопловна одељења. До 1941. године тај дан се традиционално прослављао као слава свих пилота и летача.

Радно председништво сусрета припадника ВС и чланова РВС Новог Сада

Представници УВПС на сусрету припадника ВС и резервних старешина

ПРЕДАВАЊЕ О МИРОВНИМ МИСИЈАМА

У Свечаној сали Дома ВС у Новом Саду и башти тог дома 27. јуна одржан је 23. сусрет припадника ВС са резервним војним старешинама тог града. Том догађају присуствовали су представници УВПС са председником новосадских војних пензионера Милорадом Орељем на челу. Главна активност било је предавање о учешћу припадника Војске Србије у мировним мисијама широм света.

Сусрет је отворио генерал-потпуковник у пензији Ђокица Петровић, председник новосадских резервних војних старешина. Међу гостима су били начелник Управе за традицију, стандард и ветеране МО пуковник Душко Шљиванчанин, командант 1. бригаде ВС бригадни генерал Зоран Насковић, генерални секретар Савеза организација резервних војних старешина Србије пуковник у пензији Драган Ђирковић, председник Покрајинског одбора СОРВСС за Војводину Жељко Обрадовић, представник Управе за обуку ВС потпуковник Станоје Станојевић и други.

Веома занимљиво и корисно предавање о Војсци Србије у мировним мисијама одржао је мајор Владимир Нијемчевић. Током те активности неколико резервних војних старешина Србије поставило је више питања на која је представник ВС пружио одговоре.

Начелник Управе за традицију, стандард и ветеране пуковник Душко Шљиванчанин, обраћајући се резервним војним старешинама, посебно је подвукао чињеницу да је прошле године ту организацију Министарство одбране прогласило да је од посебног значаја за одбрану земље, што је ОРВСС донело и одређене бенефите.

Командант 1. бригаде Војске Србије бригадни генерал Зоран Насковић нагласио је да је Војска спремна да пружи помоћ у реализацији значајних активности организације резервних војних старешина.

Генерални секретар СОРВСС Драган Ђирковић говорио је о доприносу резервних војних старешина у припремама за одбрану земље, посебно апострофирајући чињеницу да већ две године та организација у сарадњи са одговарајућим институцијама Министарства одбране и Министарства просвете, организује предавања и обуку за ученике завршних разреда средњих школа и да је та иницијатива Министарства одбране наишла на добар пријем. Ђирковић је кратко промовисао и други број гласила СОРВСС „Први позив“.

Председник резервних војних старешина у АП Војводине Жељко Обрадовић захвалио је Министарству одбране на свему што, као подршку, пружа резервним војним старешинама.

Занимљиво је да је сусрету резервних војних старешина Новог Сада присуствовао значајан број младих људи, управо оних који су у последњих неколико година завршили курс резервних војних официра.

Дружење је настављено у башти Дома Војске Србије, где су резервне војне старешине и њихови гости били у прилици да размене искуства и остваре договорене наредни период.

Сусрети су одржани уз све мере опреза како би се учесници заштитили од могућег заражавања.

Учесници сусрета су поздравили појављивање Бошка Пилиповића, доскорошњег председника СОРВСС Новог Сада који се појавио после дуже болести.

Гама камера на ВМА

ТЕХНОЛОШКИ СКОК

Министар одбране Александар Вулин посетио је 17. августа реконструисани део Института за нуклеарну медицину Војномедицинске академије који је опремљен двома најсавременијим гама камерама, уређајима који се користе за прецизну дијагностику различитих обољења, а посебно малих болести.

- Отварањем гама камере, последњим припремама за њен рад, завршавањем последње фазе обуке и могућношћу да наши пацијенти већ од понедељка почну да заказују прегледе на гама камери, Војномедицинску академију смо учинили још савременијом и још опремљенијом. Гама камера је сам светски врх. Оно што имају други институти у свету сада има и наша Војномедицинска академија - рекао је министар Вулин и додао да се улагање у здравство и у војно здравство „увек враћа и увек исплати“.

- Ми смо се показали као добар, живав, као веома ефикасан здравствени систем у борби против пандемије, између осталог зато што смо континуирано улагали у војно здравство. Прошле године смо у војно здравство примили око 500 сестара, лекара, немедицинског особља, припремајући се за све што може да нам се деси. И сада настављамо са улагањем, опремањем и можемо да кажемо да се Војномедицинска академија враћа тамо где јој је увек и било место и где војно здравство треба да буде - међу најбоље, најопремљеније, најобученије, најобразованије. Војномедицинска академија је на услузи војним осигурањима, али и цивилним. За време ковида радила је као нековид болница, болница за све пацијенте и тако ради још увек - истакао је министар одбране и поручио да је свако улагање у Војномедицинску академију улагање у квалитет живота свих грађана Србије.

Гама камера на ВМА допринеће поузданијем одређивању дијагноза

Начелник Војномедицинске академије пуковник др Мирослав Вукосављевић нагласио је да је нови дијагностички уређај SPECT CT један од ретких у земљи, а први у Београду, који ће омогућити комплетну дијагностичку лепену тестова у Институту за нуклеарну медицину.

- Пуштањем у рад употпунили смо дијагностичку лепену наших услуга које пружа Војномедицинска академија, на срећу и задовољство наших пацијената. Чекали смо реовирање с обзиром на то да је реч о веома осетљивим апаратима који захтевају дозволе од агенције, како за јонизујуће зрачење тако и од Института за нуклеарне науке „Винча“. Све смо то добили - рекао је пуковник Вукосављевић.

Говорећи о значају реконструкције и опремања гама камерама, начелник Института за нуклеарну медицину ВМА пуковник доц. др Драган Пуцар рекао је да је то врхунска дијагностика која је напредна у свету и да „сада можемо лакше да се ухватимо у коштац са најтежим медицинским проблемом“.

- Дobili смо могућност да употребом SPECT студија којом желимо пресек не само планарне слике, добијемо тачну локализацију обољења, најчешће онколошких пацијената. Такође, добили смо могућност за још бољом резолуцијом хибридне камере која пре-

клапа слику која се добија СТ-ом и SPECT-ом - истакао је др Пуцар.

Вредност инвестиције која обухвата набавку нових медицинских уређаја и реконструкцију дела Института за нуклеарну медицину ВМА, површине од 245 квадратна метра, износи око 150 милиона динара.

Гама камера је основни уређај за извођење сцинтиграфије - безболне неинвазивне дијагностичке методе током које се делови тела излажу гама зрацима, а детекцијом накупљања гама зрачења прате и откривају поремећаји у организму. Новији уређаји (двоглаве гама камере - SPECT - Single Photon Emission Computed Tomography) давањем сензитивнијих слика пресека органа обезбеђују бржу и тачнију дијагнозу у бројним клиничким дисциплинама - кардиологији, ендокринологији, онкологији, нефроурологији, гастроентерохепатологији, неурологији.

Једна од гама камера у Институту поседује и радиолошки уређај (CT) који омогућава тачнију локализацију промена виђених SPECT-ом. Комбиновањем обе технике добијају се фузионе слике које дају и податке о функцији (SPECT) и податке о анатомији (CT).

Ову савремену нуклеарно-медицинску методу одликује веома мало излагање зрачењу и сматра се драгоценом у раној дијагностици и успешном лечењу.

Обележено 106. година од Церске битке

ЈУНАЦИМА ОДАТА ПОШТА

Делегација Министарства одбране и Војске Србије положила је 19. августа венац код спомен-костурнице у оквиру спомен-комплекса „Церска битка“ у Текеришу код Лознице, поводом обележавања 106. годишњице од Церске битке.

Државну церемонију полагања венаца предводио је изасланик председника Републике Александра Вучића, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Зоран Ђорђевић.

Организатор државне церемоније је Влада Републике Србије - Одбор за неговане традиција ослободилачких ратова Србије.

Код спомен-костурнице у Текеришу венце су положили представници градова Лозница, Шабац и Крупањ, институција, организација и удружења која негују традиције ослободилачких ратова Србије.

Церска битка, који се одиграла током августа 1914. године, представља једну од најзначајнијих и највећих победа Српске војске у читавом току Првог светског рата. То је, истовремено, и блистав пример тактички добро осмишљене и остварене војне операције.

Остваривши победу у знаменитој Церској бици припадници Српске војске предвођени генералом Степом Степановићем пружили су пример безмерне храбрости и патриотизма који је остао уткан у колективну свест нације све до наших дана.

Делегације за одавање поште церским јунацима предводио је министар Зоран Ђорђевић

Обележен Дан санитетске службе

У СЛУЖБИ ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА

Свечаност је одржана на отвореном, уз придржавање противепидемијских мера

Дан санитетске службе Војске Србије обележен је 30. јула у кругу Војномедицинског центра „Карабурма“ у присуству министра одбране Александра Вулина, начелника Управе за војно здравство генерал-мајора др Угљеше Јовичића, начелника и управника војноздравствених установа и привремених ковид болница.

Министар одбране Александар Вулин честитао је празник припадницима војног санитета поручивши да им честита дан када се сећају оних који су били пре њих, али и дан када се уписују у сећање оних који ће тек коначно иза њих.

- Доћи ће време када ће се о вама говорити као легендарним командантима који су у најтежим тренуцима били уз свој народ, који су били тамо где је било те-

шко, који су жртвовали себе, своје здравље, своје породице, који нису питали ни где ни зашто, већ само када, не питајући ни како. Доћи ће време, можда је већ дошло време, када ће се о вама писати, снимати, говорити, као што сте ви некада читали о људима који су били пре вас, када ће ваша имена одзвањати ехом легенде, бораца, оних на које би неки будући војни лекари желели да се угледају и желели да личе. У оваквим временима се постаје личност коју народ памти - рекао је министар Вулин.

- Остали смо дужни војном санитету у обележавању 1999. године, у обележавању ваше улоге у одбрани од НАТО агресије и у грађанским ратовима на простору СФРЈ, где сте бранили српски народ и тај дуг морамо да вам вратимо. Тај дуг вам враћамо по-

ложајем у војсци, бољим и вишим зарадама, бољим условима рада, али тај дуг морамо да вам вратимо и поштовањем и књигом и филмом и сећањем које сте изборили и које сте заслужили - поручио је министар одбране.

Времена ратова и страшних сукоба су за нама и нека се никада не врате, поручује министар Вулин и подсећа да сећање на војни санитет не сме да нестане јер је само током грађанских ратова и НАТО агресије Војномедицинска академија збринула 28.000 људи.

- Да се само то урадили било би много. Али нисте урадили само то, 90 посто свих који су дошли до нашег лекара, до прве тачке нашег санитета, претекло је упркос ранама. Да сте само то урадили, било би много и било би вредно сећања, а колико сте људи излечили у борби са ковидом, колико сте заштитили, којом брзином сте подigli болнице и којом брзином сте променили све оно што сте до сада знали и радили да бисте помогли људима од нове и непознате патње. Да сте само то урадили било би довољно за захвалност и за сећање - нагласио је министар одбране.

Начелник Управе за војно здравство генерал-мајор др Угљеша Јовичић рекао је да је прича о војном санитету дуга, садржајна и богата значајним датумима и догађајима.

- Кажу да се године и живот сам, не мере по данима, већ по делима. Много се дана и међа на спило у ових 181 годину, много личности, сјајних стручних и људских величина које су својим радом трасирале путеве нашег

развоја и незадрживог кретања увек са светом, упркос изазовима турбулентне и неретко сурове балканске стварности.

Осврнувши се на период између обележавања прошлогodiшњег јубилеја и данашњег празника, генерал Јовичић је рекао да се није могло наслутити да ћемо се сви, поново као некада, заједничким снагама борити против невидљивог непријатеља - пандемије вируса SARS-CoV-2, против чега се бори цео свет.

- Пред војни санитет се постављају нови изазови и нове идеје. Долази до изражаја беспрекорна агилност свих у систему, зарад заједничког циља, а то је очување људског живота изнад свега - истакао је генерал Јовичић, додавши да је организованим приступом и тимским радом повећан степен креативне мотивације, отворени нови развојни хоризонти и остварени резултати за које каже да се већ сада могу сврстати у историјске.

Савремена санитетска служба темељи се на традицију дугој 181 годину, започетој 30. јула 1839. године када је указом постављен први штабни доктор, што уједно представља и први званичан документ о раду војне санитетске службе.

Поред константног старања о здравственој заштити припадника Министарства одбране и Војске Србије, припадници војног санитета учествују и у мировним операцијама под окриљем Уједињених нација и Европске уније, као и на пољу међународне војне сарадње у области војног здравства, која је веома интензивна и развијена.

Свечаност поводом Дана рода речних јединица

МОДЕРНИЗАЦИЈА БРОДОВА

Министар одбране Александар Вулин и командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симиовић присуствовали су 6. августа свечаности поводом обележавања Дана рода речних јединица Војске Србије и уједно Дана Речне флотиле Копнене војске у касарни „Александар Берић“ у Новом Саду.

Честитајући празник припадницима Речне флотиле, министар Вулин рекао је да сваки део Војске Србије заслужује подједнаку пажњу и поштовање.

- Речна флотила има дужност да чува нашу акваторију и она то врло успешно ради захваљујући, на првом месту, труду својих људи. Прошла су времена у којима нисмо водили рачуна о Речној флотили, у којима нисмо модернизовали наше бродове и нисмо водили рачуна о припадницима Речне флотиле. Данас се Речна флотила модернизује, пренаоружава и идуће године очекујемо почетак првих, великих, генералних ремонта наших пловила - рекао је министар одбране и додао да су то све ствари које је требало урадити деценијама раније.

Како је нагласио, да се „Олуја“ и Јасеновац никада не би поновили морамо имати снажну, усправну, успешну, модернизовану и обучену Војску Србије.

Командант Речне флотиле капетан бојног брода Андрија Андрић честитајући празник, подсетио је на историју речних јединица, додајући да Речна флотила 105 година одговорно, часно и професионално извршава додељене задатке.

За Дан речних јединица бродови су били украшени светлосном галом

- Речна флотила данас заузима важно место на Дунаву, Тиси и Сави и свим нашим пловним рекама и каналима. Речна флотила је данас способна и опремљена и потпуно је обучена за извршавање свих задатака у све три мисије Војске Србије - нагласио је капетан бојног брода Андрић.

На свечаности, поводом празника, прочитана су имена похвалених и награђених припадника Речне флотиле.

Дан речних јединица и Речне флотиле обележава се у знак сећања на 6. август 1915. године када је са навоза Чукарица поринут први српски ратни брод, оклопни чамац „Јадар“, чиме је отпочела историја српске Речне ратне флотиле Војске Краљевине Србије.

Униформе се у последње време прилагођавају потребама припадника видова и родова ВС

Савремене униформе припадника Војске Србије У СКЛАДУ СА ТАКТИЧКИМ ЗАХТЕВИМА

Министарство одбране и Војска Србије у претходне три године посветили су посебну пажњу обезбеђењу савремених униформи које одговарају специфичностима задатака и војничким потребама, па сада сваки припадник Војске Србије може да каже да је опремљен најбољом униформом прилагођеном потребама.

За сваког професионалног војника обезбеђена су три комплета униформе - два комплекта униформе М-10, један комплет униформе М-93, најмање пар летњих и пар зимских чизама. У развоју војних униформи и опреме за војску посебно се води рачуна да се испуне сви тактичко-технички захтеви корисника одеће и опреме.

Нови модели униформи домаће производње показали су одличне резултате у лабораторији и на терену, а циљ свих новитета је да припадници Војске Србије буду задовољни униформом и поносни на њу. Степен заштите припадника Војске Србије подиђнут је на највиши ниво - од маскарне заштите до заштите тела од утицаја околине, топлоте, хладноће и осталог ради обезбеђења оптималних услова за извршење задатака, као и да се сваки припадник Војске Србије у својој новој униформи осећа добро, задовољно и комфортно.

Посебни новитети су униформе извиђачких, диверзантских и падобранских јединица које имају битну улогу у извршењу наменских задатака. У изради су први пут учествовали управо крајњи корисници тих униформи имплементирањем свог искуства у њеном дизајнирању, а комплет униформе састоји се од 26 делова који су компатибилни са осталом борбеном опремом и оружјем. За разлику од М-10, униформа обезбеђује извиђачима, диверзантима и падобранцима бољу заштиту тела у екстремним временским условима, јер је за њих од изузетне важности заштита тела од негативног атмосферских услова и истовремено слобода покрета и брзина реакција.

Израђена је и нова униформа М-19 за припаднике Војне полиције, има 28 делова и може се носити у неборбеној и борбеној варијанти која се комбинује с комплетом заштитне опреме и оружја. Припадници Војне полиције униформом носе у свим земљаним и метео условима, а посебно у урба-

ним срединама и у условима када се захтева препознатљивост припадника Војне полиције. Униформе војних полицајаца другачије су означене, с циљем да се због примене овлашћења они разликују у односу на остале припаднике Војске Србије.

За потребе пилотског и летачког састава набављена је најсавременија летачка опрема - пилотски комбинезони, чизме, рукавице и активни веш. Комплет опреме за пилоте и летаче садржи два пилотска комбинезона, два пара чизама, пар летачких рукавица и комплет активних веша. Почетком ове године, после измене Правилника и увођењем летачке капе у комплете униформе за пилоте и летаче, сви пилоти и летачи задужили су по две пилотске капе - летњу и зимску, које се носе уз комбинезон.

Домаћа индустрија произвела је одевне предмете који улазе у састав комплекта униформе и који се могу комбиновати тако да омогућавају примену и коришћење за сва годишња доба. У претходне три године набављено је више од 30.000 комплекта теренске униформе М-10 и комбинезона, а, између осталог, и више од 50.000 маскарних мајица и више од 20.000 одевних предмета намењених за замену дотрајалих одевних предмета.

У претходном периоду уведени су у потребу и предмети из састава комплекта теренске униформе М-10, као што су маскарна торбица за старешине М-13, каиш од синтетичке гуртне М-12, маскарни опасач М-12 и теренски огртач М-12. У наредном периоду биће набављени и маскарни комбинезони М-13 за посаде борбених возила израђени од тканине отпорне на утицај отвореног пламена и смањене запалљивости. Комбинезон се носи са или без поткомбинезона у зависности од спољне температуре. Увођењем комбинезона побољшаће се маскарне и функционалне карактеристике у односу на једнобојно дводелно одело за посаде борбених возила које се сада користи.

Планирано је да у састав комплекта униформе буде и војнички маскарни шатор, индивидуални М-13 намењен за смештај једног припадника Војске Србије са опремом и личним наоружањем, израђен у маскарном дезену од лаганих материјала који омогућавају брзу монтажу, односно демон-

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јулу 2020. године

ЛЕТЊЕ ОСВЕЖЕЊЕ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Извршни одбор, на седници одржаној 5. августа 2020. године, размотрио је захтеве достављене у периоду од 1. јула до 31. јула 2020. године, и на основу прописаних критеријума и испуњених услова, донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника
ОпОр Ниш ЈИ: 36.000,00 – по члану 8.348,35 динара;

ОпОр Зајечар ГЉ: 32.000,00 – по члану 15.514,63 динара;

ОпОр Пирот МД: 32.000,00 – по члану 15.784,66 динара

ОпОр Бела Црква СБ: 28.000,00 – по члану 13.102,42 динара

ОпОр Бела Црква КС: 36.000,00 – по члану 10.147,54 динара

ОпОр Зрењанин СП: 40.000,00 – по члану 5.191,44 динара

ОпОр Нови Београд ВС: 28.000,00 – по члану 13.786,80 динара

ОпОр Нови Београд ВТ: 32.000,00 – по члану 11.197,50 динара

ОпОр Земун ГД: 36.000,00 – по члану 14.017,08 динара

ОпОр Земун ВА: 32.000,00 – по члану 11.976,92 динара

ОпОр Нови Сад ТТ: 32.000,00 – по члану 15.448,84 динара

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. Правилника, без ограничења по издржаваном члану.

ОпОр Зајечар АЧ: 15.000,00 –

ОпОр Нови Београд ГМ: 32.000,00 –

ОпОр Звездара ШМ: 10.000,00 –

ОпОр Прокупље СД: 8.000,00 –

Новчана средства ће бити уплаћена на текуће рачуне 5. јула 2020. године

Захтеви који буду достављени у августу 2020. године биће решавани почетком септембра 2020. године.

Извршни одбор

тажу, као и спољни покривачи шатора М-70 који ће у односу на претходне покривке сивомаслиасте боје бити са побољшаним карактеристикама у погледу маскарности, повећане паропропустљивости, водонепропусности и отпорности на цепање.

Развој и набавка униформи је непрекидан процес, а Министарство одбране и Војска Србије ће наставити да воде рачуна о потребама својих припадника, да их опремају најбољом и најквалитетнијом униформом, како би им и убудуће обезбедили услове за несметану реализацију задатака.

Ексклузивни интервју: патријарх српски Иринеј

Иза нас је обележавање још једне годишњице акције хрватске војске „Олуја“ чији је исход прогон више око 250.000 Срба из Крајине, још једном су се у Србији оплакивале жртве, а у Хрватској славила победа, први пут уз присуство представника српске мањине у Книну. Могу ли цркве, Српска православна и Католичка у Хрватској да покажу пут помирења када и њихови великодостојници тих дана с једне стране служе опела, а с друге мисе захвалнице. Чини ми се да је прави час за овакав разговор, с обзиром на мноштво отворених питања, нерешених проблема и многих искушења, каже одговарајући на ово питање у интервјуу за „Политику“ патријарх српски Иринеј.

— Када је реч о тзв. Олуји, коју славе наши најближи суседи, али и начелно у вези са ратним победама уопште, сетимо се како наш савремени светитељ Јустин Поповић не мислећи само на Хрвате или Немце, на Шиптаре, него и на друге Енглеze, Русе, и нас Србе каже: „Ратови су пораз до пораза, не победе. Људи гину, измислили ратове и убијања као средства да победе зло у овоме свету“. А ја додајем: може ли држава добити рат протерујући и уништавајући сопствени народ? Наравно да не може. Сигуран сам да је та еуфорија опijenости злом прошла, осим код оних најусијанијих глава. Макар када схвате да је за тих 250.000 Срба кренуло и свакога дана пут земаља запада крећу пуни возови и аутобуси младих. Празни се, кажу ми, не само северна Далмација, Лика, Банија, Кордун, него и пребогата Славонија. Има ли места слави када вам цвет младости одлази да гради туђе градове, оре туђе њиве, лечи туђу децу... Прошло је више од две деценије, а тамо оба народа још увек живе у последицама рата: социјалним, психолошким, економским. Нека свако чини своје, нека славе они ако мисле да имају шта, али молим и апелујем на хрватско државно и црквено вођство, као и политичке и духовне вође нашег народа, да чине све што могу да се искорени мржња и завлада мир између два народа.

Утисак је да се код хрватских власти појављују почетни знакови да је могућа и таква њихова политика. Уколико је то заиста тако, онда и наши народни прваци, као представници народа страдаога у геноциду, треба да, чувајући националну свест и достојанство свог народа, прихвате сваку прилику која може допринети мирнијем сну и бољем животу нашег народа у Хрватској. Да десетине села на Банији, на Кордуну, Лици и другде у којима живе Срби добију електричну енергију. Једино тамо у читавој Европи постоји мноштво села без електричне енергије. То не значи да треба да са њима славе, али сарадња је неопходна са онима који желе нормалан живот и благостање за све људе. Ми се, овде у Србији, залажемо и подстичемо наше власти, да испуне све разумне потребе хрватске мањине. Исто тако, верујемо да су то и за Владу Хрватске достижни циљеви, и да српски представници требају да

Молим и апелујем на хрватско државно и црквено вођство, као и политичке и духовне вође нашег народа, да чине све што могу да се искорени мржња и завлада мир између два народа

Потписи код фотографија
Фото: Анђелко Васиљевић
Фото: И. Милутиновић

НЕ МОЖЕ СЕ ДОБИТИ РАТ ПРОТЕРИВАЊЕМ И УНИШТАВАЊЕМ СОПСТВЕНОГ НАРОДА

са њима сарађују за добробит свих — каже патријарх српски Иринеј.

Неуспехом су окончани недавни преговори представника Епископског савета у Црној Гори и црногорске владе. Како оцењујете позицију Цркве у овим преговорима, али и њен тренутни положај у Црној Гори?

На питање какав је положај наше Цркве најбоље су зимус одговорили и стари и млади, по међави у Васојевићима или по бури у Паштровићима, широм данашње Републике Црне Горе, носећи на иконама и у срцу Светог Саву, Светог Василија Острошког или Светог Кнеза Лазара, и са уздигнутим тробојним барјацима Српске Цркве бранили светиње. И став Цркве у данашњој Републици Црној Гори, али и свуда где има наших епархија, црквених општина, манастира, храмова и парохија је кристално јасан. Српска Православна Црква има свој Устав, своје устројство,

своје прописе који решавају начине регулација свих важних питања. У таквим законским и канонским оквирима могу бити решена и сва отворена питања на том подручју. То је став Светог Архиепископског Синода, то је мој став. Такав је и став Сабора. А што је исто тако важно, такав став је недвосмислено показао и народ у тамошњим епархијама. Ова криза потврдила је ону латинску: Vox populi — vox Dei! Ни народ, ни Црква не прихватају расправу о питању: чији су српски православни храмови? Ни народ, ни Црква не пристају на било какву промену устројства, на нарушавање црквеног и народног јединства. Патријарх српски то поготово не прихвата, свиђало се то неком или не.

Када је 1998. године, доведен у Патријаршију, млади председник или премијер Ђукановић, не сећам се његове тадашње функције, представљен је као будућност, снажна перспектива српског народа. И он је тако тада говорио и обећавао. А данас,

туга ме обузме када видим колико дубок може бити људски пад. Са таквима се годинама договарати и преговарати? Са таквима тражити могућност компромиса? У то не верујем.

Плашите ли се могућности да ће се црногорски законски модел прелити и на светиње на Косову и Метохији, које су иначе под константним претњама: од физичког уништења до грубог фалсификовања њихове историје?

Реална слика је, нажалост, обрнута и утолико још тужнија. Они који су се, као што рекох, некада представљали као нада и будућност српског народа у Црној Гори, данас се понашају као да су им „узор“ шиптарски терористи. Сетимо се само арогантних измишљотина да су Високе Дечане подигли племићи из породице Нимани? Ја одлично познајем и поштујем косовско-метохијске Шиптаре. У основи, то је племенит народ горштачког етоса. Али, уз сво поштовање према њима, не можемо им уступити онај део историје, део духовних и културних споменика који им никада није припадао у историји. Или, узмемо само још један пример: служење римокатоличке мисе на остацима православних храма Светог Николе у Новом Брду, познате задужбине средњовековних српских владара. Они, пак, који би помислили да и за милиметар попусте притисцима Марковића, Ђукановића и њима сличним, којима ништа није свето и који немају поштовања чак ни према сопственим прецима, имали би убрзо новобордски пример у Мораи, Савини и другде.

Да ли сте разговарали са епископом диселдорфским и све немачке Григоријем после његове изјаве којом је проблематизовао издавање буџетских средстава за градњу Храма Светог Саве у доба епидемије вируса корона и Вашег саопштења у којем сте навели да је перјаница антисрпских и антицрквених кругова у Србији?

По том питању још увек нисмо разговарали. Чим сам да се тим поводом огласио преко видео-снимка на интернету. Али архијереји међусобно тако не опште. Зна се како, и којим путем, се износе различити ставови, као и који су начини да се решавају проблеми са којима је Црква суочена.

Српска Православна Црква прослава ове године стотину година уједињења Српске Цркве, а век постојања обележава и Православни богословски факултет. Део академске заједнице, професора овог факултета, па и руководства Универзитета у Београду сматра да Свети архијерејски Синод, којим председавате, има превелики утицај на овај факултет и да нарушава његову универзитетску аутономију. Како Ви гледате на ове примедбе?

Побогу, на Православном богословском факултету се школују, пре свега, будући ђакони, свештеници и архијереји Српске Православне Цркве, затим будући православни вероучитељи, катихете. У Статуту пише да је Факултет установа Српске Православне Цркве и државе Србије и да је под пуним духовним и канонским окриљем Српске Православне Цркве. Сетимо се само да је тај исти Статут због жалбе неког атеистичког удружења већ био на Устав-

За две хиљаде година хришћанства никад се нико није заразио светим Причешћем – јер да јесте, то би непријатељима хришћанства био 'доказ' против њега

ном суду где је позитивно оцењен. И поред тога, неки из универзитетске заједнице, који су се већ експонирани као политичка оријентисана и антицрквено расположена група људи, препознавши се са пар сличних у факултетском сословију, износе сумње у Статут и тиме збуњују академску јавност. И то је проблем. Такви се чујем, исто преко интернета, свакодневно ругају својој Цркви, Синоду, најугледнијим архијерејима, колегама професорима. Тајно снимају шта говоримо, снимају како паде слике најугледнијих владика, па то објављују... Тешко је то разумети јер им је Црква дала све што је могла, па и више од тога, а ништа им није ускратила. Што се статуса факултета тиче Свети Архијерејски Синод узима у обзир различита решења и неће журити са одлуком. Покојни Зоран Ђинђић је 2000. године дао кључни допринос да се учини ништавном и непостојећом одлука комунистичких власти о искључењу Факултета са Универзитета јер је био мишљења да Богословски факултет са својом традицијом и угледом у свету чини част универзитетској породици. Али он је био и Србин и Европејац без комплекса. А проблем свих оних са Факултета којима је тесна сопствена кожа, решећемо на добро Цркве, али суштински и на њихово лично добро.

Колико је пандемија вируса корона променила живот Православне цркве? Да ли је, на пример, променила црквену праксу везану за Свету тајну причешћа, будући да су неке православне цркве учиниле извесна прилагођавања приликом давања причешћа?

Црква постоји кроз Евхаристију или, још прецизније, као Евхаристија. Ми хришћани јесмо једно са Господом и међу собом искључиво зато што се у Евхаристији – реално, а не метафорички или симболички –

причешћујемо једним и јединственим Телом Христовим. Из тога следи и наша вера да је причешће Лек бесмртности, како га је већ почетком 2. века по Христу назвао свети Игњатије Богоносац, и да ни у ком случају не може бити извор или узрок болести, заразе и смрти. Ако је Бог са нама, – а у Литургији и Причешћу јесте, – ко ће против нас? Кога да се бојимо? Према томе, Црква верује да верни, поставши причешћем једно тело са Христом, и дошавши тако у додир са Његовим божанским енергијама, не само да не могу да се заразе преко светог Причешћа него да је оно извор живота и здравља. У своје време мој претходник, блаженопочивши патријарх Павле, који сигурно није богословствовао чисто „академски“, него благодатно-подвижнички, озарењем и просвећењем од Духа Светог, одговарајући на питање да ли треба брисати кашичицу после причешћа сваког верника, недвосмислено је писао да не треба. Притом, се позивао на сведочење светог Јована Кронштатског, изузетног литурга, чудотворца и исцелитеља, које гласи: „Колико сам пута имао прилике да видим болеснике истопљене као восак од болести, потпуно малаксале, умируће, а који су се после причешћа божанским Тајнама, по својој срдечној жељи или по мојој препоруци, на чудесан начин брзо опорављали.“ За две хиљаде година хришћанства никад се нико није заразио светим Причешћем – јер да јесте, то би непријатељима хришћанства био „крунски доказ“ против њега! Истина, било је, има и биће свештенослужитеља који су умрли због заразе или неизлечивих болести (кардиоваскуларних, канцерогених, дијабетичарских и других), али не услед служења Литургије и причешћивања него из истих разлога из којих умиру и други људи, погођени истим или сличним болестима. Имајући ову веру и Православно Предање на ум, као поглавар наше помесне Цркве сматрам да би било какво увођење новине у вековну праксу везану за начин причешћивања било погрешно.

Како гледате на одлуку турског председника Реџепа Таипа Ердогана да Света Софија поново постане џамија? Је ли то још један ударац за подељени православни свет или ново бреме у односима хришћана и муслимана?

Недавно сам упutio Турској апел Светог Архијерејског Синода да се пронађе компромисно решење за цркву Свету Софију, која је један од најважнијих споменика културе и духовног наслеђа читавог човечанства. Наравно, предложена решења морају да уважавају политичку реалност и државни суверенитет. Рекао сам да је могуће да ова црква остане музеј или да се, с обзиром на пространост и монументалност, омогуће повремена богослужења за обе вере. Ми се молимо, пре свега, да се сачува мир и да ова, рекао бих, употреба вере у политичке сврхе не изазове друге последице. Нама, православним Србима, Црква Свете Софије заузима посебно место у срцу и души јер преко духовног родитељства које она оличава, стекли смо и своје духовно благо које оличавају Грачаница, Дечани, Крушедол, Жича, Крка у Далмацији, Храм Светог Саве и сви наши дивни храмови у земљи, региону и широм света.

Мирјана Чакаревац
Извор: *Политика*

Ковид-19: поглед уназад

ДА ЛИ СЕ ПАНДЕМИЈА МОГЛА ПРЕДВИДЕТИ?

На почетку пандемије Ковид-19 председник САД Доналд Трамп пророчки је рекао: „Ово је рат”.

И заиста, светска сцена постала је убрзо поприште многих ратова, иза кулиса борбе са вирусом воде се и разне друге битке, геополитичке, дипломатске, економске, социопсихолошке, али и информационе и медијске, које су део свеопштег рата или су саме себи сврха и циљ. Уосталом, сви теоретичари сагласни су да су информације и дезинформације, као и социјални инжењеринг, важна алатка хибридног рата, посебно данас у виртуелној реалности друштвених мрежа, где је информационе токове изузетно тешко контролисати. И не само у виртуелној реалности.

Да ли се у ту сврху користи наука, колико је етике у науци и шта је са кредибилитетом научника који често, вољно или невољно, постају алатке у рукама креатора различитих игара? Пођимо од Светске здравствене организације (СЗО), која је већ дуго, посебно од свињског грипа 2009. године, у жижи јавности због многих контрадикција чијем је настанку и сама допринела, стварајући конфузију у различитим сферама, од појмовног одређења пандемије па надаље. Паметним коришћењем глобалних средстава комуникације извршена је анализа изјава и медијских наступа здравствених званичника и носилаца власти у различитим земљама света током пандемијске кризе и утврдило се да су у много чему биле потпуно идентичне и креиране по истој или сличној матрици. Стижемо најзад и до нивоа појединца, личне одговорности и односа представника струке и науке према проблему и изазову који је за многе био потпуно нов и захтевао је стални рад и учење, као и интелектуалну ширину у сагледавању свих његових димензија и последица.

Образован је само човек који има образ

Основни постулат и кредо научних делатника мора увек бити усклик генијалног ума нашег владике Николаја, који је својом реченицом да је образован само онај човек који има образ дао свевремени одговор свима онима који данас громогласно говоре о етици у науци и биомедицини, можда баш у тренутку док се баве стварањем креатура попут оних које је Достојевски описао у „Записима из подземља”. Можда баш зато годинама многи безуспешно покушавају да проникну у тајне духа овако великих генија, као и снаге и виталности оних који су их изнедрили.

Вратимо се корони. Она такође може и мора да се сагледава и из обавештајно-безбедносног угла. С тим у вези, интересант је и велики број регистрованих инфекција код највиших светских званичника или људи из њиховог окружења као и (дез)информације које су се о томе појављивале у медијима. Вратимо се на терен егзактне науке. Није било нимало необично што су током ове пандемије великом брзином објављивани научни радови, што су многе базе постале отворене и доступ-

Пише:
проф. др
Елизабета
РИСТАНОВИЋ

не, колико је била помало зачуђујућа чињеница да су многи објављени радови изузетно брзо нестајали из база података, што је свима који се науком баве и знају да она подразумева и писање представљало велики проблем, везано за цитирање различитих извора. Али и то би се дало објаснити рационално, јер су великом брзином и у ходу откривани нови подаци о вирусу, имунопатогенези, клиничким манифестацијама, па су данас објављене информације већ сутра могле да буду застареле и превазиђене.

Шта је онда необично? Проблематика зооноза – какав је и главни актер кризе која је паралисала и уздрмала свет, економију, политику и зашла у све сфере људског живота – може се и мора сагледавати с аспекта хумане и ветеринарске медицинске струке, науке и биолошке одбране. Уосталом, приступ науци и мора бити јединствен, мултидисциплинаран и филозофски, јер наука јесте једна и недељива и не може се зауздати међу уским пољима

које нам често намећу кроз обавезне стандарде, можда са жељом да људи будућности не буду широко образовани и просвећени. У том контексту треба сагледавати и синтезу биомедицине и безбедности и потребу њиховог приснијег интегрисања у образовном домену у складу са актуелним безбедносним изазовима.

У жељи да спознају даље и открију више, људи из света науке су, уз рад, током трајања кризе грчевито читали све новообјављене и пређашње чланке, учили, анализирали, сумњали... А има ли простора сумњи када је реч о корони? О томе су писали и причали угледни светски вирусолози и имунолози, академици и нобеловци, разматрајући сличности и разлике КОВИД-19 и његових сродника, карактеристике и променљивост вируса и још много тога. Многе спознаје нас тек очекују.

Роба двоструке намене

С тим у вези доста недоумица свакако изазивају радови објављени још 2013. и

2015. године у еминентним светским научним часописима попут *Nature* и *Nature Medicine* о експериментима који су још тада вршени у истраживачким установама широм света о укрштању САРС вируса са његовим сродницима из природног окружења. Делује, истина, помало нелогично, али се они могу спаковати у пакет безуспешних покушаја проналазке ефикасне вакцине против САРС-а, иако је овај вирус остао локализован на подручју Кине. У заједничком раду групе аутора са Универзитета у Северној Каролини, Харварда, Института у Вухану и Цириху објављеном 2015. године (*V. D. Menachery et al. A SARS-like cluster of circulating bat coronaviruses shows potential for human emergence. Nature Medicine. 2015.(21):1508-1513*) приказани су резултати укрштања, тј. стварања химерног вируса САРС-а и њему сличног вируса из кинеског слепог миша, могућност ове химере да инфицира хумане епителне ћелије на култури, као и резултати инфекције лабораторијских мишева овако добијеним хибридниим вирусом. Резултати су показали да је хибрид мање леталан за мишеве од САРС-а, али је код старијих животиња клиничка слика обољења била много тежа него код младих. Следећа фаза експеримента био је покушај изналажења вакцине, будући да инактивисани САРС није показао делотворност.

Читајући овај рад можете помислити да еминентни научници одговорно раде свој посао, не сумњајући да резултати њиховог рада могу можда бити злоупотребљени, јер је и наука, нажалост, одувек била двојструке намене. Исте године у престижном часопису *Nature* појавио се и чланак *D. Butlera „Engineered bat virus stirs debate over risky research“*, у коме се аутор пита да ли коронавирус створен у лабораторији који може инфицирати људе, тј. ћелије респираторног тракта човека, може имати пандемијски потенцијал. Питање је вероватно помало чудно за лаике, али не и за оне који знају да модификовани вируси ипак краће живе и опстају у природи.

Ако се лутајући кроз архиву истог часописа *Nature* вратимо две године уназад, у 2013. годину, наилазимо и на рад који потписује група аутора из Вухана, Кина, САД и Аустралије (*Xing Yi Ge et al. Isolation and characterisation of a bat SARS-like coronavirus that uses the ACE-2 receptor. Nature. 2013. (503):535-538*). Они су из једне врсте слепих мишева у Кини изоловали и одредили генску секвенцу вируса САРС-КоВ који се везује за АЦЕ-2 рецепторе на хуманим ћелијама и показује тропизам за различите врсте, што указује на значај откривања патогена који се налазе у природним резервоарима као важну карику у стратегији борбе против могућих пандемија које нас очекују у будућности.

У исто време вирусолози са Пастеровог института, попут Сајмон-Вејн Хобсона, упозоравају на опасности од синтетисаних химерних вируса, јер „нико неће моћи да предвиди њихову путању и патогени потенцијал ако случајно побегну из лабораторије“, док Влада САД ставља мораторијум на финансирање даљих истраживања у области изналажења вакцине против вируса САРС, МЕРС и грипа.

Утицајни *Њујорк тајмс* 5. августа 2019. године извештава о престанку рада са смртоносним микроорганизмима у аме-

ричким војним лабораторијама због безбедносних разлога, а у издању од 31. августа упозорава на појаву епидемије необичних пнеумонија у САД, за које су осумњичене електронске цигарете.

Симулација „Event 201“

Дана 18. октобра 2019. на америчком универзитету Џон Хопкинс, у садејству са Светским економским форумом и Фондацијом Била и Мелинде Гејтс, извршена је мултимедијална симулациона вежба *Event 201*, у којој је проиграван сценарио пандемије изазване новом респираторном болешћу зооноске етиологије (*CAPS-coronavirus acute pulmonary syndrome*) по моделу претходних епидемија САРС и МЕРС, која би трајала 18 месеци и довела до смрти 65 милиона људи. Пандемија би трајала све до изналажења ефикасне вакцине, што се не би десило у току прве године, илито све док не оболи 80–95% људи на планети. У вежби се промовише јавно-приватно партнерство националних, владиних и међународних установа и институција у одговору на велику пандемију, с циљем превазилажења њених тешких здравствених, економских и социјалних последица. Стручњаци су једногласно у ставу да је питање дана када ће избити пандемија с могућим катастрофалним последицама. Изнета је процена да би просечни економски губици услед епидемије досезали 0,7% глобалног БДП, или 570 милијарди долара. Магазин *Форбс* се у броју од 12. децембра 2019. године бави спремношћу за надолазећу пандемију у контексту логистике и снабдевања маскама, дезинфицијенсима, пречишћавања воде, као и истраживања и обраде података у земљама које немају одговарајуће капацитете, али и изазивањем панике, ширењем теорија завере и могућим економским колапсом. Истиче се значај кризне комуникације и пружање брзих, поузданих информација, али и обавезе држава и влада да улажу средства у развој вакцина, дијагностику и лекове, као и потреба да СЗО појача напоре у контексту медицинских противмера и личне заштитне опреме.

У периоду 15–29. октобра 2019. године у Вухану су одржане Седме светске војне игре, а већ у децембру у овом граду су регистровани први пацијенти. Светска здравствена организација је 5. јануара 2020. године објавила извештај о појави пнеумонија чији је узрочник непознат у Кини, док је већ 22. јануара цео град Вухан, са 11 милиона становника, био у карантину, а десет дана касније СЗО је издала саопштење о општој претњи изазваној новим коронавирусом.

Традиционални Минхенски безбедносни форум одржан је између 4. и 16. фебруара 2020. године, а као једна од главних теза учесника провлачи се потреба конфронтације САД са Кином и зауздавања раста кинеске технолошке моћи. Чији је то циљ? Кинези одговарају да Запад не жели да види успех кинеског социјалистичког друштва, да Кина има право да се развија и да је нико не може зауставити. Нешто се, чини се, променило у јавном дискурсу. Кина више не ћути и не одговара у рукавицама.

СЗО је 11. марта 2020. године прогласила пандемију. С друге стране, директор Центара за контролу и превенцију болести САД истог дана помиње многе тешке пне-

умоније регистроване још од септембра 2019. године, истичући да су многе биле погрешно дијагностиковане као грип, од кога је по статистикама званично током сезоне оболело 33 милиона становника САД, а умрла 21.000 људи, иако се вероватно у многим случајевима радило о корони. Подсетимо, то је исти онај човек који је 2001. године говорио о пројекту тоталног карантина који ће бити последица „кинеског биолошког напада“. На претходне наводе о корони и грипу коментар је послала кинеска државна телевизија, истичући да САД дугује свету одговор на многа питања у вези са епидемиолошком ситуацијом и још понешто... Тако је све изгледало на почетку и у предвечерје велике пандемије која је до данас однела више од 600.000 људских живота. И биланс није коначан. Борба се наставља, са короном, њеним последицама, преселила се на улице до сада најмоћније светске силе, а осећа се у свакој држави понаособ. Исход сурове и беспштедне борбе глобалиста и суверениста, какав год био, засигурно ће променити свет.

Где смо ту ми

На пандемију смо одговорили организовано, одлучно и ефикасно. Наш здравствени систем показао је виталност, а принципи система на којима је постављен, стављајући у средиште пажње човека, одрживост у кризним ситуацијама, док су системи богатих и моћних посртали пред налетом великог броја оболелих. Показали смо да је неопходан истински мултисекторски, интердисциплинарни приступ у решавању проблема, као и да су људи наше највеће богатство. Уз све то, пружили смо руку братске помоћи нашем народу у Републици Српској, али и државама у региону.

Куда и како даље

Наша је обавеза да се окренемо себи и јачању сопствених ресурса, анализирамо научене лекције, превладамо слабости и да јединствени и снажни кренемо у сусрет изазовима који нас чекају у временима пред нама. Пандемија и епидемија ће свакако бити, биле природне или не, зато је важно улагати у знање и ресурсе, производњу реагенаса, лекова и вакцина, јачање дијагностичких капацитета. С тим у вези треба посебно јачати војно здравство, које мора бити један од кључних стубова државе и поуздан ослонац народу у борбама које предстоје, у свим могућим кризним ситуацијама, на које треба имати уигране и спремне одговоре.

На том пољу треба јачати мостове регионалне и међународне сарадње са свима онима који имају исти циљ – победу општег добра. Вечност и универзалност законна природе и чињеница да је човек сићушни елемент тих механизма императив су у трагању за светом релативне, динамичке хармоније, дијалога и сарадње. И да завршимо са речима великог књижевника да ће казна свих Раскољникова и Карамазова стићи и савремене Велике инквизиторе, а њихова наказно схваћена слобода потопиће се у сопственом мраку. Освета природе може бити сурова, у којој пулсирају и комуницирају на својим фреквенцијама и микроорганизми, у чији су свет бездушни људи зашли.

Извор: *Одбрана*

Из Ратног дневника генерал-пуковника
Небојше Павковића (2)

НИ ПЕДАЉ КОСМЕТА АГРЕСОРУ

У 79 дана дејстава авијације НАТО-а погинуо је 161 човек и рањено 299. Што се тиче материјалних губитака, они су минимални. Уништено је 13 тенкова, од тога седам од дејства авијације, шест оклопних транспортера, осам артиљеријских оруђа, 19 противавионских топова и један радар. За овакву врсту агресије и дејстава по нашим снагама, то је стварно минимално. Оборили смо 34 непријатељска авиона и 25 беспилотних летелица. На нашој територији погођено је пет хеликоптера и 52 крстареће ракете“.

У тачки 21. регулисано је дневно извештавање путем борбених извештаја о извршеним припремама, отпочињању марша, стицању на маршеви циљ (гарнизон, гарнизонско место, рејон размештаја) и извршеном размештају. Детаљни извештај о извршеном размештању доставити Команди Треће армије до 21. јуна 1999. године, а Команда армије доставиће извештај ШВК, Сектору за Оперативно-штабне послове, до 22. јуна 1999. године.

Потписао сам наређење, а затим прегледао План размештања команди и јединица Треће армије са територије Косова и Метохије и План Марша и потписао оба документа. Похвалио сам пуковника Средојевића, који је био носилац задатка, за добро урађен посао и наредио да се документа пошаљу јединицама.

Остајем сам на Командном месту „Кишница“. Намеравам да погледам папире које ми је дао генерал-мајор Милан Ђаковић, да бих дошао до још неке информације о потписаном Војнотехничком споразуму. Изненада долази Милован Дрецун у пратњи сниматеља Томислава Магочија.

Ућуткивање НАТО-а

„Шта је, ратни друже. Тужан си. Па нисмо изгубили рат.“

„Нисмо изгубили рат, али рат је завршен. Одлазимо са Косова“, одговарам.

„Како, бре, одлазимо, после херојске одбране“, пита са неверицом.

„Све је договорено и потписано. Завршено је са ратом. Мени је најтеже што се овако завршава херојска одбрана Свете српске земље“, кажем.

Схватам да није знао да је Споразум у Куманову потписан и да због тога тако реагује. Објашњавам да је свима тешко пало потписивање Војнотехничког споразума, тим пре што нисмо још знали шта је потписано.

„Војска и полиција морају да се повуку са Космета. Била би катастрофа да војска опструше потписани Споразум. Надајмо се да ће мировне снаге УН да обезбеде Србе и неалбанце кад ми одемо“, кажем изненађеном Дрецу. Реагује на свој уобичајени начин.

„Знаш шта, друже, ти би требало сада да даш изјаву да је објавимо пре свих.“

„Ма каква изјава. Још нисам видео текст Споразума, а хоћеш да дајем изјаву о завршетку бомбардовања.“ Одбијам предлог.

„Ма не, друже. Важно је да ти пре НАТО-а саопштиш податке о губицима. Тако ћеш их ућуткати и спречити да манипулишу и да се баве пропагандом“, убеђује ме Дрецун.

„Друже, нећеш ти да говориш о прекиду бомбардовања, већ о твојој Армији, о одбрани Космета и о губицима... Ти знаш са каквим је лажима Џеми Шеј излазио у јавност о стотинама уништених тенкова и оклопних транспортера и хиљадама погинулих војника. Знаш, друже, шта ће се десити када чују из твојих уста да су уништили десетак тенкова. Биће то шок и за НАТО и за Пентагон. Боље је да они демантују тебе, јер ће се избламити, него да ти одговарах на њихове лажи.“

Дрецун је у праву, али се и даље доумим. Док размишљам, Дрецун је већ организовао да припадници обезбеђења уреде место где ћу дати изјаву. Одлучио је да то буде ван Командног места, у природи. Стотинак метара од зграде Команде ставио је сто и столицу и поставио капетана Талијана и поручника Драгана да стоје иза мене. Они су у новој ратној опреми са комплетним, најсавременијим, оружјем. Делују импресивно. Одлучио сам да дам изјаву, под условом да се не објављује док ја не одобрим. Договорили смо се да Дрецун не поставља питање, већ да ја одмах почнем са изјавом. Када ми је дао знак, почињем да говорим: „У 79 дана дејстава авијације НАТО-а погинуо је 161 човек и рањено 299. Што се тиче материјалних губитака, они су минимални. Уништено је 13 тенкова, од тога седам од дејства авијације, шест оклопних транспортера, осам артиљеријских оруђа, 19 противавионских топова и један радар. За овакву врсту агресије и дејстава по нашим снагама, то је стварно минимално. Оборили смо 34 непријатељска авиона и 25 беспилотних летелица. На нашој територији погођено је пет хеликоптера и 52 крстареће ракете“.

Анализа одредби споразума

„Одлично“, рекао је Дрецун, „Знаш, друже, какво ће ово изненађење бити за НАТО“.

Одмах креће да монтира материјал.

Поново сам остао сам. У 12.40 часова

дежурни Оперативног центра Приштинског корпуса, пуковник Тешевић, извештава да је у 12.30 часова извршен напад од стране ШТС по јединицама 64. војнотериторијалног одреда у рејону Качаника 211. оклопне бригаде у рејону села Доња Лапашница, јужно од Подујева, и код села Репа, 15 километара северозападно од Подујева.

Питам да ли зна да је у том рејону Лазаревић. Одговара да је управо Лазаревић известио Оперативни центар Приштинског корпуса. Наређујем да ми да везу са њим.

Међу документима која сам добио од Ђаковића је и непотписана верзија Војнотехничког споразума. Почео сам да прегледам, када се јавио генерал Лазаревић. Извештава да су завршене припреме за почетак размештања дела јединица 211. оклопне бригаде и 354. пешадијске бригаде за 13.00 часова и да су ШТС отворале спорадичну ватру, без последица. Наређујем да ради по плану и да се у вези са почетком размештања јединица не дају никакве изјаве.

Наставио сам да прегледам непотписану верзију Војнотехничког споразума. У члану 1. тачки 4. регулисано је: „Успоставити трајни прекид непријатељства, ни под каквим околностима неће било какве снаге СР Југославије и Републике Србије поново ући или остати на територији Косова или Копненој зони безбедности и Ваздушној зони безбедности... без претходне изричите сагласности команданта међународних снага безбедности (КФОР). Локалној полицији ће бити дозвољено да остане у Копненој зони безбедности“.

У члану 2. тачки 2. под г. наведено је „Оружане снаге СР Југославије које се повлаче у складу са прилогом ‘А’, тј. у назначене рејоне окупљања односно које се повлаче дуж назначених маршрута, неће бити објекат ваздушних напада.“ У истој тачки под х - „Међународне снаге безбедности (КФОР) обезбеђиће одговарајућу контролу границе СР Југославије на Косову према Албанији и Бившој југословенској републици Македонији до доласка цивилне мисије УН“.

У члану 4. регулисано је: „Заједничка комисија за спровођење Споразума биће успостављена са размештањем међународних снага безбедности (КФОР) на Косову по

налогу команданта међународних снага безбедности (КФОР).

Предвиђена и употреба силе

Оно што ме је највише занимало, регулисано је чланом 5: „Командант међународних снага безбедности је коначна инстанца у тумачењу овог Споразума и аспеката безбедности мировног решења које он подржава. Његове одлуке су обавезујуће за све стране и лица“.

Саставни део Споразума су прилози „А“ – фазно повлачење Снага СР Југославије са Косова и „Б“ – операција међународних снага безбедности (КФОР).

Детаљно читам прилог „Б“. У тачки 3. стоји: „Ни међународне снаге безбедности (КФОР) и ниједно од његових лица неће бити одговорно за било какве штете на јавној или приватној имовини које они могу да проузрокују током вршења дужности које се односе на спровођење овог Споразума...“

Посебно изненађујућа за мене је тачка 5, прилога „Б“ у којој је регулисано: „Без обзира на било коју другу одредбу овог Споразума, Стране схватају и сагласне су да командант међународних снага безбедности (КФОР), има право и овлашћења да присили на уклањање, повлачење или дислокацију специфичних снага и наоружања, као и да нареди престанак било каквих активности кад год командант КФОР-а установи потенцијалну претњу или за КФОР или његову мисију или за другу страну. Снаге које се не преместе, повуку, дислоцирају, или не престану да прете или не прекину потенцијалну претњу након таквог захтева КФОР-а, биће изложене војној акцији КФОР-а, укључујући употребу неопходне силе, како би се обезбедило поштовање Споразума“.

Не знам да ли је овај текст Војнотехничког споразума идентичан потписаном, али без обзира на то, нисам могао да схватим да су чланови нашег тима олако прешли преко наведених питања. Пре свега, у једном званичном документу прошао је назив „Косово“, уместо званичног назива Космет или Косово и Метохија.

Поред тога, неразумљиво је због чега наш преговарачки тим није инсистирао да се одмах у оригиналном тексту дефинише

Заједничка комисија за спровођење Споразума, већ је то важно питање препуштено команданту КФОР-а.

Неразумљиво и крајње неприхватљиво је оно што је регулисано у тачки 3. прилога „Б“ да нико не одговара за причињену штету на јавној и приватној имовини.

Бог, батина и тумач

На крају, обистиниле су се слутње да је Споразумом предвиђено да командант КФОР-а буде „Бог и батина“ и коначни тумач Споразума. Тачка 5. прилога „Б“ омогућује генералу Цексону да према свом убеђењу тумачи Споразум и да доноси одлуке које излазе из оквира Споразума и овлашћења КФОР-а. Ако он процени да један Србин или три ловца, наоружани ловачким пушкама, представљају опасност, може да нареди примену силе против њих, без икаквих последица. То је, по мени, перфидан облик војне диктатуре која ће бити спровођена на Космету и којој се ниједна наша државна институција не може супротставити. Мислим да ко год да је потписао Војнотехнички споразум са оваквим решењима није био при здравој памети. Једино се надам да се таква решења не налазе у потписаној верзији.

У 13.45 часова примам извештај команданта 175. моторизоване бригаде да је авијација НАТО-а у 13.40 часова једном авиобомбом гађала шиптарско село Кололеч, источно од Косовске Каменице. Поручена је цивилна зграда и штала. То је још једно изненађење. Не могу да верујем да Команда НАТО-а није пренела информацију својим јединицама да је потписан Војнотехнички споразум.

Припадници Треће армије извршили су све постављене задатке (Командно место „Кишница“, 14.05 часова)

Тек што је отишао новинар Дрецун, дошао је новинар Зоран Миладиновић, капетан прве класе, дописник листа „Војска“ из Ниша. Тражи интервју. Не бих пристао да није дописник из Ниша и новинар који редовно прати и у најтежим ситуацијама извештава о свим активностима јединица Треће армије. Интервју је прилика да саопштим јавности место и улогу јединица Треће армије у одбрани Косова и Метохије и југа Србије у агресији НАТО-а. Поставља ми питање везано за „Одлуку Врховне команде и највиших државних органа за измештање јединица Армије са територије Косова и Метохија“.

Кажем да је моменат да одговорим и на сва друга питања која га интересују. У вези са поменутом одлуком кажем: „Да ће Одлука Врховне команде бити реализована у предвиђеном времену, како буде регулисано Резолуцијом Савета безбедности УН о решењу косовске кризе и Војнотехничким споразумом. То је процес измештања јединица, технике и материјалних средстава. С обзиром на њихову бројност, веома је сложено и мора се извести по посебном плану, уз предузимање потребних мера безбедности. Састави Треће армије се измештају на простор који ће бити дефинисан као зона раздвајања између наших снага и јединица УН...“ Затим говорим о постигнутим резултатима у одбрани зоне одговорности и Косову и Метохије:

Трећа армија није поражена

„Да су припадници Треће армије одговорно, професионално, војнички и патриотски извршили све задатке које су пред њих по-

ставили Врховна команда и државно руководство и доказали се као прави јунаци на бојном пољу, како доликује потомцима наших славних предака. То се потврђује ефикасном одбраном од свих напада у којој ни педаљ наше земље није дат агресору, док смо истовремено разбили све преостале терористичке банде на Космету и спречили њихов улазак из Албаније. Применом правих тактичких мера и поступака успели смо да упркос невиђеном бомбардовању из ваздуха и техничко-технолошкој супериорности агресора сачувамо људске живите, борбене и све остале потенцијале.

После оваквих резултата, јасно је да измештање наших састава са простора Космета не може бацити у засенак хероизам, јунаштво и професионализам које су припадници армије показали у борби са највећим светским силама, а ни чињеницу да Трећа армија у тој борби није поражена.“

Говорим и о подршци и спрези народа и припадника армије: „Наши успеси плод су подршке коју су припадници Армије имали код народа Космета, који се и овом приликом показао као народ херој. Управо због тога бих српском и црногорском народу на Косову и Метохији поручио да остану на својим вековним огњиштима, јер простор Космета и по најновијем мировном споразуму остаје у саставу Републике Србије и СР Југославије. Ми са много поверења препуштамо ОУН задатке заштите интегритета и суверенитета земље на том делу, поготово што њене снаге имају обавезу да обезбеде максималну сигурност српског и црногорског становништва а и припаднике других националних заједница.

При реализацији мировног плана морамо посебно водити рачуна да не дође до било каквог вакуума у обезбеђењу државне границе према Републици Албанији и Македонији и спречавању доласка шиптарских терористичких банди на Космет. Учинићемо све да живот на Косово и Метохија тече нормалним током и да Срби и Црногорци, и остале националне мањине не буду угрожене о чему ће даље бригу водити Република Србија.“

Поновљам још једном „да простор Космета није изгубљен, већ да на њему ОУН има привремени мандат да обезбеди спровођење у живот одредаба резолуције Савета безбедности УН, која ће гарантовати мирно разрешење сукоба“.

На крају интервјуа Миладиновић ми поставља питање које се односи на дезинформације у вези са мојом сменом због несласлања са потписивањем Војнотехничког споразума. Одговарам да то није тачно и да и даље обављам све задатке и да ћу и убудуће све своје психофизичке могућности ставити у службу одбране земље у потпуној сагласности са наређењима Врховне команде.

(Наставља се)

1995 - 2020

Злочин без казне!

ОЛУЈА

25 година

од погрома Срба

из Хрватске

НАЈВЕЋЕ ЕТНИЧКО ЧИШЋЕЊЕ У ЕВРОПИ

Хрватска војска је 4. августа 1995. године на подручју тадашње Републике Српске Крајине почела операцију „Олуја”, у којој је убијено или нестало око 2.000 Срба, а протерано више од 220.000.

То је био епилог планираног злочина Туђмановог режима.

Напад је почео рано ујутро 4. августа, а дан касније хрватска војска ушла је у готово потпуно напуштен и претходно тешко и насумично гранатиран Книн, у којем је пре ове акције живело више од 80 одсто Срба – сада их има око 20 посто према хрватским подацима. Отпор војске РСК сломио је за само неколико дана.

У „Брионским транскрипцијама”, записнику са састанка Фрање Туђмана са војним и државним руководством уочи „Олује”, забележена је изјава хрватског председника да „Србе треба ударити тако снажно да несташу”. (Састанак је одржан 31. јула 1995. на Брионима).

Концепт решења такозваног „српског питања” у Хрватској, Фрањо Туђман је још раније изложио у књизи *Беспућа повијесне зближености* (1989), у којој објашњава да „насилне, па и геноцидне промене, доводе до етничке хомогенизације појединих народа, до већег склада националног састава пучанства и државних граница појединих земаља, па то може имати позитивне учинке на кретања у будућности, у смислу смањивања разлога за нова насиља и повода за нове сукобе и међународне потресе”.

Злочини су дуго припремани

Хрватски напад на Крајину дуго је и систематски припреман. Није био тајна ни у светским ни у регионалним престоницама, укључујући и Београд.

Али, Крајиницима није било помоћи.

Зарађене југословенске републике чекале су Дејтон, а Срби из Хрватске су у прекомпоновању политичке географије Балкана једноставно постали – „прекобројни”.

Великим силама, Крајиницима, као чувари границе од упада из Отоманске империје, одавно нису више били потребни. Туђман их је упорно денунцирао као „реметилачки фактор” који стоји на путу хрватског државног сна. Милошевићев режим им је уливао лажну наду и на крају их оставио на цедиљу. Посвађани и политичким изазовима, недорасли, крајишки лидери само су запечатали најлошији од свих могућих сценарија.

Тако је крајишким Србима, почетком августа 1995, једино остављено довољно вре-

мена да наврат-нанос покупе мало одеће, поседују у тракторе и заврше баш онако како им је раније цинично поручивао Стјефан Месић – да им од родне земље трагови остану једино на обући.

Са територије Републике Српске Крајине кренуо је талас избеглица, а на путу ка Србији и Републици Српској избегличке колоне су стално нападале хрватска артиљерија и војно ваздухопловство.

Колонама са тракторима није био дозвољен улазак у Београд – осим проласка Булеваром Арсенија Чарнојевића.

У Крајини су остали само цивили, који су били изложени терору и после формалног завршетка операције „Олуја” 7. августа.

Војна акција је изведена упркос чињеници да је та област била под заштитом УН, под називом сектори „Југ” и „Север”, и да су представници РСК дан пре у Женеви и Београду прихватили предлог међународне заједнице о мирном решењу сукоба.

Против крајишких Срба (око 230.000 житеља са око 30.000 војника) ангажовано је око 200.000 војника, од којих је директно у операцији учествовало 138.500 припадника ХВ-а, МУП-а и ХВО-а из Босне, а и један број бошњачких јединица.

Домове је напустило више од 220.000 Срба, а остало је око 3.200 старих и немоћних, који нису хтели или могли да напусте завичај.

Тадашњи командант цивилне полиције мировних снага УН за подручје Книна, генерал Алан Горан, на крају своје мисије написао је у извештају да је полиција УН на том подручју, након доласка хрватских снага, пронашла 128 убијених српских цивила и 73 одсто уништених кућа.

Документационо-информациони центар „Веритас” је навео да је, према њиховој евиденцији, током „Олује” и после ње погинуо и нестало 1.861 Србин.

Већина погинулих и несталих били су цивили – 1.211, а три четвртине њих били су старији од 60 година. Међу жртвама се налази 548 жена, од којих су око четири петице биле старије од 60 година.

Од укупног броја жртава до сада је расветљена судбина 1.084 лица, док се на „Вер-

тасовој” евиденцији несталих води још 777 лица, од чега 588 цивила, међу којима 295 жена.

Три године после напада на Крајину хрватски председник Фрањо Туђман је, у говору на отварању Ратне школе „Бан Јосип Јелачић” у Загребу, 14. децембра, овако објаснио резултате „Олује”: „Српско смо питање, дакле, решили, неће више бити 12 посто Срба или девет посто Југославена, као што их је било. А хоће ли их бити три или пет посто, то не значи угрожавање хрватске државе.”

Суђење у Хагу због етничког чишћења

Хрватске власти иначе, негирају оптужбе о етничком чишћењу, а у време Туђмановог режима су одбијале сарадњу с Међународним судом за ратне злочине у Хагу, тврдећи да је реч о легитимној војној операцији против побуњеника.

Званични став Хрватске био је да није било разлога да Срби који нису били умешани у ратна дејства напусте то подручје.

Хрватске власти су касније прихватиле сарадњу и Хашком суду су доставиле десетине обрађених случајева најтежих злочина почињених током и након војно-полицијских акција „Бљесак” и „Олуја”.

Хашки трибунал је јула 2001. отпечатио оптужницу против пензионисаног хрватског генерала Анте Готовине, који је био командант те операције.

Готовина је од тада био у бекству све до хапшења у Шпанији 7. децембра 2005, када је изручен Трибуналу.

Годину дана раније, том суду су се предала друга двојица генерала, Иван Чермак и Младен Маркач, који су оптужени за прогон, депортације и присилно премештање, пљачку, безобзирно разарање насеља, убиства, нехумана дела и окрутан третман током и након операције „Олуја”.

Оптужница против Готовине је одлуком Претресног већа Трибунала спојена са оптужницом против друге двојице генерала.

Априла 2011, Готовина је осуђен на 24, а Младен Маркач на 18 година затвора, док је генерал Иван Чермак ослобођен кривице.

У пресуди Анти Готовини, Хашки трибунал је утврдио да је операција „Олуја” у лето 1995. била удружени злочиначки подухват с председником Фрањом Туђманом на челу, смишљен да протера српско становништво из Книнске Крајине, што је био навод оптужнице.

У новембру 2012, Апелационо веће Хашког трибунала ослободило је хрватске генерале Анту Готовину и Младена Маркача кривице за прогон српског становништва из Книнске Крајине 1995. поништивши првостепену пресуду, након чега су пуштени из притвора.

Према коначној пресуди, операција „Олуја” није била удружени злочиначки подухват у циљу протеривања Срба из Книнске Крајине.

Ослобађајућа пресуда изазвала је еуфорију у Хрватској, а хрватски градови су се утркивали у додељивању титуле почасног грађанина Анти Готовини. У Србији је та пресуда изазвала шок и разочарање.

То што се догодило августовских дана 1995. године на подручју РСК представља највеће етничко чишћење у Европи од краја Другог светског рата које се догодило уз ђутање Запада.

Извор: РТС

СРЦЕ КОЈЕ ЈЕ КУЦАЛО ЗА РАЊЕНЕ И ОБОЛЕЛЕ

Животи честито режира драме. Томе доприносе и људи. Доктор Миодраг Лазић, као добровољац из Ниша, отишао је на ратишће у БиХ и Републику Српску да лечи војнике и цивиле. Током пет година (1991 – 1996), изведених на ратишту, руководио је и болницом на првој линији одбране. Описује је под широким и бајеричком лампом. Обавио је више од 4.000 шешких операција и 8.000 хируршких захвата. За живота је постао легенда која хода. У вечности се преселио 14. априла ове године од последица вируса корона. По његовој жељи, Нишлије су ја, на последњи пут, испратиле уз Марш на Дрину.

ХЕРОЈ ХУМАНОСТИ ДОКТОР МИОДРАГ ЛАЗИЋ 1955–2020

Миодраг Лазић рођен је у Земуну 31. маја 1955. године, где је и завршио основну школу. Отац, професионални официр, премештен је у Ниш и у том граду Лазић је завршио гимназију, затим и студије медицине. Као студент активно се бавио спортом (одбојком и фудбалом). Специјализацију из хирургије завршио је на Војно-медицинској академији у Београду, у тридесетој години, као један од најмлађих хирурга. Годину дана радио је у Војној болници у Нишу, а онда прешао на Хируршку клинику Клиничког центра. На позив народа Републике Српске Крајине, у јулу 1991. отишао је као лекар добровољац и годину дана радио у ратним болницама у Двору на Уни, Глини и Костајници. У глиној болници, која је покривала 200.000 становника, био је једини хирург. Болница се налазила на линији фронта и хрватске снаге стално су је бомбардовале. Операције је, осим у болницама, вршио и на самој линији фронта, под шаторима, по зградама школа и другим објектима. Носио је маскирну униформу Српске војске Крајине и са крајишким борцима учествовао у пробоју посавског коридора, „пута живота“, величанственог видовданског тријумфа српског оружја и одважности, о чему је у овом дневнику оставио задивљујуће записе. После те српске победе, у јулу 1992. године вратио се у Ниш, породици, деци – сину Пеђи који је тада имао шест и кћерки Нини од четири године.

Како је у Босни и Херцеговини рат и даље буктао, Лазић је у септембру 1992. као добровољац отишао на Пале, у ратну болницу „Сареп“, смештену у бившем угоститељском објекту. Месец дана касније, као шеф екипе хирурга, отишао је на Илићу, тачније у насеље Блажуј, и радио у ратној болници „Жица“. Како сам вели, дошао је на месец дана, а остао четрдесет месеци. Као једини хирург за трбушну дупљу и грудни кош скоро две године радио је на простору највредијег ратишта Републике Српске. Са свега неколико хирурга, лекара опште праксе и средњег медицинског особља, у очима Срба у пет сарајевских општина (са више од 100.000 становника) постаје пример херојства, о чему посредно сведоче странице овог дневника. У „Жици“ је обавио преко 3.500 хируршких интервенција под општом анестезијом и у врло тешким условима. Осим операција срца, изводио је све захвате којима се бави савремена хирургија. Поред исцрпљујућег рада на збрињавању рањених бораца и цивила, поред рада на дневничким записима, написао је и шеснаест стручних радова и учествовао на три велика међународна конгреса, на којима његови реферати изазивају велику пажњу стручњака. Године 1994. стекао је звање примаријуса. У фебруару 1996. по потписивању мировног споразума у Дејтону, др Миодраг Лазић, „наш Лаза“, „доктор Лаза“, како су га звали они који су га познавали, лично или по чувењу, одлази из Источног Сарајева, кући, у Ниш. Како сам каже: „Одлазим са тугом и сетом. Поносан сам што сам се борио и делио добро и зло са хе-

ројским народом Српског Сарајева. Тужан сам и сломљен због њихове трагедије...”

После рата радио је на Хируршкој клиници у Нишу. Начелник је Торакалне хирургије са трауматологијом и начелник Одјељења ургентне хируршке јединице Клиничког центра, потом директор Ургентног центра.

За ангажовање у Републици Српској Његова светост патријарх српски господин Павле одликовао га је Орденом Светог Саве. Носилац је и низа других високих признања Републике Српске и Србије, између осталих Ордена крста милосрђа, којим га је за Дан Републике Српске у јануару 2016. одликовао председник Милорад Додик. Радио-телевизија Републике Српске, по мотивима ратног дневника, снимила је 2012. о њему кратки документарни филм с истим насловом какав носе његови ратни записи.

Преминуо је 14. априла 2020. током пандемије корона вируса. Иза себе је оставио ове речи: „Отишао сам часно и поштено. Као директор УЦ два месеца пред пензију, стајао сам испред својих људи, драгих доктора и сестара. Стајао сам на првој линији, нисам се крио, напротив био сам испред свих знајући да са свим својим болестима и годинама имам велики ризик, али част и понос ми нису дозвољавали да се склоним. Такав сам био на крајишком ратишту годину дана, на сарајевском ратишту четири године, за време НАТО бомбардовања. Нећу да одем тихо, хоћу да одем онако какав сам био читав живот, а то знају моји пријатељи, колеге, породица. Сви су ми говорили да се склоним, али ја то себи никад не бих опростио. Моји вољени Крајишници, пријатељи из Републике Српске, за које сам жива легенда, заувек искрено ће плакати сви јер су увек веровали да сам неуништив. Колико сам ових дана добио порука подршке. Волим вас заувек. Моји унучи и унучка Мила остају без деде, ћерке и син да не тугују него само напред. Будите поносни на мене. Драге моје колеге, Марија, Боки, Брале, Кандо, Сунчица и Мачан, драге моје сестре које сте ми увек веровале, збогом. Вољеној Ани, ратном другу и жени, порука: буди храбра и чврста због деце и унуча, а горе, на оној страни, једнога дана бићемо поново заједно. У Нишу мојим пријатељима посебан поздрав. Последња ми је жеља да ме испратите песмом 'Марш на Дрину'. Доктор Лаза, хирург нападеног српског народа.”

У српској историји тешко да би се нашла личност чији је одлазак пратило толико израза поштовања, љубави и, наравно, жалости због губитка, како у Републици Српској, тако и у Србији, па и у Црној Гори. Једна улица у српском делу Сарајева понела је његово име; покренуте су грађанске иницијативе да клинички центри у Источном Сарајеву и Нишу буду названи његовим именом.

ОДЛОМАК ИЗ ДНЕВНИКА СЛАВНОГ ХИРУРГА

Овај дневник посвећујем српском народу, српским борцима и, пре свега, српским сестрама у ратним болницама и на њиховим линијама, што дагоше живој, младоси, лејошу, и нежним рукама, штолим љубавом и знањем лечише и спасаваше живоће дан и ноћ, без умора.

Овај дневник посвећујем и својој деци Пеђи и Нини, њима који у својој шестој и осмој години схваћаше зашто њихов отац није са њима.

Одлазак у рат. Четири ратне зиме. Ратни дневник писан у часовима када су се ствари дешавале. Болница. Рат. Људи. Догађаји. Доживљаји. Личности. Све је описано. Дневник прати мој пут од Книна, преко Баније, Кордуна, посавског коридора, до сарајевског ратишта. Надам се да ће ово једног дана бити роман који ће причати о епопеји и страдању српског народа. Када бих писао роман, почео бих овако:

Лето 1991. године. Врели август, град Ниш. Рат се распламсава на територијама српских крајина.

Книн, бастион српског отпора, пред најездом усташких хорди, пијемонт Републике Српске Крајине. Ниш и Книн, два града на супротним крајевима бивше Југославије, везују моју судбину већ пуне четири године. Одговарајући на позив – вапај српског народа у Крајини, са медицинским радницима, нарочито хирурзима, напуштам Ниш, породицу, пријатеље. Одлазим у Книн, у вртогледног од најстрашнијих ратова на тлу Европе. Тог 4. августа почиње мојих хиљаду и двеста ратних дана. Поштено говорећи, тада сам мислио да идем накратко, на месец или два.

Мој син Пеђа тог лета је имао пет година, а кћерка Нина три. Данас су четири године старији. Моја деца, иако мала, схватају зашто отац није дуго са њима. Они знају да је њихов тата потребан другој деци и њиховим мамама и татама када су рањени или болесни.

Кроз моје руке прошло је десетине хиљада рањених, обогаљених, мртвих. Мислио сам да нећу издржати ни физички ни психички. Ипак сам издржао. Колико је само литара српске крви истекло преко мојих руку, низ моје ногавице, натопило моје клопне, чарапе. А баш та крв је најсветија српска река, од које настадоше све друге. Понекад, кад заспим, сањам ту крваву реку, запенушану и црвену, из које се појављују главе познатих, изгубљене руке и ноге, тела непознатљива. Испочетка, крик ужаса и патње, врисак јада и бола. Онда урлик победе и речи: „Не дајте се, браћо, не дајте српску земљу!“ На мојим рукама су умирали српски борци, деца, старци и старице.

Сада, сећања навире, јака као истина. Септембар 1991, масакр усташа над српским живљем. Село Кињачка, између Сиска и Суње. Крвава деција тела, масакрирани старци. Девојчица, једанаест година, погођена метком у главу. И таква је лепа. Домаћи човек, ловочувар, по имену Џемо, водич усташког крвавог пира, позвао је дете по имену. Гад, коме се њен отац замерио, осветио се преко недужног детета. Девојчица изашла на прозор, и метак је погодио свој циљ. Стари Арбутина, две куће даље, изашао на дворште да види шта се дешава. Једва преживео тешке немачке ране из 1942. године, доживео још теже након скоро педесет година. И десетине масакрираних тела окол.

Прва слика сурове истине, а затим коридор – „пут живота“. Јуни 1992. Рањени српски борац, младић, име му никад нисам сазнао, негде код Модриче: „Докторе, Србијанац, где је Београд?“ – „Тамо, јуначе“, показује руком у правцу Београда. – „Окрени ме тамо, хоћу да умрем гледајући према Београду, тамо је сунце.“ Умро је после неколико тренутака... незнани јунак.

Сећам се мртвих српских младића који су тог месеца пробјијали „пут живота“, спајали Крајину са Србијом. Умирали су поносни као Обилићи. Отварали су својим животима „пут живота“ за своје у Крајини, заворене усташко-муслиманским обручем смрти. Смрт беба у бањалучком породишћу, глад деце у Крајини, нису им допуштали други избор. Борили су се као вукови, гинули као хероји. Сведок сам њиховог уласка у легенду.

Сећам се младе жене, мајке петогодишњег дечака. Звала се Радојка Булат - Сврзикапа, двадесет пет година, песникиња и борац. Никад се није раздвајала од свеске са песмама, а у десној руци руски „добошар“. На бранику Српства, на Купи, негде између Глине и Петриње. Пала је као борац, пресечена усташким рафалом преко груди. Био сам на сахра-ни, негде високо на врху Кордунашке планине, под небом. Нас неколико – отац јој, мајка и син, дечачић ћутљив и озбиљан. Киша је лила као да Бог плаче за душом. Плакали смо сви, изузев сина. Можда је и он. Не знам зашто мислим да није, јер киша је лила низ дечије образе. Небо је плакало и за нас.

Сахрана српских бораца погинулих изнад Двора на Сувој међи. Гроб, опет, неприступачан, на врху планине. Више људи, и опет сила киша и грмљавина. Април 1992. Киша је лила, раке су биле испуњене водом до врха. Лелек и плач мајки, сестара, деце. Најстрашнији хор у мом животу. Питао сам се зашто су српска гробља на тако неприступачним местима. Прост одговор – да их не руши и не погани непријатељ. Србину је гроб светиња, а увек је био и остао окружен непријатељима који су, поред масакрирања, скрнављили и њихове гробове. Тужна је судбина и

историја мог народа – осим борбе за голи живот, мора мислити и како да заштити мртве.

Српско Сарајево: јуначки Илијаш, Илица, Вогишћа, Рајловац, Хаџићи, легендарни Неђарићи и друга места. Стотину хиљада људи, жена и деце. Борба на живот и смрт. Гранате, понекад и преко триста дневно, снајпер, пешадијске борбе прса у прса. Свакодневно. Болница мала, разрушеног пода. Нога пропада кроз дрвени патос прекривен итисоном. Под пропао од крви, литара течности живота. Душе српских бораца уграђене су у подове и зидове болнице подно Игмана, црног зида изнад нас.

Децо рањена, срце је умирало за вама, децо, мала слатка створења, која одосте од гелера граната и снајпера, душа је отишла за вама! Српски борци, за сваког од вас дао бих живот да ви живите!

Радио сам као луд, као натчовек. Вероватно сам од самог Бога црпео снагу. Од Српства кроз векове пунио сам се силином и моћи. Крв и смрт, врисак туге, хрлопац одлазећих душа, и опет, радост победе над смрћу. Захвалност најближих, захвалан поглед спасеног, упијали су се у моју душу. Сине! Ратниче! Жено! Мајко! Има Бога и за нас Србе. „Докторе, људино, Бог па ти!“ А опет, кад ми оде драг борац, дете, човек, вриснем: „Има ли те, Боже?! Постојиш ли?! Зашто ми оде борац из Неђарића баш на Божић у два ујутро?! Боже, ти се роди, зашто узео њега?! Има ли те?!“

Сећам се Светог Николе 1992. године – три тешка рањеника, три дечака, сва три умиру. Не можемо да им помогнемо. Зашто, Свети Никола?! Моја славо! Зашто баш ти?! А онда Свети Јован 1993, Свети Никола 1993. и Божић 1994. Победе над смрћу, радост. Отписани преживеши. Сви вичу... чудо, чудо се десило! „Ти си, докторе, Бог!“ Не, не, има Бога. Дошао је, сипао на земљу, међу Србе, са свим својим апостолима. Смислио се нашој патњи, молитвама, нашим жртвама и праведној борби. Јавио се. Више нисмо сами, сједињени смо с Богом.

Дневник сам почео да пишем 12. априла 1992. године.

На прво ратиште, на простор Републике Српске Крајине, стигао сам 4. августа 1991. Преживео много тешких тренутака, туге, радости, умора, бола, свега онога што прати једног хирурга који ради под шаторима, по разним објектима, школама. Радило се дан и ноћ, у лошим условима, с лошим материјалом, без асистената, без стручног особља, са много рањених. Први пут сам се сретао са тако тешким повредама. Много сам радио, и, вероватно, у тим првим месецима тешког посла напунио се енергијом, снагом и жељом да оно што се дешава око мене и запишем. Од августа 1991. до априла 1992. водио сам ратну болницу у Двору на Уни, у коју су се сливали рањеници са целог подручја Баније и Кордуна. У то време водиле су се жестоке борбе за Глину, Петрињу, Костајницу... Та мала ратна болница била је тада једини спас за српске борце и српски народ Баније и Кордуна.

12. април 1992. године

После десетак дана боравка код своје породице у Нишу, полетео сам из Београда малим млазним авионом са дванаест путника пут Бихаћа. У авиону су били и председник Скупштине Републике Српске Крајине Миле Паспаљ и председник Општине Кореница Божанић. Летели смо на висини изнад четири хиљаде метара због могућег гађања са земље. Дуго смо летели дуж Саве. Након педесет минута, слетели смо на Војни аеродром у Бихаћу. Аеродром изузетно очуван. Видим ракетне и радарске системе. С леве стране, у правцу слетања, видим огромни планински масив. Док слећемо, у његовом подножју запажам три огромна отвора. То су отвори за подземне писте и хангари за најмодерније суперсоничне авионе. Негде високо изнад њих, такође у планинским стенама, отвори за навигацију уместо класичних контролних торњева. Савршен аеродром, један од најчувенијих и најбољих на свету. Иначе, аеродром се пружа у јужини од више десетина километара, једним делом је у Босни, а другим у Хрватској.

Април-мај 1992. године – Глина

Радио сам као једини општи хирург у глиној болници, јединој болници у Републици Српској Крајини. Дан и ноћ – операције, прегледи и превизања. Покривам простор од око двеста хиљада становника. Прва линија фронта са усташким снагама, река Купа удаљена само три километра од болнице. За та два месеца, април и мај 1992. године, имао сам више од шездесет рањених и четири погинула борца. У мају смо два пута гранатирани. Четвртог маја по Глини су падале гранате од 22 до 1 час.

Тешке експлозије одјекују око болнице. Рањеници су у својим креветима. Болесничке собе се, иначе, налазе на другој страни зграде, супрот-

но од правца одакле долазе гранате, тако да су рањеници релативно безбедни. На првом спрату (а болница има два спрата), налази се Породиљско одељење. Труднице по ходницима – ослушкују. Страх... Паника! Ипак, имамо среће. Ниједна граната није директно погодила у зграду болнице. Једна је пала у двориште, али нико није страдао.

Иначе, од 20. маја телефонске и копнене везе са Србијом су у потпуном прекиду. Велике борбе у Приједору и његовој околини. Тридесет седам погинулих српских бораца у првом дану. Више стотина муслиманских екстремиста убијено.

1. јуни 1992. године

Борбе у Босанском Новом. Гори све. Пет стотина заробљених муслиманских екстремиста, седам погинуло. Ваздушна блокада Крајине траје већ другу недељу. Задњи хеликоптер полетео је према Бањалуци пре четрнаест дана. Потпуно смо одсечени од света. С једне стране Хрватска, с друге стране блокада.

6. јуни 1992. године

Лекови не полазе из Београда. Немамо струје, воде, телефонских веза, цигарета и шибица, квасца, бензина и нафте. Агрегати стали, храна се покварила.

Иначе, 13. маја доживео сам, заједно с народом Српске Крајине, најтужнији дан у животу, гледајући како Југословенска народна армија напушта део Отаџбине и део свога народа, и одлази за Србију.

Шестог јуна имао сам срећу да лично доживим и видим тренутак настанка српске војске и њен полазак у битку, у пробој „пута живота“, у битку за коридор до Србије. Нека им је слава. Иду да обезбеде живот свом народу. Од Глине ка Двору, и даље према Бањалуци, креће се у раним јутарњим часовима колона српске војске. На њеном челу поносно се вијори српска тробојка са четири оцила на штиту.

Многе борце знам. Добри пријатељи. Многе, вероватно, више нећу видети. За ова два месеца погинуло је петнаест бораца на глиномском фронту. И једна девојка, припадник Женског батаљона, песникиња и мајка, двадесет шест година. Чувам њене две песме. Присећам се тренутка од пре месец дана и сусрета са њом на првој линији, негде између Глине и Петриње.

Са својим пријатељем и колегом, нишким офталмологом, такође српским добровољцем, доктором Јовицом Мршићем, налазио сам се тог дана на положају наших бораца. Наишли смо на Женски батаљон и упознали Радојку Булат-Сврзикапа. Девојка нежног лика и дечачке главе, мајка петогодишњег сина, песникиња и борац. Са својом свеском и руским „добошаром“ она – на бранику Српства. Једини брат на другој страни, усташкој. Можда управо на нишану једно другом. Два родитеља, две нације, две стране. Како је ово прљав рат! „Ето нама сада овог светог рата, кад пуца сестра на јединог брата!“ – последњи стих једне њене песме. Сада је мртва, разнесена рафалом преко груди.

Био сам на сахрани. Борим се за живот друге девојке, из истог батаљона. Милка, двадесет једна година. Погођена у трбух, црева на дванаест места оштећена. Оперисао сам је три сата. Сада је добро, извући ће се. Срећан сам.

7. јуни 1992. године

Радим дан и ноћ, мало спавам. Чудно, али не осећам умор. Данас сам нашао две кутије цигарета – хрватске „обенгстон“, добијене од припадника Нигеријског батаљона. Носим их својим пријатељима из Двора. На положају њих триста, а две пакле цигара – богатство.

Већ десет дана немамо везе са Бањалуком. Све болесне и рањене сам збрињавам. Немам анестезиолога, један анестетичар води анестезију. Блокада је потпуна. Ипак, све очи су упрте ка мајци Србији. Верују, за дивно чудо!

8. јуни 1992. године

Упад муслиманских екстремиста из Цазинске крајине на дворску општину. Убили су седам наших бораца, лукаво и безобзирно.

10. јуни 1992. године

Сахрана. Небо лије кишу да спере крв. Јаук жена и деце. Почасна палба банијских бораца, негде високо на планини изнад Двора, под небом.

11. јуни 1992. године

Јутро, седам часова. Враћам се из Двора у Глину. Срећем Српску војску Крајине која хита у битку за коридор. Оклопни транспортери, тенкови, камиони, величанствена колона. Поздрављам их блендовањем и са три прста. Одговарају ми. Поносни и одлучни. Одлазе... Одлазе пут Дервенте и Модриче. Хиљаде њих, да отворе пут свом народу ка Србији. Срећно, јунаци! Очи целе Крајине и срца свих нас су са вама!

У болници ме чека рањеник. Прострел кроз доњу вилицу „дум-дум“ метком. Муслимански екстремисти из Цазинске крајине поново насућу на Банију.

12. јуни 1992. године

Убијено је још пет припадника српске војске Двора. Враћамо им. Жестоко, и по њих болно.

16. јуни 1992. године

Четири рањена бораца Српске војске Крајине. Рањени негде испред Сиска. Специјалисти за демотирање минских поља. Тренутак непажње искусних минера. Тешке ране.

17. јуни 1992. године

Шта рећи? Четири недеље без струје и воде, без било какве везе са Србијом. Ни копном, ни ваздухом, ни телефоном. Једна цигара на десет рањеника, а и небо се сручило на ову напаћену земљу. Невиђено невреме већ два дана. Стижу рањеници чак из Дервенте у глинску болницу. Тамо је тешка борба. Има доста погинулих и рањених. Очи Крајине, очи милион Срба, уперене су у тај фронт. Српска телевизија не јавља ништа.

Био сам у Петрињи, живот се у њу враћа. Видим децу на улици, играју се. А голим оком видим Сисак, усташко упориште! Видим зграде, водоторањ.

18. јуни 1992. године

Донесе четири рањеника. Припадници извиђачко-диверзантске групе, прави момци. Један наш борац ухваћен и заклан, остављен. Момци га наши подигоше, али тело је било минирано. Оног тренутка када су дигли тело, дошло је до страховите експлозије. На срећу – сви живи, али ране тешке.

Пуно посла.

19. јуни 1992. године

Још један тежак болесник. Тешка бубрежна инсуфицијенција. Млад човек. Задње литре нафте из болничког агрегата узимамо за санитет – да стигне до Бањалучке. А шта га тамо чека? Чујемо да дијализа не ради. Проблеми су и са исхраном рањених и болесних. И хлеб је проблем, немамо квасца, а и брашно је на измаку.

20. јуни 1992. године

Већ другу ноћ оперишем уз три петролејске лампе и танке жуте свеће добијене од цркве. Вечерас сам почео операцију у седам сати и надио сам се да ћу завршити до пола девет, док не падне мрак. Користим светло које улази кроз прозор. Журим. Ипак, не иде. Мрак пада. Операцију завршавам уз петролејску лампу, а и оне су лоше, јер уместо петролеја користимо нафту која брзо гори и дими. Ипак, пронашли смо рецепт, литар нафте – три кашике соли. Не дими и спорије гори. Операциона сала је у мраку. Цела болница је у мраку. Град у мраку. Већ девет ноћи непрекидно ни минута струје. Физички умор не осећам, али сам психички исцрпљен, у срцу Српства, а тако далеко од Отаџбине – мајке Србије.

Српска војска гради величанствену победу, продор према Србији. Са знајемо да је остало још десет километара до пробоја „пута живота“ – коридора. Београдска телевизија ни речи. У величанственој бици српске војске, равне Церу, Колубари и Кајмакчалану, српска војска гради пут своме народу ка Отаџбини, ка Београду, ка Србији.

Двадесет и два часа. Поред болнице песма, девојачка и дечачка. „Саша“ – назив песме. Матуранти, неуништиви. Живот, ипак, тече даље. Младићи и девојке славе зрелост, а за шест дана биће тачно година како су под оружјем и у борби. Дивна српска омладина. А тамо, у Београду, њихови вршњаци штрајују. Не интересују ме њихови мотиви ни разлози. Само једно знам: ни један мотив нити разлог за тај штрај у Београду не може бити вреднији од очајничке борбе овог народа за голи живот. Тужно!

Залихе свега у Крајини су на измаку. Битка за коридор, за „пут живота“, највећа битка у историји српског народа, улази у пресудну фазу. Имамо доста погинулих и рањених. Страховито тешко сви овде доживљавамо студентске протесте. На десетине српских младића гине свакодневно, да би осигурало голи живот за милион Срба у српским крајинама. А у Београду, граду у који су њихове очи увек упрте, лепо обучени младићи и девојке пуше скупе цигарете и организују концерте, протестујући против српске власти. А не схватају да тако одмажу свом народу у српским крајинама!

27. јуни 1992. године

Све је исто. Рањених има свакодневно. По мрклом мраку обилазим болесничке собе са петролејком у руци. Нерасположен сам. Држи нас још битка за српски коридор.

Београд ништа не јавља. Данас је бањалучка телевизија јавила о првом сусрету Крајишника са борцима Семберје. Да ли је то, напokon, пут до Србије пробијен?

28. јуни 1992. године – Видовдан

Невероватан дан! Српска војска Крајине пробила је пут за Србију. На најужем делу – пет километара ширине. Велико славље српских бораца. Пуцање у ваздух, весеље, сузе, радост. Српска војска Крајине поклонила је свом народу највећу битку у историји. Поклонила „пут живота”. Зарекли се да ће то урадити до Видовдана – и урадили су. Осветили су Косово и Јасеновац. Поклонили српском народу још један Видовдан, после косовског. Хвала стотинама погинулих српских бораца! Београдски Видовдан нећу ни да спомињем. Јер, док се овде слави велика српска победа против усташких кољача, Муратових потомака и српских изрода, вође демонстрација се извињавају за српске мине и изједначавају жртве невиних и палих за слободу са жртвама злотора.

Борбе су и даље жестоке. Наше снаге иду незадрживо ка Сави. Непријатељ бежи главом без обзира.

1. јули 1992. године

Ноћас сам у 22 сата оперисао уз две батеријске лампе и петролејку. Борац, двадесет две године. Нагазна мина. Рањен на простору Цазинске крајине. Једна нога истргнута испод колена, друга сва искидана и пуна блата, али ће, највероватније, бити спасена. Усне искидане, лице исечено, језик исечен.

3. јули 1992. године

Са момцима извиђачко-диверзантске групе одлазим за Добој. Велики град у српским рукама. У болници – четири стотине наших рањених бораца. Ради шест хирурга. Град је пуст. Радње не раде. На улицама много војске. Право ратно стање. Знамо да се непријатељ спрема да нападне овај град, али спремно га чекамо.

Модрича. Са петициом пријатеља цео дан тражим нашу базу. Пред мрак, налазимо их на четири стотине метара од усташког упоришта, званог Добар-кула. Радујемо се сусрету, али у тишини, јер непријатељ је близу. Доле испод нас је Босна, а преко пута, уз њену другу обалу је коридор – „пут живота”. Ту је и сам улаз у Модричу. Гледам двогледом: застао конвој наших камиона и цистерни који је пошао према Београду. Не схватам зашто стоје. То што видим ја виде и усташе са исте даљине, само више улево од мене. У једном тренутку покушавају да гађају конвој, али наши из Модриче жестоко одговарају и ућуткују их. Око 21 сат конвој одлази. Тишина. Знам да је сутра ујутру, у шест сати, планиран напад крајишких јединица на Добар-кулу, која још увек контролише коридор.

Јутро. Целу ноћ пада киша. Тихи полазак. Одлазе ми најбољи пријатељи, њих седамнаест. Ја се, са тројицом, спуштам на обалу Босне и преко импровизованог понтонског моста прелазим на другу страну Босне и улазим у Модричу.

Наша артиљерија из Модриче почиње напад на Добар-кулу. Они одговарају. Мине падају око нас. Пројурела је и „маљутка” негде у близини. А онда креће наша пешадија, прекаљени борци Крајине. Победа! Вије се српска застава на Кули. Рафали радости. Сада је пут, напокон, безбедан. Моји пријатељи одлазе даље за Оцак, Брод, на Саву. Отворили смо „пут живота”. Много нас је погинуло. У само једном дану величанственог Видовдана, а тужног сата, погинуло је седам храбрих Костајничана и двадесет троје рањено. Српски борци за коридор биће славењени као нови косовски јунаци.

Конвоји пуни хране и друге робе полазе полако из Србије и крећу ка Крајини. Народ их дочекује сузама, цвећем, раширених руку. У овој величанственој бици за коридор, за „пут живота”, учествовало је више од деведесет хиљада српских бораца. Никада у својој историји, ни у једној бици, није било више српских бораца. Али значај овог коридора за крајине, за Бањалуку, јесте – живот! Без њега, живота нема.

12. јули 1992. године

Повратак кући у Ниш. Контрола српских војника на сваких десетак километара. Пролозимо преко Вучјака. Одатле је чувени одред „Вукова са Вучјака”. Лудо храбри момци легендарног команданта Вељка Миланковића.

На десетак километара испред Добоја улазим у колону наших тенкова. Одлазе у Добој. После неколико дана сазнао сам разлог њиховог одласка. Муслиманске снаге су покушале да нападну овај град, али су сачекане и уништене. Нема више издаје. Све је добро организовано. Ово је српска војска.

Модрича је пуст град, доста разрушен. Сазнајем да су наше снаге данас ушле у Оцак. Срели смо конвој камиона који иде пут Крајине. Враћају живот српском народу. За њима конвој од двадесетак аутобуса „Ласте” из Београда. Враћају жене и децу из Србије после два месеца потпуне блокаде.

Следеће место – Брчко. Пуст град. Није много порушен. Људи нема. Од Брчког пут води двадесетак километара дуж саме обале Саве. С друге стране обале је „лијепа њихова”, само којих педесет метара.

Бијељина. Слободан и жив град. Продавнице поред пута са воћем и соковима. Важе сви динари, и стари и нови југословенски, и нови Српске Републике.

Кузмин, територија Републике Србије – гранични прелаз. Контрола докумената кратко траје. Нема никаквих рампи. После три месеца, опет на тлу Србије. Радујем се, јер се враћам у Србију, тугујем, јер напуштам српске крајине.

Београд. Кафане пуне, пића хладна. Деца лижу сладолед. Излози пуни. Видим новине на киосцима. Људи пуше праве цигарете. Као да сам пао са неба.

Два месеца боравка у Нишу, након повратка из Крајине, прошла су као руком однесена. Крајем августа и почетком септембра 1992. године добио сам позив Министарства здравља Републике Српске – молбу да на месец дана дођем у Бањалуку, а одатле у Мркоњић Град, где се формира болница, да им помогнем неко време. Касније сам схватио, то је била битка за Јајце и за тај део Републике Српске. Одговорио сам да ћу доћи и, негде око 15. септембра, кренуо у Београд. Тамо су ме људи из Министарства здравља обавестили да су формирали хируршку екипу за Мркоњић Град, али да им је хитно потребан хирург за Сарајево, за Пале. Замолеше ме да кренем тамо и краће време помогнем српском народу и српским борцима. Прихватио сам. Кренуо сам за Пале на месец дана, а видећете, остао сам пуне три године.

20. септембар 1992. године

Болница „Коран” Пале – ратна болница. Стигао сам хеликоптером из Београда. Пале – центар, Телевизија, Радио, Влада, Председништво. Сигурност. Болница добро опремљена. Оперирешем.

1. новембар 1992. године

Одлазим на Илићу, на другу страну Сарајева. Слепо црево. Са свих страна су „они”, само један пут слободан – северним ободом Сарајева. Њиве, потоци, путевци, четири сата путовања. Овим језивим путем, названим „српска магистрала” (хумор својствен нашем човеку и у најтежим ситуацијама) путују рањеници са „најжешћег” дела сарајевског фронта до првог хирурга и спаса. Четири до пет сати ужаса. Путују камионом, санитарским, који прима пет до шест рањеника. Ко се једном возио том „стодесетком”, зна како је тешко и најздравијем, на асфалту, камоли рањенику по рупама, њивама и клизиштима. А кад падне снег, пролаза нема. Од пет рањених, два умиру, три преживе. Преживели су у тешком шоку, на граници живота. Рањеници долазе из пет сарајевских насеља: Илиће, Неђарића, Хаџића, Вогошће, Рајловца и Илијаша. Други пут за живот нису имали. На Илићу имају болницу, али немају општег хирурга. Са инструментарком и једним колегом одлазим на Илићу, у неизвесност, и, сигурно, најопаснији део босанског ратишта.

Болница поред Илиће, један километар од Врела Босне, на самој падини Игмана, ратна болница „Жица”. Леп објекат, али на чистини, осамсто-деветсто метара ваздушне линије од њихових положаја. С једне стране Игман, с друге – Отес.

Игман, свуда око и иза нас. Одатле се муслимани спремају на пробој према Сарајеву. Ми смо им, буквално, на путу.

26. новембар 1992. године

Јуче сам био на Илићу и грешком пошао према Бутмиру, који „они” држе. Мало је фалило да одем на непријатељску територију. Иначе, овде оперишем готово све, изузев главе. Једини „радим” трбух и грудни кош. До сада, око тридесет тешких операција и више од сто рањених. Водим и постоперативну интензивну негу.

Пре два дана овде је била докторка Браун из Међународног комесаријата за помоћ, и када је видела Интензивну негу, број рањеника, тешко оперисане, питала ме је да ли је могуће да сам све то сам оперисао. Када сам одговорио позитивно, рекла је да мора да сам или фантастичан хирург, или луд човек.

Пре пола сата гађани смо тешким гранатама. Седам их је пало у круг од стотину метара око нас. Није пријатно. Иначе, имамо доста рањених и погинулих. Болница и ја, као једини хирург за грудни кош и трбух, покривамо огроман простор, који је, уједно, и најжешћа линија сукоба на сарајевско-романијском ратишту, која чини осамдесет одсто целокупног ратишта.

Много радим. Физички сам способан, психички се држим. За сада имамо материјала за рад. Како ће бити даље – не знам. Комплетну болницу, лекове, опрему, инструменте, храну, добијамо од Француза. Веровали или не, али је истина.

Из Србије, из Југословенског црвеног крста помоћ уопште не стиже. Да није припадника Француског батаљона, француских „Лекара без граница” и њихових новинара, болнице не би било.

27. новембар 1992. године

Поновно гранатирање Илиће. Двадесет пет рањених, четири тешко. Оперишем младића од двадесет година – руптура десног бубрега, танка црева на више места искидана, повреда кичме, крвари. Желивоје Елез, 1969. године рођен, са Илиће. Мислим да ће преживети.

Радим од подне до један сат ујутру.

28. новембар 1992. године

Данас до 12 сати пет рањених. Оперирем младића са повредом трбуха. Трећи брат Симића. Пре два месеца два брата Симића такође оперисана. Овај, јетра и желудац. Биће све у реду.

После тога, у мом животу најтежа операција. Пет сати очаја. Драган Јеврић, 1958. годиште, Илијаш. Искидани главни крвни судови ноге. Немам вештачку протезу за премошћавање артерије и вене. Да ли само због тога сећи у куку ногу младом човеку?! У задњем моменту проналазим једну протезу, али је она много већег промера него што треба. Успевам да пресподим крвне судове. Ујутро, нога топла и пулс опипљив.

30. новембар 1992. године

Неколико рањеника без операције. Данас сам био у Штабу батаљона „Пејтон“, на Илици, око 18 сати. Видим светла, као аутопут код наплатне рампе Наис (то је улаз у Ниш из Београда). Светла су на триста-четиристо метара од мене. Питам шта је то. Писта сарајевског аеродрома Бутмир. Пуца на све стране.

Воде се велике борбе у Отесу, насељу под њиховом контролом. Иначе, то је део Илице. Враћам се у болницу и припремам се за сутра. Биће жестоко, осећам. Учествују две наше бригаде, тенкови и сва остала сила. Ипак, сви су били сигурни да ће сутра део Илице, звани Отес, бити наш.

Градска борба; зграде, улице. Добио смо информацију да непријатељ може употребити бојне отрове. Наши немају гас-маске. Свако вече замрачујемо прозоре болнице. Са њихових положаја види се наша болница. Тај фамозни Отес, на који сутра крећу наши борци, налази се око хиљаду метара од наше болнице. Видим голим оком њихове зграде. Заиста сам на првој линији. Размишљао о страху, али стварно га не осећам. Отупео сам потпуно.

1, 2. и 3. децембар 1992. године

Три дана пакла. Више десетина наших рањених, десетине погинулих. Јуриши наших снага на Отес и Сокоље. Њихови страховити контраудари по Илици вишецевним бацачима ракета и минобацачима.

Већ три дана и ноћи оперирем без престанка. Имали смо срећу и ја и рањеници што је на неколико дана непосредно пре напада дошао пуковник Борковац, велики хирург и човек. Дошао је са Пала да помогне. Радимо без престанка у две сале. Опериремо борце, али и децу, жене, старце, рањене за време гранатирања Илице, Хаџића, Рајловца, Илијаша.

Ево само неких имена рањених: Зоран Трифуновић, 1970, Миодраг Васић, 1969, Ђурица Русов, 1969, Срђан Милановић, Бранка Андрић, 1964, Невенка Шиљ, 1939, Слободан Кљајић, Радован Говедарица, 1953, Вид Лаловић, Душан Буха, Стојан Џебо, 1924, Радојка Мијатовић. Све су то тешки рањеници, пристигли у једном до два дана. Све операције трајале су по два-три сата, изузетно тешке и компликоване.

У шоку имамо две пурице, од три и шест година. Старијој је граната улетела кроз прозор, мајку на месту убила, а њој скоро ампутирала ногу. Борба. Три операције. Мислим да ће нога остати.

Млађа има само три године. Загригла ме и не пушта. Контузија главе, граната у Вогошћу. Тамо је са баком. Родитељи нису успели да изађу из Сарајева. На почетку сукоба била је код баке и ту остала. Само пита за маму и тражи пуцу. Да умреш. Спасавала ме једна сестра из Интензивне неге. Када је малецка видела њу, почела је да плаче и дозива је: „Мама, мама!”

Вероватно личи на њену мајку. Сестра је узима и малецка је љуби. Сузе. Сви плачемо. Она грчевито држи Сњежу.

Канонаде трају непрекидно већ три дана. Долећу меци и на нашу зграду. Замало не страда дечак, зовемо га Капетан, који стерилише хируршку опрему у дворишту болнице. Са Игмана сипају гранате по нама. Наши неустрашиво враћају, уз велике жртве, али њихове су десет пута веће. Пуну су ровови њихових лешева.

4. децембар 1992. године

Свануло је. Чудно затишје. Навикнеш се на канонаду, а онда тишина. Она више плаши. Седам је сати. Као да се земља отворила. Пакао почиње. Морал наших бораца је изузетан. Борба за сваку кућу. Око нас гори. У сали смо од 10 ујутро до 21 увече, непрекидно. Пет операција.

Око дванаест почињу да падају тешке гранате на педесет до сто метара око нас. Нема страха. Опериремо и ћутимо. У 16 сати видим ужарене кугле наше артиљерије које лете ка Игману. Покушавамо да ућуткамо њихове минобацаче. Више стотина мина по Илици. Гори Игман, гори Илица. Њихова смртоносна гнезда су заћутала. Ово је прави рат. Сад је око 21 сат. Баш у ово време донесен је леш команданта Зорана Боровине. Погинуо је предводећи своје борце у јуришу. Нема десну шаку. Повреде главе, груди, лица. Међу његове борце пала је ручна бомба. Храбри командант Иличанске бригаде покушао је да је врати непријатељу. Експлодирала је у његовој десној шаци. Заштитио је војнике својим телом.

Био је прави командант. На левом њему своје војничке блузе носио је

беџ са ликом Његоша. У десном је имао бомбоне. Исте оне које је делио деци пре пет-шест дана, када је долазио у посету болници. Да ли и он има негде своју децу? Жао ми је команданта и великог борца Зорана Боровине. Тешко ми је и као човеку и као хирургу. Невероватно тешко. Али осећам велику срећу што помажем свом народу, поносан сам што сам део ове велике српске борбе.

7. децембар 1992. године

Још траје пакао. Прекрјуче дванаест операција, јуче четрнаест. Нисам имао времена ни реч да напишем. Ни сна ни спавања четрдесет сати. Јуче педесет рањених, осам мртвих. До сада, више од триста педесет рањених и педесет мртвих.

Зову ме у пријемну амбуланту. Тројица јако крваре. Ноге. Излазим из сале. Један већ мртав. Од друге двојице једног могу узети, другог осуђујем на смрт. Или, можда бих могао да кажем: једнога спасавам, а опет, остаје ми у срцу, у мислима, да сам другога осудио на смрт. Бирам млађег. Тада нисам знао ни ко је, ни шта је, ни одакле је. Његово име је Александар Баткаљ, 1968. годиште, добровољац из Београда. Клинички већ мртав. Уз хитну реанимацију, срце поново ради. Морам ампутирати ногу у натколеници. Ипак, спасен је. Жив!

Све то радим за двадесетак минута и трчим до другог. Касно је! Мртав је! Моје годиште, 1955, Илиџанац. Сав сам у крви. Гаће натопљене крвљу, чарапе такође, кломпе се распале. Ово се речима не може објаснити!

Стојим поред прозора Интензивне неге и чекам да урадим једну дренажу грудног коша. На моје очи, на педесет метара од прозора, директан погодак гранате са Игмана у најближу кућу. Приште црепови, руши се део крова. Ово је пакао рата! Около Бејрут! Унутар зидова крв, лелек и јаук рањених, а тела мртвих склањају.

Отес је слободан, наш! Победа!

12. децембар 1992. године

Радим у крви, паклу и тузи, али и радости живота. Поносан сам на ову болницу и све њене раднике, али до лудила уморан. Туга, бол, радост. Све заједно, лудило.

Јучерашњи дан – нестваран дан. Седам операција – три мртва. Борац мојих година, разнесена оба бубрега и кичма. Снајпер. Ја оперирем, он живи. Завршавам операцију. Умире након сат времена. Страховито искрварио – нисмо имали крви.

Испред операционе сале чекају његова деца – син седамнаест година, кћи тринаест. Ја са њима. Саопштавам да је отац умро. Плачу. Бол у грудима, сузе.

Лепа жена, 1956. годиште. Тешка рана у пределу горњег дела кичме. Интубирамо је. Покушавамо да је реанимирамо. Желимо да живи. Умире.

Девојчица, девојка, лепа као слика, петнаест година, погођена у главу гелером. Мозак по мајници и фармеркама. Сутра јој је шеснаести рођендан. Нема спаса, умире. Отац плаче, кука, трчи око кревета мртве кћери. Како све то издржати?! Не могу више!

Одлазим у своју собу и повраћам, душу да исповратим. Јово, човек из обезбеђења, улази и моли ме да свратим до његове куће, да на тренутак заборавим све ово. Заборавити – никада! Ја сам мртав, а ово око мене је, вероватно, пакао.

13. децембар 1992. године – 15 сати

Више од петнаест тешких граната пало је на нас. Једна само двадесет метара од мог прозора. Чудно је колико смо сви мирни и како радимо док падају гранате са Игмана.

16. децембар 1992. године

Борбе за Жуч још трају. Изгледа да смо део територије вратили, али они, ипак, држе највишу коту, коту 850. Контролишу пут за Пале. Имамо жртава. Ако нешто хитно морамо да транспортујемо за Пале и Србију, можемо само преко аеродрома који контролише UNPROFOR. Он одобрава прелаз преко аеродромске писте, али то је крајње опасно. Пуцају снајперима по незаштитеном санитарету.

18. децембар 1992. године

Био је то крвав дан. Више од пет стотина тешких граната пало је по Илици и Блажују, седам стотина по целом нашем фронту. А онда су кренули пешадијским нападима на Хаџиће, и са Игмана на наше. Одбили смо их уз жртве. У операциону салу сам ушао у шест, а изашао у 23 сата. Шест тешких торако-абдоминалних операција заредом. Четири борца, од којих једна храбра девојка. Радослав Самарић, 1970. годиште, из Вогошће – тешке повреде стомака. Радован Какућа, 1955. годиште, Семизовац – тешке повреде стомака и јетре. Ново Росуљаш, 1968. годиште, Илијаш – тешка повреда стомака и Сања Радовановић, само двадесет четири године, српски борац са Жучи, девојка из Вогошће, експлозивна рана трбуха – пола десног бубрега је смрскано у трбуху, пола је испало напоље, кроз велику рану. Дебела и танка црева су искидана на

више места. Делови два кичмена пршљена одваљени, велико крварење поред кичме, смрскана бедрена кост са десне стране. Радио сам је два сата, брзо. Крварење је заустављено, технички све урађено, она стабилна. Чак и разговарамо после операције. Биће добро. Ово ми је награда за све муке. Један млади живот поклоњен. Кажем јој: „Сад је јутро, два сата. Почео је 19. децембар 1992. године. Данас је Свети Никола. То је моја слава, а, Сања, од данас, то је и твоја слава.“

(Тачно после годину дана, у моју собу у болници ушла је једна млада, лепа девојка. Насмешила се. Нисам је препознао: „Докторе, Сања.“ Донела ми је слику, акварел, на поклон. Сама је насликала за време рехабилитације у Србији. Данас та слика виси на зиду моје радне собе у Нишу.)

19. децембар 1992. године

Само неколико сати одмора. Од 11 сати сам у сали, у 18 сам изашао. Више од седам сати. Две тешке повреде.

И даље нападају пешадијски. Они су ту, на само километар иза и око нас. Туку нас тешким митраљезима. Операције никад теже. Повреде све разноврсније, разарања све већа. Употребљавају распрскавајуће метке. Црева на више од двадесет места искидана и избушена, бубрези и јетра, исто карлице, велика крварења. Мокар до коже од крви и садржаја црева. Јуче сам завршио операцију тако што сам са себе скинуо и мантил и рукавице. Оперисао сам голим рукама.

20. децембар 1992. године

Јутрос је мирно, али то не мирише на добро. Јуче су Срби овде славили Светога Николу и сахрањивали своје мртве синове.

31. децембар 1992. године

Срећна Нова година! Година! Иронија! Гадост! Дванаесторо деце је рањено у Хаџићима. Троје сам оперисао. Велике повреде. Кад видим рањено дете, умирем. Данас сам умро дванаест пута.

Очекујемо напад на нас. Велику офанзиву, како је муслимани најављују. Има их двадесет хиљада на Игману. А нећемо се дати! Задња два дана пало је више од двеста граната по нама. Па онда реци – „Срећна Нова година!“

2. јануар 1993. године

Трећа календарска година како сам на ратиштима. Јуче ујутру, 1. јануара, у 7 сати, оперисао сам једног рањеног бораца. Трбух. Све је остало исто. Очекујемо напад. Снег је жестоко нападао. Можда је то и добро, да покаже трагове звери.

7. јануар 1993. године

Христос се роди! Немам ни времена ни стрпљења да пишем. На десетине рањених и мртвих за задња три-четири дана. Десетак тешких операција: Миљивоје Антељ, 1960. годиште, Хаџићи, повреде великих крвних судова десне ноге. Милорад Ждрале, 1964. годиште, Раковица. Драгиша Лемез, 1957. годиште, Рајловац. Обојица тешке повреде трбуха. Боро Пајић, Илијаш, 1960. годиште, тешка повреда трбуха и крвних судова ноге. Станислав Лазећ, 1966. годиште, Раковица, повреда грудног коша. Новица Серафијан, 1950, Раковица, повреде трбуха. Више од двадесет четири повреде танких црева. Павле Столица, 1958, Раковица, повреда трбуха. Душан Аџић, 1923, Вогошћа, повреда трбуха. Душан Бјелош, 1931, Илијаш, повреда грудног коша. Радован Петровић из Хаџића, повреда стомака. Миле Лазећ, 1949, Рајловац, повреда трбуха.

Успели су да нам пробију линију на неким местима, али накратко. Данас су наши узвратили. У јаком контранападу вратили су ровове на Велој. Четрдесет њихових лешева у снегу. Углавном, белосветски цихад-ратишници.

16. јануар 1993. године

Пуно је посла ових дана. Не пишем. Данашњи дан почињем речју – снајпер. Један центиметар сам био од смрти, сигурне. Само један центиметар ниже, и погодак у моју слепоочницу. Спасео ме је рам на десним вратима голфа, на путу Илија–Вогошћа–Пале. Метак није успео да пробије дупли лим. Пошто ми је у том тренутку глава била наслоњена на баш на то место, био сам само контузован. Да је ишао један центиметар ниже, био бих без пола лобање.

Три сата лежимо у блату, под кишом метака из неколико снајпера. Кола испред и иза нас. Не померамо се. Туку по нама немилице. Гуме на аутомобили избушене. Пуцају стакла на колима. Један метак ми је прошао кроз џеп панталона, у којем је била вунена капа, и прогорео је, направивши две рупе на њој. Запаљиви метци. На крају, претрчавање брисаног простора од педесет до шездесет метара. Није пријатно. Чувам зрно намењено мени.

18. јануар 1993. године

Да ли је то Бог послао по мене? Оперисао сам осам сати ујутро, а онда, изненада, неколико граната директно по нама. Мислим да смо погође-

ни. Ипак, све је у реду. Нема повређених. Бог чува своје Србе.

Петоро рањене деце, из Илијаша. Двоје оперисао: трбух, вилица, шака. Један је као мој син. Туга. Мала деца рањена гранатама. Дечак из Илијаша, Велибор Крсмановић, 1980, као мој син, личи на њега: трбух, вилица, шака.

Други, Радослав Малиновић, 1978, из Хаџића, експлозивне повреде лица и стомака. Обојицу оперисао. Туга, мала деца рањена гранатама. Тежи ми је овај дан него сви други скупа. Мислим на моју Нину и Пеђу. И ово су нечији Пеђа и Нина. Морам да их спасем!

Један је доста искрварио. Двадесет три је сата, Интензивна нега. Миљуем плаву косицу. Деца повраћају. Остали су живи. Све ће бити у реду. Поред њих лежи мала Тања од седам година, из Илијаша, и плаче. Мали Веле, паметан како то само дете може да буде, теши је: „Не плачи, Тања, проћи ће, тако мора бити.“ А Тања зове: „Докторе мој лијепо!“ Људи моји, па они су одрасли у телу детета!

24. јануар 1993. године

Седамнаест сати, сумрак. У санитарско возило или, боље речено, камион „сто десет“, пакујем „моје“ троје деце. Буквално их пакујем, као сардинице. Тања, Веле, Радослав. Тања ме љуби и милује по коси: „Докторе мој лијепо, не остављај ме!“

Веле паметно ћути и само намигну. У носилима на спрат, увезани појасевима да не испадну, јер пут није пут, већ поток и њива. Са стране виси везане кесе са дренажама и сонде. Одлазе под заштитом мрака, једином заштитом од снајпера и граната на путу до Пала и сигурности. Морам их послати. Претрпани смо. Ових дана се очекују жестоке борбе на том делу где је пут и он може бити непролазан на дуже време, а то значи у потпуном обручу, а деци је потребна специфична нега на некој од дечјих хируршких клиника.

28. јануар 1993. године

Јуче и данас се воде жестоке борбе. Жуч, Сокоље, Рајловац... Осам је наших мртвих бораца. Шест тешких операција. Момчило Мијатовић, 1968. годиште, Рајловац. Тешка повреда карлице и унутрашњих органа, велико крварење, изузетно тешка операција. Умро је пола сата након операције. Горан Драшковић, 1966, Рајловац, повреда грудног коша. Нико Дурић, 1938, Илијаш, тешка повреда трбуха.

Пут за Пале, и наш једини излаз, затворен је!

29. јануар 1993. године

Пут је враћен, уз жртве, али ослободили смо га и одбацили непријатеља. Поново имамо везу са светом.

30. јануар 1993. године

Азићи, део илиџанске општине који су држали муслимани. У жестоком контранападу ослобађамо га. Један борац је мртав, више рањених. Једна тешка операција грудног коша. Мирко Берибака, 1964. годиште, са Илије; грудни кош разваљен распрскавајућим метком, плућа искидана, виси ван грудног коша. Спасавам га. Операција траје два сата, изузетно тешка, али жив је. Да је стигао петнаест минута касније, био би мртав.

Али, погинула су два моја добра друга, а један је тешко рањен. Новинари. Најхрабрији. Ишли су заједно са нашим борцима и снимали битку. Лудо храбри. Овде бити, то је већ храброст. Ићи у битку, у прве редове, са камером и речима, да директно пишеш историју, то је лудо храбро. Погинули су од гранате. Моји драги другови, новинар Радио-Илије Милош Вуловић, и сниматељ, сарадник ТВ Нови Сад, Жика. Сви смо га тако звали. Нека им је слава. Сви тугујемо за њима. Троје мале деце остало је без очева. Мој друг, новинар ТВ Нови Сад, Владо Вукашиновић, тешко је рањен. Одмах сам га оперисао. Живот му није у опасности. Пребацујем га на Пале, а одатле хеликоптером на Војномедицинску академију.

3. фебруар 1993. године

Повратак у Србију, у Ниш. Одлазак деци, породици. После пет месеци. Ноћ, вожња без светла. На истом месту где су и раније пуцали на нас, поново су нас чули док смо гурали заглављена кола, и пуцали по нама. Погодили су само задњи браник и лим. Рупа од метка.

Србија, зворнички мост, после пет месеци. На Илићу се враћам за две недеље. Не остављам своје пријатеље, ни народ! Не остављам Републику Српску!

22. март 1993. године

Илија. Пролеће је отпочело гранатама и хаубицама. Хаубица и даље укопава Србе, равна српску земљу и плаши. Илију већ четири-пет дана интензивно гранатирају. Има погинулих. Стравичност рата је свакодневна овде. Вратио сам се на Илију пре месец дана. У Нишу сам био петнаестак дана.

Данас први пут пишем. Пре седам дана овде су се водиле жестоке борбе. Још траје битка за Илију, Рајловац, Хаџиће, Илијаш, Вогошћу, Сокоље. Ту су, да нам помогну, специјалне јединице из Добоја, Билеће,

Требиња, Бијељине. Жестоке борбе, гори земља. Гледамо са прозора болнице. Видимо експлозије, дим, чују се јаке детонације.

Сокоље, јако муслиманско утврђење, одакле нас свакодневно гађају. Тамо су људи пацови, који дочекују сваки наш пешадијски напад. Укопани дубоко под земљом, у траншејама, иду испод кућа, преживљавају артиљерију, а онда излазе на површину као пацови.

Око 11 часова, поново жестоке борбе. У болницу довозе рањене. Нису успели да се докопају првих муслиманских траншеја. Један од рањених је са презименом Братић. Мислим да је из Требиња. Отац четири девојчице. Стиже и део наше тенковске посаде, рањени. Један младић без пола трбушног зида. „Маљутка“ је прошла кроз транспортер и спржила му трбушни део. Име му је Немања Домазет, са Илице. Опериреш га, све је у реду. У исто време узвраћамо на муслиманске нападе у пределу Ступског брда. То је за нас капија Сарајева, за њих једини излаз и пробој блокаде. Храбри Илићанци се боре и полако напредују, кућу по кућу, ка чувеној Хладњачи, месту одакле снајпер гађа по илићанским улицама и доноси смрт грађанима. Са Игмана гађају, кажу, неким новим оружјем. Јаке детонације. Гранате које лете са Игмана падају на асфалт. Не на земљу, него на асфалт. Доносе смрт цивилном становништву. Пет мртвих цивила. Велика разарања. Ово су жестоке борбе.

Доносе Драга Милановића, 1963. године, Илиш. Тешка експлозивна повреда, шок, повреде дијафрагме, плућа, слезине, бубрега, великих крвних судова. Хитна операција, боримо се за његов живот. Умро је петнаест минута након операције. Драган Кљајић, 1943, Рајловац, повреда трбуха, оперисан, добар. Жељко Иликић, 1965. године, страховите повреде трбуха, повреда слезине, бубрега, панкреаса, дебелог црева, желуца. Да ли ће остати жив? Тешка операција. Преживео је. Транспортан за Београд. Сретко Дамјановић, 1934, Рајловац, тешка повреда грудног коша, јетре, плућа. Богдан Поповић, 1933, повреда грудног коша. Слободан Копић, 1956, повреда грудног коша. Вукосав Кандић, 1938, Аеродромско насеље, повреда стомака и дебелог црева. Бранислав Кљајић, 1967, Илица, тешка повреда стомака и јетре. Радивоје Рончевић, 1970, Хацићи, повреда грудног коша. Ана Мијатовић, 1949, Илијаш, повреда стомака с повредом дебелог црева. Драгоје Суртов, 1947, Аеродромско насеље, тешка повреда стомака, три пута оперисан за пет дана. Борба за његов живот, и наша и његова. Остао је жив. Чудо, остао је жив!

Због великог броја рањених и малих капацитета болнице, уз помоћ Француског батаљона, њиховим транспортним санитетима пацијенти се пребациују на Пале. Одатле одлазе на Војномедицинску академију, Ургентни центар у Београду и друге болнице. Непосредно пред полазак, у Интензивној нези, пацијент је премештен са кревета на носила. У присуству француског лекара, два официра и два-три војника, морао сам да радим ургентну торакоцентезу, са торакар-дренажом. Специјалним торакаром, шпилком, пробија се грудни кош и поставља дрена, да би се крв из грудног коша извадила како би се омогућило нормално дисање. То је страховито болно, и за очи језиво. Нормално, то сам морао да радим наживо, без анестезије. Ни речи, ни гримаса бола, а лудачки боли. Када су Французи питали пацијента како је, како то издржи, показао им је палац и рекао ОК. Прави српски борац, јунак!

И иначе, Легија странаца са ознакама UN, која се у овом тренутку налази на овом делу сарајевског ратишта, доста нам помаже. Својим транспортерима они преко аеродрома пребациују наше рањенике, и тиме се пут до Пала са четири скраћује на мање од једног сата. Пут до Пала, до хеликоптера, до спаса! Београд, Војномедицинска академија, Ургентни центар, друге болнице. Без Француза ми преко писте не можемо, јер муслимани контролишу тај део снајперима, минобацачима. Налазе се са обе стране писте, на двеста-триста метара, тако да наш санитет не може да прође. Французи нам то нисте кад год их позовемо. Пријатељи без икаквих обавеза, барем за сада.

Упознао сам Бранка, легионара. Рођен је у Тивту, живео тамо четрнаест година. Сада има тридесет. Са седамнаест година је пришао Легији и никад више није био код своје куће, у свом граду. Сестру од тада није видео, мајку први пут пре годину дана, у Италији, и није је препознао. Говори неким чудним црногорским акцентом, али француски савршено. Помаже нам колико може. Понекад нам набави хране, лекова. Крв није вода.

Много је људи, прича, сећања... Рат је. Слика за сликом се веома брзо мења, и што се не запише – брзо се заборавља. Оно што је било страшно, дубоко трагично, брзо бледи пред новом трагедијом, новим разарањем, пред смрћу, која је свакодневница.

Поново стижу рањени борци. Припадник Специјалне јединице из Добоја Драган Ђукић – гелер кроз грудни кош, пробијено плућно крило, крвари. Гелер је прошао кроз грудни кош и пробио руку. Хитна дренажа грудног коша. Вадимо крв, скоро два литра. Успостављено дисање. Младић је спасен. Гледам га и повезујем наше судбине. Дошао је из Добоја да помогне српском народу у Српском Сарајеву, да обузда муслимански фундаментализам, цихад-ратнике. Ја сам дошао из Ниша да лечим рањене борце.

24. март 1993. године

Свакодневно по неколико рањених. То постаје уобичајено. Илицу и даље бесомучно гранатирају.

25. март 1993. године

Дванаест часова, примирје, или договорени прекид ватре. Наступило је тачно у 12 сати, а у 12.30 доносе четири момка. Четири дечака, рањена гранатом. Један теже, три лакше. Долазе из Хацића. Непријатељ је само тридесет минута поштовао примирје, а онда послао гранату. Једног дечака претворило у инвалида, тројицу лакше ранио.

Петнаест сати. Београдски дневник јавља: „Примирје се поштује.” Извештач из Сарајева, са Пала, такође јавља: „Примирје се поштује. Нема ниједног испалеаног метка на сарајевском ратишту.”

А шта је са мајком која плаче поред рањеног сина са истргнутом шаком?! Шта је то?! Је ли то један метак. Тај метак је толико велик да примирја нема. Једна мајка плаче, један дечак је остао инвалид, а сви јављају: „Примирје се поштује. Ниједан метак није испалеан.”

28. март 1993. године

Жесток напад на Аеродромско насеље. Успели су да пробију део наших линија. Имамо рањених. Нико у животној опасности. Ово пишем због једне занимљивости. Можда да приближим сву жестину и необичност рата који хара на овом простору. Муслимани су пробили нашу линију тако што су заузели један улаз у згради која их има десет. И нису заузели цео улаз, него једну половину – врата и део улаза са дворишта. Наши држе другу половину са улице. Жестоке борбе за један улаз. Ручни бацачи, бомбе, митраљеви. Ово више није рат дела земље против другог дела, града против града, куће против куће, улице против улице – ово је рат „половине улаза против друге половине улаза”.

Наши су у жестоком контранападу успели да поврате првобитне положаје, и да загосподаре у свих десет улаза и делом улице. Непријатељ се повукао у суседну зграду, читавих пет-шест метара далеко. Фронт је поново успостављен. Линија раздвајања такође. Налазимо се на безбедној даљини од пет до седам метара. Толика је линија раздвајања на многим деловима илићанског ратишта. Око улаза је остало петнаест лешева цихад-ратника.

Данас ми је у посети био капетан Лемон. Капетан једне од елитних јединица Легије странаца. Прави је пријатељ. Помаже нам, дружи се са нама. Чули смо да га муслимани зову „четник”. Такви као што је он дају нам наду да цео свет није против нас, да ће истина победити. Он је поштен, реалан човек, прави војник, изванредног карактера. Долази и помаже колико може. Вероватно је осетио на чијој су страни истина и правда. Једног дана нам донесе поморанце, другог дана лекове. Једном је доо крв.

Јуче је снег падао четрдесет осам сати непрекидно. Крај је марта, а оволики снег?! Ја овакав никад нисам видео. Сада је најтеже нашим борцима у рововима. Транспорт је потпуно немогућ, кретање отежано и ограничено.

31. март 1993. године

Рањеник са Добриње. Погођен снајпером. Танка црева на више места искидана, дебела црева, јетра такође. Много је искрварио, али још је жив. Боримо се за његов живот. Два сата после операције добро је, прича, стабилан је. То су наше победе. У 16 часова са истог места у Добрињи – други хитац дежурног снајперисте. Овог пута тачно у срце. Борац је донесен мртв.

Јутрос рано оперисао сам девојчицу од четири године. Тешко запаљење слепог црева. Закаснила је, перфорација, акутни абдомен. Испирам трбух, чистим, биће добро. И то је судбина. Два-три дана дете боли стомак, али нема аутомобила да је превезе до болнице. Станује негде у брду према Илијашу. Тешко је доћи и до ове болнице, која је буквално на првој линији. А како тек доћи до неке регуларне болнице у Београду? Мало би људи преживело. Јуче ми је долазила мала Тања из Подлугова, после тешке операције, после илеостоме, извађеног танког црева кроз стомак. Била је у Београду, у Центру за мајку и дете. Вратила се здрава, поправила се. Љубим је, а она се привила уз мене као уз оца. Дао сам јој сок, компот од кајсија, то што сам имао код себе. Мислим да смо конзерву компота добили од Француског батаљона. Видим у њеним очима радост и љубав. Најтужније очи на свету сада се поново смеју.

Прича ми да је у болници у Београду за 8. март насликала три цртежа, и да ју је чика доктор похвалио. Каже да је узео цртеже за изложбу у холу болнице. Питам је шта је било на тим сликама, шта је цртала, а она каже овако: „Прво сам нацртала честитку на којој је била моја мајка, затим сам нацртала три цртежа. Први цртеж, то је био велики, велики хеликоптер.” Тим хеликоптером она је отишла са Пала за Београд. Сама. Најусамљеније дете на свету. Мала се надала да ће се таквим хеликоптером вратити кући. А то је, вероватно, желела највише на свету. На другом цртежу – кућа која гори, а на трећем – деца која се играју у природи.

Ето вам, дечији психолози и психијатри! Ето вам теме. И видите како деца живе, и да ли су то уопште деца? Питам се само где сте?! Требало

би да овде помажете деци. Званично примирје траје већ три-четири дана, али га стално крше. У њега нико не верује. Знамо да се муслимани групишу и гомилају на Игману.

5. април 1993. године

Шеснаест часова. Још једно дете. Драган Лазаревић, девет година, из Подлугова. Погођен метком у стомак док се играо испред своје куће. А морао се играти иза куће, јер он у кућу улази кроз прозор. Дете се заборавило, изашло напред, на врата. С једне стране сигуран си од зидова, док си већ на другој страни мета непријатељског снајпера. Суровост рата, и још једно дечје лице. Разнесен трбух, танка црева, дебела црева, бубрег. Дуга и компликована операција. Дечко бистар, да бистрији не може бити. Препаметан. Лежи на столу и чека да га успавамо за операцију. Гледа аспиратор и пита: „Чему служи ово чудо?“ Оперисао сам га. Шок соба. Буди се, зове ме: „Докторе!“ Питам га како је. Тражи ми воде. Кажем му: „Не може, Драгано, воде. Кад ти је стомак оперисан, вода не сме да се пије. Јеси ли читао некад оне романе о партизанима, о дечацима Мирку и Славку? Знаш кад кажу, погођен у стомак, не сме да пије воду.“

Гледа он мене, и мртав-хладан каже: „Какав си ти то човјек кад ми ни воде не даш? Кад би ти дошао код мене у Илијаш, ја бих ти дао све.“ Ћутим, тужно.

Овај рат не заобилази децу. Страдају свакодневно. Али не заобилази ни „будале“. Ево, тројица, напили се и бацали бомбе. Сами себе ранили. Парадокс рата.

ПОСВЕТА

(др Миодрагу Лазићу, ратном хирургу)

*Неизвесно живи, блиски вечном хладу
Здробљених костију, искиданих тела
Припремни за своју последњу параду
Већ смо облачили укупна одела.*

*С црвоточном надом на хируршком столу
Дрхтати смо своју несигурну ролу
Молећ се доктору, ко Свемоћном Богу
Да нам врати бубрег, око, руку, ногу...*

*Све је редом наше одболово ране
Одсечене уде, жиле потргане
И својом чудесном руком Спаситеља
Враћао животе у мртва нам тела.*

*Благослови, Боже, њега што је патник
Над ранама нашим већи од нас био
Достојан најбољи међу нама ратник
Анђеле кроз тмине што је предводио.*

Радослав Самарџија

Јуче је овде обележена годишњица устанка српског народа Илиће против исламског фундаментализма. На тај дан погођена је беба. Имала је само три месеца. Погођена у својој колевци. Рањена кроз прозор. Залутали метак. То је борац од три месеца. Првоборац. Метак је прошао кроз обе ноге, а да ни једној није оштетио кост. У овом рату и на овој територији више нису сигурне ни бебе у колицима.

Моји прозори су замрачени. Размишљај – када буде мир, и када одем одавде, вероватно ћу се тешко навикавати на први сумрак, на то да стално има струје и да не морам прилазити прозору да спустим ролетне и навучем тамне завесе.

18. април 1993. године

Муслимани су нападали, а наши изводили жесток противнапад. До 14 часова све је било у реду, а онда, четири рањена. Сви рањени у пределу карлице. Наши борци су одбили напад. Линија није померена, јер иза ње нема друге. Иза те линије су Хаџићи и српска села, иза те линије живе њихове породице, и зато се мора бранити, по цену живота!

19. април 1993. године

Од гранате у Отесу страдало је четворо деце. Једно мртво. Мали Срниша Миљивојевић, 1982. годиште. Одвратног ли рата, где нам децу доносе рањену, где нам мртву децу доносе, где су деца мета за одрасле! Одвратног ли рата!

ПОСТХУМНО ПРЕДЛОЖЕН ЗА ВИСОКО ДРЖАВНО ОДЛИКОВАЊЕ

Председник Удружења војних пензионера Србије Љубомир Драгањац, крајем априла, упутио је Канцеларији за ордене предлог за постхумно одликовање др Миодрага Лазића. Административни поступак је у току.

У образложењу предлога, између осталог, наведено је: „Доктор Миодраг Лазић, директор Ургентног центра Клиничког центра у Нишу, по свему што је за живота чинио, представља пример за углед лекарима и уопште становништву наше земље, па и шире. Истицао се по изразитим особинама човечности и патриотизма. По свему судећи достигао је највише стручне коте у области ратне хирургије. Поницао је у породици изузетног официра који је часно, веома стручно и честито радом испунио своју каријеру и достојанствено стекао пензију. Његов отац је, по пензионисању, био оснивач и први председник нишке организације Удружења војних пензионера Србије.“

Доктор Лазић је први, а по многим и најпознатији ратни хирург и ортопед – добровољац на ратиштима у Босни и Херцеговини и Републици Српској. Био је изузетно поштован и омиљен лекар. Патриота какав се ретко рађа, као добровољац почетком августа 1991. године за-

тражио је и добио од руководства Хируршке клинике нишке Градске болнице неплаћено одсуство и запутно се у Републику Српску Крајину, на ратиште. Отишао је најпре у болницу у Двору на Уни, потом збрињавао страдале у Глини и Костајници, а јуна 1992. године, раме уз раме са војском Српске Крајине, учествовао је у пробоју коридора у Посавини.

Др Лазић је био иницијатор за формирање и један од оснивача велике ратне болнице „Жица“ у Блажују код Сарајева, на самој линији фронта. У овој болници, као једини хирург на подручју Српског Сарајева, провео је пуне три и по године. Радећи буквално даноноћно све до фебруара 1996. године, др Миодраг Миша Лазић остаје заувек запамћен као хирург и ортопед који је током четрдесетак месеци вођења ратне болнице обавио око четири хиљаде тешких и компликованих операција рањених бораца ВСРС и цивила у тоталној анестезији и још више од 8.000 хируршких захвата друге врсте.

Реч је о човеку који је часно, храбро и поносно, раме уз раме, на првим линијама фронта, стајао крај српске војске, у свим ра-

Етика ратовања: рањеник се мора збринути

товима који су задесили нашу земљу и наш народ.

Био је човек, лекар, војничина који је спасао више од хиљаду живота на бојишту, оперишући и по три војника истовремено, радећи у ратној болници, на пољу и по 36 сати без престанка... Доктор Лазић је голим рукама, стицајући га, оживео срце ратника у источном Сарајеву, које и данас куца.

Он је са својим, српским народом, безброј пута победио.

Својим делима и деловањем, доктор Лазић је надвисио и Хи-

пократову заклетву. Током рада на ратишту оперисао је и леčio и непријатељске војнике. Његова хуманост није имала граница. Смрћу доктора Лазића Србија је изгубила изузетног лекара и хуманисту. Стицајем околности само два месеца делила су га од пензије.

Уз Лазићево име и презиме најбоље пристаје одредница народни лекар. Одиста је био и остао човек из народа и народни исцељитељ са дипломом медицинског факултета и специјализацијом хирурга“.

ДЕЛО СЛАВНОГ ХИРУРГА

Књигу „Дневник ратног хирурга“ објавио је Медија центар „Одбрана“, у оквиру едиције „Ратник“. Прво издање тог дела, сада већ можемо речи, славног хирурга, нестало је за само неколико дана. Тренутно се књига може набавити из тиража другог издања.

Србија је решила питање противваздухопловне одбране (ПВО) великог домета, које је дуже од двадесет година заокупљало пажњу војних стручњака, уговарањем набавке кинеског система ФК-3. Специјализовани сајт „Балканска безбедна мрежа“ објавио је ову информацију позивајући се на податке из годишњег извештаја Јавног предузећа „Југоимпорт СДПР“, фирме задужене за склапање оваквих послова у име државе.

У министарству нису желели да коментаришу набавку савременог кинеског наоружања, али нису ни демантовали ову значајну информацију, што би свакако учинило да није тачна.

ФК-3 спада у модерне системе ПВО и за сада га користи само кинеска Народноослободилачка армија.

Као и у другим областима војне технике, Кинези су и у области ракетне технологије ухватили корак са водећим произвођачима овог наоружања а то су Русија и САД. Поменути систем има домет од сто километара по даљини и 27 километара по висини. Једна батерија ФК-3 састоји се од три возила са лансерима ракета (на сваком по четири ракете) и мобилне радарске станице.

Прича о набавци ФК-3 почела је крајем јула 2018. када је у Пекингу боравила војна делегација Србије са министром одбране Александром Вулином на челу. Том приликом обишли су фирму ЦПМИЕЦ која се бави развојем средстава ПВО, а српском министру су на платоу испред управне зграде компаније показани системи ПВО, међу којима је био и ФК-3. Том приликом није било дозвољено фотографисање изложене војне технике. У наредном периоду, приликом сусрета на највишим војним и државним нивоима, било је речи и о војној сарадњи а у домаћим медијима су, поред редовних жеља за руским системом С-300, „провејавале“ информације о могућој набавци ФК-3.

А жеља за системом ПВО великог домета сеже у деведесете године прошлог века. Још од времена уочи НАТО агресије, тадашња СР Југославија разматрала је набавку таквог система. У то време Белорусија је понудила чувени С-300, али са наше стране није било одлучне политичке воље да се то реализује а већ нешто касније је било касно, НАТО авијација се већ припремала за напад на СРЈ. Уочи избијања рата, западне војне аташее који су напуштали Београд занимало је само једно – да ли Војска Југославије има С-300?

Није га имала. И током рата разматрале су се набавке средстава ПВО, чак су и официри ВЈ послати у Русију на обуку. Рат се у међувремену завршио, обуке на средствима ПВО су настављене у Русији све до петооктобарских промена, после којих је замрла војна сарадња са Русијом. Приоритет је постала сарадња са западним државама. Десетак година касније, политика у Београду се мења и у складу са проглашеном неутралношћу, поново се успоставља и све више јача сарадња и са Русијом. Војска Србије се опрема руским са-

Противваздухопловна одбрана Србије

КИНЕСКИМ РАКЕТАМА БРАНИЋЕМО СРПСКО НЕБО

Набавком система ФК-3 великог домета биће
заокружена вишеслојна интегрисана ПВО

РОЈТЕРС: ПРВА ПОЗНАТА КУПОВИНА СИСТЕМА ФК-3 У ЕВРОПИ

Србија је купила од Кине нову генерацију ракета средњег домета земљаваздух навођених радаром, што је, наводи агенција Ројтерс, нови знак продубљивања сарадње између Пекинга и Београда.

Куповина ракетног одбрамбеног система ФК-3 је уврштена у годишњи извештај државне компаније „Југоимпорт СДПР“, који је приложен прошле недеље Агенцији за привредне регистре Србије, а у који је Ројтерс имао увид.

„Југоимпорт СДПР у извештају наводи да је реализовао 163 споразума о увозу из 31 земље у вредности од 620,3 милиона долара у 2019. години. У то спада и набавка дронова из Кине и прва позната куповина у Европи система ФК-3.

„Највећи део увоза се односи на модернизацију авиона МИГ-29, набавку система дронова... (и) система противваздушне одбране ФК-3,“ наводи се у овом извештају.

Крајем јуна, Србија је набавила шест кинеских борбених дронова наоружаних ласерски навођеним ракетама, што је прво такво размештање беспилотних летелица у Европи

оружањем. Почела је и набавка средстава ПВО из Русије – купљен је артиљеријско-ракетни систем средњег домета „панцир“. Он је, између осталог, намењен заштити система великог домета, у руској војсци штити С-400.

Уговорена је и набавка француских ракета „мистрал“ малог домета, очекивало се да је следећи корак у опремању Војске Србије набавка система великог домета чиме би вишеслојна интегрисана ПВО била заокружена.

„Сада имамо 'кубове' које модернизujemo, 'панцир' који је у својој класи најбољи на свету а далекометни систем ПВО у нашој војсци је следећи корак“, изјавио је Вулин у интервјуу за „Политику“ у фебруару. Очекивало се да ће и такво наоружање бити набављено у Русији, ако не С-400 чије је размештање на вежби у Србији прошле јесени привукло велику пажњу међународне јавности, онда „бар“ толико жељени С-300.

Ипак, чињеница је да Запад не гледа благонаклоно на набавке оружја у Русији, штавише САД спроводе санкције према појединцима и фирмама који су укључени у те послове. Да ли због политичког ризика или понуде Кинеза које су, кажу упућени, за нас боље него за остале и све боље квалитета њихових производа, тек небо једне европске земље први пут ће чувати кинески систем ПВО.

Милан Галовић
Извор: Политика

Непрегледне колоне избеглица, тракторске приколице пуне деце, жена, старих и немоћних, деца која управљају тракторима... само су неке од слика које су трајно остале забележене у колективној свести нашег народа. Сlike које опомињу и подсећају на обавезу да не дозволимо да се тако нешто икада више понови. У хрватској војно-полицијској акцији, тог 5. августа 1995. године, више од 220.000 Срба са простора Лике, Баније, Кордуна и Далмације морало је да напусти своја вековна огњишта да би сачували голе животе. Склањајући се пред злочиним у коме је убијено скоро 2.000 људи, велики број њих је уточиште пронашао у Републици Србији, а касније и широм света.

У акцији „Олуја“ за само неколико дана избрисани су трагови постојања Срба на тим просторима. Потпуно је уништено више векова културе једног народа, 25.000 кућа, 13.000 привредних објеката, 78 цркава, 29 музеја, 181 гробље... Више од 1.000 села и насеља, у којима су Срби били већина, практично је престало да постоји.

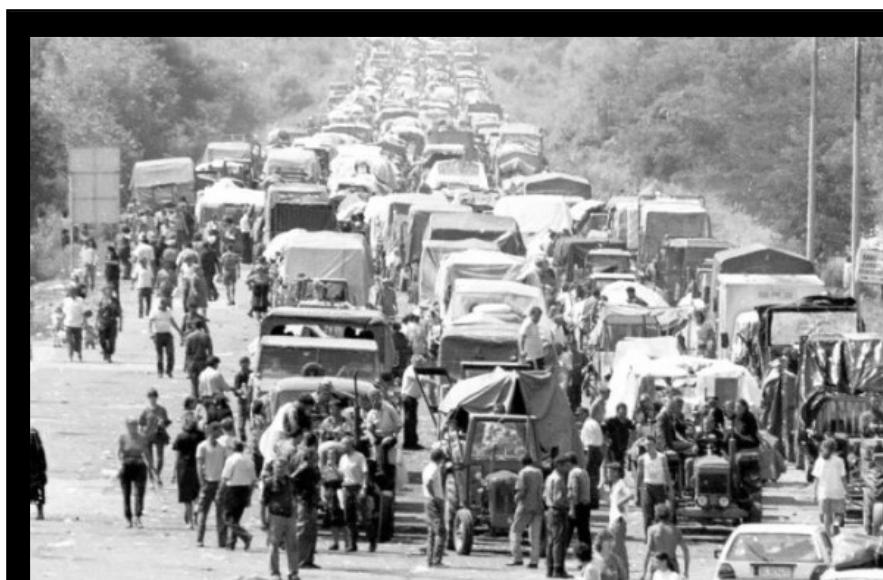
Од овог највећег егзодуса Срба од 2. светског рата прошло је четврт века, али тихи егзодус нашег народа са вековних огњишта у Хрватској и даље траје. Све ово време Документационо информациони центар *Веритас* прикупља документацију о сваком прогоњеном или страдалом српске националности, о уништеној њиховој имовини, доставља ту документацију домаћим и страним институцијама како би се сазнала истина и покренули кривични поступци против починиоца дела против човечности и међународног права. Све публикације *Веритас* је издао захваљујући донацији Владе Бјелопетровића, нашег суграђанина из Чикага, у чијој штампарији су и штампане. *Веритас* је обезбеђивао сведоке за Хашки трибунал по питању ратних злочина над Србима и прати судбине заробљених и ухапшених односно осумњичених, оптужених и осуђених Срба из РСК и РХ за ратне злочине, а такође, пружа правну помоћ Крајишницима у вођењу поступка око надокнаде обештећења за телесна и душевна оштећења, као и за оштећену и уништену имовину.

Пожртвован рад на непроцењивој документацији и брига о сваком Србину, који је на било који начин жртва рата на том простору, разлог је, што смо за интервју изабрали управо господина Саву Штрбца, председника од оснивања невладине и нестраничке организације *ДИЦ Веритас*, а коју су крајем 1993. године основали грађани са подручја Републике Српске Крајине.

Какав је положај Срба у Хрватској данас? У којим областима има помака на боље, а где је и даље критично стање?

- Прије одговора на директно питање изијет ћу неколико статистичких података који се односе на учешће Срба у укупној популацији на просторима данашње Хрватске. За илустрацију послужити ће цитатом из књиге „Биолошки слом и нестајање Срба у Хрватској (1880–2011)“, аутора др Светозара Ливаде и сарадника:

У раздобљу од 1880. до 2011. године у границама данашње Републике Хрватске, Хрвати су изразито већинско становништво, док су Срби са значајним удеоом непрестано друга по бројности национална заједница. У процентима број Хрвата се кретао од 68,39% 1900. године (када их је у процентном броју било

25 година „Олује“ 1995-2020.

ДАНИ ТУГЕ И СЕЋАЊА

У акцији „Олуја“ за само неколико дана избрисани су трагови постојања Срба на тим просторима. Потпуно је уништено више векова културе једног народа, 25.000 кућа, 13.000 привредних објеката, 78 цркава, 29 музеја, 181 гробље... Више од 1.000 села и насеља, у којима су Срби били већина, практично је престало да постоји.

најмање) до 90,42% 2011. године (када их је у процентном броју било највише). Број Срба се кретао од 22,21% 1921. године (када их је у процентном броју било највише) до 4,36% 2011. године (када их је у процентном, али и у апсолутном броју било најмање). У ту 131 годину било је 14 пописа становништва у пет државно-правних система: Аустро-Уарска, Италија, Краљевина СХС/Југославија, социјалистичка Југославија и самостална Република Хрватска.

Нажалост, сва је прилика да ће идућег поколења, након петнаестог пописа становништва, број Срба на просторима данашње Хрватске домаћити, а врло вјероватно и премашити, жељену пројекцију Фрање Туђмана и његовог естаблишмента с почетка деведесетих прошлог вијека да ће српско питање као „ремиталачког фактора“ бити рјешено за сва времена када их не буде било више од три процента у укупној популацији.

Генерално гледано и данас је положај Срба у Хрватској тежак. Тихи егзодус Срба са „вјиковних огњишта“ и даље траје; крајишки Срби се и даље процесуирају у хапсе и на подручју Хрватске и широм свијета по потјерницама расписаним од стране хрватског правосудја; хрватски судови и даље суде по „двоструким стандардима“; многа кр-

ајишка села „Теслиних сународника“ још су у мраку; неисплаћене пензије из деведесетих и даље се не исплаћују; анекс „Г“ Бечког споразума о сукцесији и даље се не примјењује; обнова у рату порушених кућа и стамбено збрињавање бивших носилаца станарског права се и даље рјешавају „на кашичицу“; штедни улози из деведесетих код експозитуре „Југобанке“ у Хрватској још се не исплаћују...

Дакле, извјесни помаци се и огледају у минималном побољшању животних услова у српским срединама, као што су: поновно успостављање напајања струјом и водом у насељима која су и прије рата деведесетих имали и једно и друго, поправка путне мреже, лакше снабдевање са најопходнијим намирницама...

С друге стране гледајући положај Срба кроз призму њиховог „политичког“ статуса, гори је него прије уласка Хрватске у Европску унију. Последњих година пријављених напада на Србе и њихову имовину евидентирано је више стотина, од којих су се тек понеки открили и процесуирали. На Србе се врши страхан притисак преко морбидних графита и транспарената преко којих им се шаље порука да нису пожељни у тој држави. Србима се и институционално, преко уџбеника, судских пресуда, „научних“

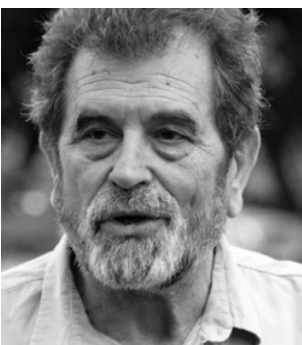
скупова и сл. намеће колективна кривица агресора и криваца за све недаће ратова деведесетих на простору Хрватске, а и шире.

Колико се протераних Срба вратило у Хрватску од сада? Колика је њихова заинтересованост за повратак, а колика је добра воља власти да им то омогући?

- Према званичним подацима хрватских власти, у ту државу се по завршетку рата вратило више од 133.000 припадника националних мањина, од којих је већина српске националности.

Колико је то тачно?

- У Загребу је 27. фебруара 2012. године промовисана студија „Мањински повратак у Републику Хрватску – Студија отвореног процеса“, коју је наручио УНХЦР, а чији су аутори проф. др сц. Милан Месић и др сц. Драган Багић, истакнути академици с подручја миграција и друштвених истраживања, те предавачи на Филозофском факултету Свеучилишта у Загребу. Ево шта су аутори у тој студији, у поглављу „Квантитативно истраживање повратка, навели: Према подацима хрватске владе, 2010. године регистровано је 130.220 повратника српске националности од којих у РХ живи око 38 одсто, изван Хрватске око 45, а око 17 одсто их је умрло. Кад се проценти замијене реалним бројевима онда то значи да од 130.220 српских повратника, колико их је хрватска влада регистровала до 2010. године, у Хрватској живи 49.513, изван Хрватске 58.657, а да их је 22.146 умрло.

Саво Штрбац

Државни статистички завод РХ, почев од 2002. године прати миграције становништва према свим државама свијета и по питању одласака и доласака. Од те године па до краја 2018. из Хрватске се у Србију одселило два и по пута више него их се из Србије вратило у Хрватску. Од уласка Хрватске у ЕУ, одлазак Срба према

Србији се повећао тако да је било година да је на једног повратника из Србије у супротном правцу одлазило шест. А нико не бјежи од добра.

Да ли је улазак Хрватске у ЕУ олакшао положај Срба који тамо живе?

- Потсјетићу да су се Срби са подручја Хрватске и бивше РСР, и оних који су остали да живе у тој држави и оних који су морали да оду, око уласку Хрватске у ЕУ груписали око два мишљења: једни су сматрали да је боље да Хрватска што прије уђе у ЕУ, вјерујући да ће тада примјењивати европске стандарде и према Србима, други (којима сам и ја припадао), сматрали су да Хрватска не смије ући у ЕУ док не ријеши већи дио српских проблема, вјерујући да ће у противном потпуно занемарити рјешавање српских неријешених питања. Нажалост, пракса је показала да су ови други били у праву, јер је Србима од уласка РХ у ЕУ сваке године бивало све горе и горе. Таквом односу хрватских власти погодује и чињеница да се изабацивање неке чланице из ЕУ врши консензусом свих чланица, што се никада, поред Њемачке и Ватикана, неће догодити у случају Хрватске.

У току је формирање хрватске владе. Каква су Ваша очекивања, хоће ли нова скупштина Хрватске бити погодније тло за остваривање мањинских права?

- Срби су поново језичак на ваги у формирању парламентарне већине у Хрватском сабору, зашто су награђени и партиципацијом у извршној власти, па су, између осталог, добили и мјесто потпредједника Владе. И није то први пут да Срби коалирају са ХДЗ-ом и да имају потпредједника владе. Имали су га и у Санадеровој влади (2003 - 2007).

Ми Срби протјерани из Хрватске били смо баш љути на Милорада Пуповца што је ушао у коалицију са ХДЗ-ом, странком која је била на челу Хрватске када су нам се десили највећи прогони и погроми. Ускоро сам срео Пуповца у Бања Луци и питао сам га зашто је ушао у коалицију са ХДЗ-ом. Одговорио ми је да су у претходним мандатима, док нису коалирали са владајућом странком, њих тројица српских заступника били плуваоница у саборници и за опозицију и за позицију. И када им се пружила прилика ушли су у коалицију са позицијом очекујући да ће

бар нешто и реализовати од потписаног коалиционог споразума. А то су биле ствари које живот значе, као што су струја, вода, путеви и сл. И нешто се заиста остварило из тог првог коалиционог споразума. Тако је било и у претходном мандату, када су Срби такође коалирали са ХДЗ-ом. Очекујем да ће тако бити и у наступајућем мандату.

Што се политичког статуса српске заједнице у Хрватској тиче, бојим се да бољитка неће бити. Наиме, у садашњем сазиву Сабора, чак је ојачао десни проушташки политички спектар. Домовински покрет и Мост, који су деснији од ХДЗ-а, загорчавају живот и ХДЗ-у зато што коалира са „четницима и агресорима“, а и Србима од којих ће тражити да славе „олује и блескове“, односно

завршне акције етничког чишћења Хрватске од Срба.

Филмски центар Србије одобрио је средства за снимање филма „Деца Козаре“ Лордана Зафрановића, а недавно је снимљен филм „Дневник Диане Будисављевић“. До сада скоро да и није било филмова са том тематиком, као да је Србија гурала под телих своје жртве још од 2. светског рата. Како онда да очекујемо од Хрватске да се суоче са истином?

- У вријеме СФРЈ зарад „братства и јединства“ снимани су филмски спектакли као што су „Козара“, „Сутјеска“ и „Неретва“ у којима су партизани глорификовани, а усташе и четници изједначавани. И док су Хрвати, поред филмова о „домовинском рату“, снимали такође спектакле попут партизанских („Генерал“), истовремено су снимали филмове и са тематиком из Другог свјетског рата, којима рехабилитују усташтво и „пеглају“ историју која им не иде у прилог („Јасеновац, истина“).

Хвала Богу да су у Србији и Српској почели одвајати паре за филмове као што су „Деца Козаре“ и „Дара из Јасеновца“, који је већ снимљен и почеће да се приказује на јесен. Управо филм „Дневник Диане Будисављевић“, којег је снимила Хрватска, показује колика је моћ доброг филма. Дакле, и добрим филмовима заснованим на истинитим чињеницама могуће је натјерати и хрватски народ да се суочи са тамнијом страном њихове прошлости.

У САД живи много наших људи који су напустили огњишта, највише из Хрватске и БиХ. Како они могу да помогну зачијају и српској заједници која тамо живи?

- То је могуће на два начина: да се финансијски помогне српској сиротињи која живи у напуштеним и запуштеним мјестима широм бивше РСР, а има их много, и/или да се у средини у којој живе у САД на разне начине, књигама, штампом, филмовима, радијским и телевизијским наступима, преко друштвених мрежа, у директним контактима са комшијама... шири истина о страдању Срба у двадесетом и двадесет и првом вијеку на подручју Хрватске, државе чланице и ЕУ и НАТО.

Маријана Маљковић
Извор: *Огледало*

Геополитички и геостратегијски значај Косова и Метохије (1)

КУЛТ СИЛЕ НА БАЛКАНУ

Агресијом на суверену Југославију 24. марта 1999. године, без одобрења Организације уједињених нација, отпочео је нови период у историји савремених међународних односа јер је доведен у питање целокупни систем очувања међународног мира који су разрадиле силе победнице, чланице антихитлеровске коалиције у Другом светском рату.

Геополитичка транзиција Балкана огледа се у окретању већине земаља Западу и улазак у евроатлантске интеграције (ЕУ, НАТО). Геополитичка резултатна ових промена јесте да се Балкан нашао између европског регионализма и америчког глобализма; да је извршена натоизација Балкана, протекторација овог геопростора и истискивање утицаја Русије и руског фактора са Балкана.

Разматрајући положај и улогу Србије у овим процесима треба истаћи да се она кретала од земље блокиране транзиције (1990-2000) ка зависном друштву полупериферног капитализма (2000 -). Србија је управо због отпора прихватању модела неолибералне зависне модернизације, тј. транзиције по моделу западне цивилизацијске парадигме, као и неприхватања нових геополитичких реалности моћи у свету, „награђена“ агресијом (1999), а и неком врстом одузимања Косова и Метохије (2008).

Косово је пример пројектованог производње НАТО државе од стране САД, са троструком наменом, тј. функцијом: 1) даље дезинтеграције Србије и њеног слабљења као регионалног фактора; 2) као новог геополитичког мостобрана према Истоку, где ће се дислоцирати војне базе САД из Европе и на коме ће бити контролни пункт за осигурање руте алтернативног нафтевода – пројекат „Набуко“ (који треба да истисне руски геоекономски утицај и коришћење нафте и гаса као инструмента геополитике), и 3) „тројански коњ“ у утроби Европе за подривање њене стабилности у односима између Америке и Европе.

У условима глобализације можемо рећи (када се ради о положају и улози Србије у односима моћи у XXI веку) да живимо у савремености где се остварује сценарио Бжежинског о геостратешкој доминацији и лидерству САД. Суштина те политике је нови империјализам, реколонијација и протекторација света под вођством САД.

Имајући у виду нове реалности у свету, Европи и на Балкану, Србија мора редефинисати приоритете своје спољне политике у одбрани националног и државног интереса. Суочени смо са геостратешким ударима на положај Србије и њен државни суверенитет. Србија се у процесима натоизације Балкана и дефанзивне, марионетске политике њихових елита, налази изолована и од својих суседа, као последња енклава отпора неоимперијализму. Због тога је извесно да ће се наставити са ударима на њен суверенитет и сламање њене „политичке кичме“. Србија, из дугорочних својих развојних потреба, мора бити отворена према изазовима евроинте-

Пише: Проф. др
Тодор Л. Петковић,
генерал-мајор у пензији

грацијских процеса, без обзира на геокултурну блискост са Русијом. Борба за повратак Косова под њен суверенитет биће дуготрајна и неизвесна. Она мора, само кроз стратегију сарадње и борбе за развијање аутономне свести код балканских народа о потреби њихове сарадње, освојити нове домете поверења у Европи и свету. Постајући привредно и културно јака земља, она ће повратити и свој политички углед и обезбедити демократску реинтеграцију на овом геопростору. Само демократским развојем и својим изазовним социјалним и културним капиталом Србија се може кретати напред и може поново освојити Европу и свет.

Однос дела и целине Европе

Балкан као географски појам, често се поистовећује с Југоисточном Европом. Још давне 1893. године, немачки географ Теобалд Фишер, предложио је да се полуострво зове Sudosteuroпа (Југоисточна Европа). За њим су се повели и неки други аутори, који су покушали да дебалканизују Балкан, тј. да избегну употребу речи Балкан и његову изведеницу „балканизација“,

Балкан у геополитичком погледу и даље показује све особине „понављања историје“, како по сплету сложене мреже интеракција, спајања и прожимања, али и одвајања и подела тако и по настављању процеса балканизације, односно уситњавања и подела територијално-политичког простора. Стога је Балкан регион са најслабијим интеграционим процесима не само у Европи већ и у светским размерама

као погрдне изразе, и да му дају неутрални назив Југоисточна Европа.

Балканизацијом се на Западу означава не само уситњавање великих и снажних политичких јединица већ је тај појам постао синоним и за повратак племенском, застарелом, примитивном и варварском начину живота. Термин „балканизација“ у употребу је уведен после балканских ратова (1912-1913) и после Првог светског рата и најчешће се користи за означавање процеса распарчавања држава по националном основу, на нове независне државе, као и за означавање озбиљних проблема са којима су се суочиле нове независне државе, после деколонизације.

Југоисточна Европа, као географски појам, нешто је шира од географског појма Балкана. Одређена је границама: Карпатске планине на северу, Црно море на истоку, Егејско море на југу и Јонско и Јадранско море на западу, док је Балкан одређен токовима Дунава и Саве на северу и Егејским морем на југу. Према томе, Балкан се у садашње време третира или као синоним за појам Југоисточна Европа или као појам ужи од наведеног.

С обзиром на то да се Балкан не може одвојити од Европе, намеће се питање односа дела према целини, тј. како се Балкан, који је често третиран као органска варијанта оријентализма, односи према „цивилизованом“ европском западу. У том смислу, Балкан је мост између Истока и Запада, Европе и Азије, али и мост који спаја етапе развоја. *После хладног рата је усвојена готово троделна подела Европе*: на Западу, Средњу и Југоисточну. На западу се све више говори о Југоисточној Европи, као геополитичком одређењу. Међутим, неопходно је истаћи да термин Југоисточна Европа није нестао из употребе, јер је њиме, у ширем смислу, као њен део, обухваћен и Балкан.

Актуелни процеси глобализације и регионализације изазивају суштинске геополитичке промене на Балкану. Територија Средоземље – Црно море – Каспијско море чини јединствен геополитички регион, чији народи имају много заједничког, како у прошлости, тако и у будућности. У том региону Балкан је средиште проблема европске безбедности и сарадње, јер се на њему сусрећу интереси европских земаља и Америке. Геополитички значај Балкана различито утиче на процесе не само у Европи већ и у Северној Африци и на Блиском истоку. Геополитички положај Балкана веома је значајан због свог положаја у односу на шири простор, првенствено због транзитних коридора, како копнених, тако и морских путева. Балкан пове-

На простору Косова и Метохије Резолуцијом 1244 размештене су снаге КФОР-а

НАТО снаге и терористичке банде ОВК: Хашим Тачи, Бернар Кушнер, Мајкл Џексон, Агим Чеку, и Весли Кларк након протеривања Срба са Косова и Метохије

Почетком и средином деведесетих година прошлог века у активностима НАТО-а на Балкану све више је долазио до изражаја чинилац силе, кроз претњу и примену. Одлука за примену силе донета је током 1995. године, када је НАТО, супротно захтевима Русије, широко применио акцију против Срба у Босни и Херцеговини. У суштини, то је била генерална проба за предстојеће војне акције НАТО-а на Косову и Метохији 1999. године.

зује различите делове света – Европу, Азију, Африку и Америку, а ту се обављају и светски трансфери нафте.

Развој ситуације крајем 20. века

Простор Балкана, и посебно Србије, један је од геополитички најзначајнијих на

свету. Зато је увек привлачио пању великих завојевача. Сада је за њега посебно заинтересована једина светска суперсила Сједињене Америчке Државе. Њихов циљ је успостављање потпуне контроле над Балканом да би, преко њега, имале непосредни територијални приступ подручјима великих природних богатстава у Малој Азији, Каспијском базену и Сибиру. Данас, када почиње период сурове борбе за преостале светске стратешке сировине и материјале (нафта, гас и остали енергенти), ми се, нажалост, налазимо на путу свима онима који се припремају за учешће у тој борби, а то су западне велике силе, са Сједињеним Америчким Државама на челу. Тај циљ се остварује претњама и уценама, санкцијама и разбијањем непокорних националних држава путем изазивања етничких сукоба и бруталним војним интервенцијама.

Завршетак хладног рата почетком деведесетих година прошлог века довео је до реструктуризације геополитичког просторства на простору „великог Средоземља“, што значи и на Балкану. То је делом последица распада Совјетског Савеза и СФР Југославије. Тим процесом су захваћени регион Црног мора и Кавказ, где су се појавиле бројне нове независне државе. Тиме се значајно смањила могућност изласка Русије на Црно море, узимајући одлуку Крима 2014. године да се припоји Руској федерацији. Процес реструктуризације тог простора још није завршен због конфликта и због тога што још нису коначно утврђене границе новонасталих држава. Истовремено, појава нових држава на Балкану утицала је на прекрајање геополитичког простора Балканског полуострва.

У пројекцији војног поретка у Европи и Југославији је изгубила место које јој је било додељено у време војноблоковске поделе света. Улога тампон-зоне, коју су Југославији доделили протагонисти хладноратовског поретка у Европи после Другог светског рата, изгубила је значај. Србија данас заузима централни положај на Балканском полуострву и на ЈЕВ (јужном европском војишту). Отуда простор Србије, а поготово Косовски базен, има стратешки значај за НАТО. Са простора Балкана могући су његови маневри и дејства у свим правцима. Зато се, после распуштања Варшавског уговора, ојачавају снаге на јужном крилу НАТО-а. И у Првом и у Другом светском рату Србија, односно Југославија и САД су биле савезници, што је био зачетак и темељ њиховог историјског пријатељства. У време хладног рата Југославија је била врло значајна за САД, као и обрнуто. Али, када је биполаризам крахирао, САД су престале да се занимају за Југославију, као да је нестала са политичке сцене. Разбијање СФР Југославије и агресија на СР Југославију, поново су довеле САД у ове просторе, али, нажалост, не као савезника Југославије и српског народа. Када се постигне свеобухватно ре-

шење југословенске кризе, када се ситуација нормализује, треба очекивати и нормализовање односа Србије са Америком на премисама које проистичу из историје и распореда снага и утицаја у савременом свету.

Уплетени интереси САД

Намера му је да на Балкану оствари потпуну доминацију. Циљ је маргинализација утицаја Русије на Балкану и њена изолација од Средоземља, обезбеђење копног приступа НАТО-а Блиском истоку и маневра према Африци и Средњој Азији. Постојање јаке Србије, у колизији је са таквом стратегијом НАТО-а на Балкану и преко Балкана.

У таквој ситуацији западне земље су почеле притисак на „велико Средоземље“, укључујући и регион Балкана. Међу њима предњаче Сједињене Америчке Државе, које настоје да попуне настале вакууме сматрајући да на тај начин обезбеђују своје опште и националне интересе. У томе је активно учествовао и НАТО. Истовремено, веома брзо, Балкан се показао као веома важан геостратешки положај за НАТО, јер се тим правцем може приступити земљама које се граниче са јаким Немачком и (непредвидивом) Русијом. На тај начин, својим присуством у централној Европи и на Балкану, САД могу да контролишу могуће аутономно споразумевање Немачке и Русије и да спречавају њихов приваљиван утицај на геостратешком подручју Евроазије. САД са Балкана обезбеђују контролу Јадрана, средње Европе и Дунава, што им даје статус европске силе и главног арбитра у унутаревропским, па и унутарбалканским, политичким и економским односима. Отуда и проистиче велика заинтересованост САД за Балкан у целини и посебно за Босну и Херцеговину и Косово и Метохију, као етнички и географски погодне тачке на југоистоку Европе.

Почетком и средином деведесетих година прошлог века у активностима НАТО-а на Балкану све више је долазио до изражаја чинилац силе, кроз претњу и примену. Одлука за примену силе донета је током 1995. године, када је НАТО, супротно захтевима Русије, широко применио акцију против Срба у Босни и Херцеговини. У суштини, то је била генерална проба за предстојеће војне акције НАТО-а на Косову и Метохији 1999. године. *Агресијом на суверену Југославију 24. марта 1999. године, без одобрења Организације уједињених нација, отпочео је нови период у историји савремених међународних односа јер је доведен у питање целокупни систем очувања међународног мира који су разградиле силе победнице, чланице антихитлеровске коалиције у Другом светском рату.*

Нова политика НАТО-а формулисана је у декларацији усвојеној на априлском самиту 1999. године у Вашингтону и у изјавама везаним за рат у Југославији, и реализована је у току тог рата, односно агресије на СРЈ. Теорија и пракса НАТО-а у вези с ратом на Балкану проузроковала је опасне последице, јер је озакоњила култ силе којим су нарушене норме међународног понашања. Тачније, примена силе постала је инструмент за решавање компликованих међународних проблема.

У овом тренутку за Балкан је од свих великих сила најзаинтересованија она која ту у прошлости никаквих интереса није имала, а то су САД. Доминација НАТО на Балкану има стратегијски значај за Сједињене Америчке Државе. Оне желе да успоставе потпуну контролу над Балканом јер се тиме учвршћује њихово задржавање у Европи; ефикасније парира евентуалној реинкарнацији немачког „*Drang nach Osten*“, а обезбеђују повољнији услови за стварање „треће америчке империје“ са седиштем на Блиском истоку, а западном границом на Балкану. При том би из тако учвршћеног седишта имале непосредни територијални приступ подручјима непроцењивих природних богатстава у Малој Азији, Каспијском базену и Сибиру и бољи ослонац за интервенције у тим регионима у 21. веку. У тој борби за енергенте Америка ће тежити да на својој страни има барем неке муслиманске земље, пре свега Турску. Њена политика на Балкану је у функцији афирмисања турских интереса. Следећи циљ Америке јесте дестабилизација Европе. Уједињена Европа је, економски, политички и културно, моћан ривал Америци у борби за светску доминацију, нарочито ако формира своје уједињене војне снаге. Зато Америка – својим интервенцијама, распиривањем и тобожњим гашењем етничких сукоба – стално доказује Европи да није способна да решава сопствене проблеме. САД, као унилатерална светска сила, тренутно у свету повлаче konce међународних односа уз истцање да је одбрана људских права изнад свих вредности, и то тако високо да у име тог начела чак и неприкосновени национални суверенитет мора уступити. Зато има све више теоретичара који тврде да ће некадашње Брежњевљево схватање ограниченог суверенитета бити дечија игра у поређењу са намерама „хуманитарних интервенциониста“ Један вид дестабилизације јесте подстицање етничког чишћења (под изговором борбе против њега) и стално оптерећивање Европе проблемом расељених и прогнаних лица.

Јединствена америчка формула

Великој Британији, у последње време, изгледа важнија афирмација својих „специјалних односа“ савезништва са САД него идеја европског јединства, јер су донели одлуку о напуштању ЕУ (брегзит). Зато она, за сада, у свему следи политику САД. Француска и Немачка су у противречном положају. Оне се, више него Енглеска, идентификују с Европском унијом и имају своје посебне интересе, који су супротни америчким интересима. Отуда извесна напетост у односима са Сједињеним Америчким Државама. Последњи пример таквог неразумевања био је рат против Ирака када Сједињене Америчке Државе нису добиле подршку и помоћ од Француске и Немачке. Описујући досадашњи однос САД према Европи угледни немачки недељник „*Цајт*“ пише да је реч о једноставној формули: „Немачку игнорисати, Француску кажњавати, Русију хвалити“. С друге стране, оне су свесне колико би их тешко оштетиле америчке економске репресалије у случају отвореног сукоба са САД (повлачење америчког капитала, губљење великих зарада у робној размени са САД,

Транспарент све говори

драстичан раст војних трошкова). Зато мало, и повремено, сметају америчкој политици, али углавном учествују у њој.

Русија је увек имала своје посебне интересе на Балкану који су најчешће били супротни политици западних сила. Руски народ је вековима везан, етнички и верски, за своју православну, словенску браћу, а посебно за Србе, који су се у Другом светском рату једини у Европи борили заједно с њима против нацистичких завојевача. Руси су се ангажовали и у Босни и Херцеговини и на Косову и Метохији, покушавајући да се на тај начин задрже на Балкану, јер им је то била последња шанса да се спасе од протеривања из зоне Југоисточне Европе. У супротном дошли би у непогодну стратегијску позицију, јер би им био скоро потпуно затворен приступ Средоземљу, на којем се, у ствари, добија стратегијска битка за три континента: Европу, Африку и Азију. Остале велике силе: Кина, Јапан и Индија, досад нису биле директни учесници збивања на Балкану, иако су их, с више или мање интересовања, пратиле и о њима се изјашњавале.

Из претходне анализе следи да је *изузетан стратешки положај Србије трајни и константни узрок агресије на српски народ*. Савременим изразом исказано, „сукоб цивилизација“ на Балкану био је и остао његово основно обележје. *Католицизам, православље и ислам и даље су чиниоци који утичу на укупне балканске односе, споља и изнутра, на локалном, регионалном и глобалном плану*. Утицај спољних чинилаца на балканске односе сада је доминантан, али то не значи да би односи између народа на овим просторима били бољи и позитивнији без тих утицаја. Због тих и ширих стратегијских и геополитичких интереса сила на овим просторима постоје како унутрашње тако и спољне противречности интереса и наступа. То значи да национални, верски и геополитички миље и даље балкански простор чине подрчјем нестабилности, које још остаје „Исток на Западу и Запад на Истоку“, „земља граничара у процепу светова“ или „кртица историје у геополитичком буру барута“.

Регион са најслабијим интеграционим процесима

У свим досадашњим сукобима увек се показивало да Балкан нема довољно снаге да се одупре ванбалканским притисцима и увек је неко ван Балкана био центар, а Балкан је био периферија. Периферија и граница. Чим се живи на периферији и граници постоји опасност да се деси управо оно што се десило на Балкану почетком деведесетих. Југославија је и била смишљена као рецепт, као лек против тога иона је управо била та која је држала на окупу све око себе. Ништа није било решено, али је Југославија била довољна. Зато су Западна Европа и Америка учиниле грешку када су прихватиле да Југославије више нема, јер су тиме разградиле оно што су саме стварале. Југославију је имала циљ да буде део једне шире конфигурације. Када је прихваћено да те конфигурације више нема, читав систем се срушио и отуда није чудо што више година Запад није успео да кризу у Југославији стави под контролу. Он је свој инструмент створен за Запад у далеко повољнијим околностима сам ликвидирао.

Балкан у геополитичком погледу и даље показује све особине „понављања историје“, како по сплету сложене мреже интеракција, спајања и прожимања, али и одвајања и подела тако и по настављању процеса балканизације, односно уситњавања и подела територијално-политичког простора. Стога је Балкан регион са најслабијим интеграционим процесима не само у Европи већ и у светским размерама. То је, даље, последица тога што су на Балкану сви његови народи, у прошлом веку развијали концепције и идеје о великим националним државама, увек на штету суседа. Савремена балканизација, хрватско-муслимански, српско-хрватски и муслиманско-српски рат с почетка задње деценије прошлог века показали су да је било покушаја и рата за територије и за поделу Босне и Херцеговине. Велике силе нису у случају СФР Југославије подржале њен територијални интегритет и политичку независност, која је прихваћена у међународном праву и Хелсиншкој повељи, али су наметнули републичке границе за државне на штету једних и у корист других народа.

(Наставља се)

Хеликоптер Ми-35 - нова снага Ратног ваздухопловства

ЛЕТЕЋИ ТЕНК

Озбиљан програм усавршавања, непрекидно кондиционирање и одржавање постигнутих способности наших пилота допринели су унапређењу оперативних способности Ратног ваздухопловства и ПВО, као и способности Војске Србије да одговори на све потенцијалне изазове и претње.

Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана снажнији су него икада захваљујући опремању кључним средствима, међу којима су и борбени хеликоптери Ми-35М, који у свету важе за „летеће тенкове“.

Хеликоптери Ми-35М, руског произвођача „Роствертол“ из Ростова на Дону, први пут су ушли у наоружање Војске Србије, а за стручна лица из наше војске реализована је обука у Руској Федерацији са циљем одговарајуће експлоатације, техничког одржавања и примене ових моћних хеликоптера. Због врхунских перформанси ти ваздухоплови у својој класи важе за једне од најбољих јуришних хеликоптера на свету, намењених за извршавање борбених задатака у свим временским и метео условима.

Основна намена хеликоптера Ми-35М је извођење борбених дејстава по циљевима на земљи, у оквиру ваздухопловне ватрене подршке снагама Копнене војске, тј. противоклопна борба и уништење непријатељеве живе силе. У помоћној намени, хеликоптер може изводити дејства и по циљевима у ваздушном простору, вршити ваздушни транспорт људства и терета, извиђачке и патролне задатке, као и десантирање тимова.

Због велике ватрене моћи и снажног оклопа, хеликоптере Ми-35 на западу зову „летећи тенкови“, а у Русији „крокодили“. Овај вишенаменски борбени хеликоптер поседује заштиту од дејстава пешадијског наоружања и опремљен је савременим уређајима за навигацију, дигиталним показивачима, електронским индикаторима и осматрачко-нишанским системом.

За Ратно ваздухопловство и ПВО Војске Србије, набавка хеликоптера Ми-35, заједно са хеликоптерима Ми-17 и Х-145, представља велики искорак и унапређење у техничком и технолошком смислу.

Дигитални инструменти

Нови систем за осматрање којим је хеликоптер Ми-35М опремљен омогућава пилотирање у дневним, ноћним и сложеним метео условима, укључујући лет на врло малим висинама. Летови са смањеном видљивошћу и ноћу могући су захваљујући адаптацији хеликоптерске кабине за наочаре за ноћно осматрање, што као и прелазак са аналогних на дигиталне инструменте пилотима у многоме олакшава посао.

Пилотима Ратног ваздухопловства хеликоптери Ми-35 донели су изазове овладавања новим, захтевнијим система у од-

Летелица је снабдевена моћним наоружањем

Нова песница нашег ваздухопловства: хеликоптер Ми-35

носу на оне којима су управљали до сада, али и додатни ниво заштите.

Борбени хеликоптер Ми-35М може транспортовати до осам војника с пуном опремом и наоружањем до 1.500 кг, док терете великих димензија може носити споља, на специјалним ужадима или сајлама, до тежине од 2.400 кг.

Посада хеликоптера, пилот и пилот-оператер, смештена је у тандем-кабинама, са двоструким командама, а летелица поседује оклоп који штити како посаду, тако и виталне делове хеликоптера.

За заштиту од вођених ракета хеликоптер је опремљен системима за пасивну и активну самозаштиту. Резервоари за гориво обложени су материјалом који спречава цурење горива и експлозију при погот-

ку, а ради смањења инфрацрвеног одраза на издувним цевима мотора уграђени су системи за смањење температуре издувних гасова. Хеликоптер Ми-35М поседује последњу генерацију авионики и нападно-навигацијског система, као и оптоелектронски нишански систем.

Високе борбене карактеристике овог хеликоптера огледају се и у максималној брзини од 310 км/х и оперативној висини до 5.400 м, као и долету до 460 км, који са допунским резервоарима горива може да буде и до 1.085 км.

Од наоружања, на хеликоптеру је у обртној куполи уграђен топ калибра 23 мм и увезан са системом за управљање ватром. На сваком крилу Ми-35 може да носи широк дијапазон наоружања, укључујући додатне топове 23 мм, невођене ракете 80 мм и најсавременије вођене ракете

великог домета. У зависности од варијанте, могуће је ношење комбинације наведених убојних средстава.

Повећан број налета

Значајно опремање Ратног ваздухопловства новим и модерним средствима, пилотима Војске Србије донело је интензивне и напредне обуке за коришћење нових

система. По завршетку обуке у Руској Федерацији, у нашој земљи реализована је и борбена обука посада на новим хеликоптерима Ми-35. Иако је захтевна, пилоти су показали да су оспособљени за реализацију свих борбених задатака.

Осим могућности за рад на модерним средствима, као што су нови борбени хеликоптери Ми-35М, сви пилоти и летачи могу се похвалити и најсавременијом летачком опремом у виду летачких комбинеzona, чизама, рукавица и активног веша, као и новом пилотском капом коју су добили почетком 2020. године.

Материјални статус пилота и летача у Ратном ваздухопловству директно је побољшан повећањем плата те су, примера

ради, први пут од ове године плате војних пилота изједначене са платама пилота у Министарству унутрашњих послова. Такође, утврђени су и бољи формацијски елементи за пилоте и техничаре, чиме је омогућено брже напредовање кроз службу.

Набавком нових ваздухоплова пилоти и летачи Војске Србије данас имају вишеструко повећан број налета и све потребне услове да се професионално развијају.

Подједнако као опремање, озбиљан програм усавршавања, непрекидно кондиционирање и одржавање постигнутих способности наших пилота допринели су унапређењу оперативних способности Ратног ваздухопловства и ПВО, као и способности Војске Србије да одговори на све потенцијалне изазове и претње.

Обележавање Дана устанка Србије

СЛОБОДА УТКАНА У БИЋЕ НАРОДА

У Белој Цркви, крај Крупња 7. јула обележен је Дан устанка народа Србије у Другом светском рату. Државну церемонију предводио је државни секретар Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Зоран Антић. На челу делегације СУБНОР-а Србије био је председник Видосав Ковачевић, генерал-мајор у пензији, а Општину Крупањ представљао је председник општине Иван Исаиловић. Свечаности су присуствовали грађани из тог краја и борачке делегације из више крајева Србије.

На спомен-бисту народног хероја Жикице Јовановића Шпанца венце су положили и одали почаст представници Владе Републике Србије, Министарства одбране и Војске Србије, Општине Крупањ, СУБНОР-а Србије и многобројна удружења грађана. У име

СУБНОР-а Србије венац су положили председник Видосав Ковачевић и члан Председништва Зоран Јаковљевић.

Обраћајући се присутнима државни секретар Зоран Антић честитао је Дан борца и Дан устанка Србије. Посебно је подвукао да је, недавним статутарним променама, СУБНОР Србије променио назив и да ће убудуће неговати традиције свих ослободилачких и одбрамбених ратова Србије. Подсетивши да су борци НОР-а те 1945. године, после четири године ратовања, изнедрили слободу, Антић је нагласио да српски народ нема право да заборави тековине НОР-а и јуначка дела Народноослободилачке војске Југославије.

Честитајући грађанима Дан устанка

народа Србије, 75 година од победе над фашизмом и Ивањдански устанак, председник СУБНОР-а Видосав Ковачевић је подсетио да Србија живи 75 година у слободи и никада у својој пребогатој и нарасе бурној историји није дужи временски период уживала у плодовима слободе и била слободна.

-Захвалност за то дугујемо пре свега славној НОВ, борцима НОР-а, борцима Црвене армије. Наши борци су певали о слободи, сањали је, за слободу се борили и гинули. Српски народ је те давне 1941. рекао историјско не фашизму, одазвао се позиву КПЈ и Јосипа Броза Тита и заједно са другим народима кренуо у општенародни устанак и борбу против окупатора и завојевача. У тој четворогодишњој борби српски народ је тешко страдао, а на крају рата је стао у строј победника, исто онако као што су наши преци на крају Првог светског рата стали у строј победника, истакао је Ковачевић.

Председник Општине Крупањ Иван Исаиловић, подсетио је да се одлучна и слободарска Србија дизала на устанак и 1914. и 1941. а и 1999. године. Тако је и на споменик у Белој Цркви уклесано. „Овде је Србија рекла слобода“. Он је нагласио да смо дужни да памтимо важне историјске догађаје и да српска реч инат, која се тешко преводи на стране језике, даје нашем народу нову снагу у превазилажењу свих недаћа и проблема. Посебно је подвукао да СУБНОР не дозвољава да заборавимо на своју славну прошлост.

Даном устанка у Србији се обележава годишњица оружане акције Рађевачке партизанске чете Ваљевског партизанског одреда, 7. јула 1941. године у Белој Цркви.

Из рада УВПС Подгорице

РАДНИ ДОГОВОР

Градски одбор Удружења војних пензионера Подгорице, придржавајући се прописаних мјера заштите против короне вируса одржао је редовну сједницу на којој је разматрана реализација задатака са претходне сједнице Управног и Градског одбора Удружења и усвојен програм обиљежавања 27-ме годишњице оснивања Удружења војних пензионера.

Председник Градског одбора, Радован Бецић са задовољством је истакао да су задаци са претходних сједница успјешно завршени: Делегација је 13. јула

положила вијенац на споменик Партизану борцу на Горици, уприличене су посјета старим, изнемоглим и болесним пензионерима, а једном броју угрожених чланова је додијељена и једнократна новчана помоћ. Спортско рекреативно друштво „Војни ветерани“ мјесеца јуна напустило је на спортском сусрету Савеза ветерана Црне Горе, освојило у екипном пласману прво мјесто и пехар и тиме афирмисало Удружење.

Важно питање на дневном реду било је како у садашњим условима обиљежити 16. септембар Дан Удружења војних пензионера Црне Горе.

Сходно олуци Управног одбора да то буде скромно, одлучено је да се одржи свечану сједницу и добитницима уруче годишња признања. Предложено је да се за заслуге у раду организације додијеле три повеље, два

признања и три захвалнице.

Председник Спортско-рекреативног друштва „Војни ветерани“ Комнен Бајчета укључио се у дискусију и рекао да ће СРД „Војни ветерани“ ове године обиљежити десет година од оснивања, да је донијело стотине меда-

ља, бројне пехаре и признања Савеза ветерана Црне Горе. На дан обиљежавања тог друштва уручиће се признања оснивачима и најуспјешнијим такмичарима и такмичаркама.

Р. Здравковић

Обележено 214 година
од Боја на Мишару

ВЕЛИКА ПОБЕДА УСТАНИКА

Делегација Министарства одбране и Војске Србије положила је 13. августа венац код споменика Карађорђу и Мишарским јунацима, у месту Мишар код Шапца, поводом обележавања 214 година од Боја на Мишару. Државну церемонију полагања вена-

ца и одавања почаст предводио је државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Зоран Антић.

Бој на Мишару, који се одиграо 13. августа 1806. године, представља једну од најзначајнијих победа устаника над јединицама тадашњих оружаних снага Отоманског царства. Предвођени вождом Карађорђем и истакнутим устаничким првацима шабачког и ваљевског краја, Срби су победили и тиме учврстили положај устаника и драматично угрозили статус Турака у оквиру Београдског пашалука.

Обележена 215.
годишњица Боја
на Иванковцу

НАЈВЕЋА ПОБЕДА УСТАНИКА

Поводом обележавања 215. годишњице Боја на Иванковцу, делегација Министарства одбране и Војске Србије положила је 18. августа венац и одала почаст код споменика Миленку Стојковићу, на локалитету „Шанчеви на Иванковцу“ код Ћуприје.

Државну церемонију предводио је државни секретар Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Зоран Антић.

Организатор државне церемоније је

Одбор Владе Републике Србије за неговање традиција ослободилачких ратова Србије. Венце су положили представници општине Ћуприја, као и представници организација опредељених за неговање традиција ослободилачких ратова Србије.

Бој на Иванковцу, који се одиграо 18. августа 1805. године, представља једну од најзначајнијих и највећих победа Карађорђевих устаника, предвођених

Нове књиге

СРБИ У ДАЛМАЦИЈИ

Монографија Срби у Далмацији и приморју, аутора др Косте Новаковића, на око 600 страница текста, говори о Србима у северној, средњој и јужној Далмацији и Боки Которској, настањеним на овим просторима почетком 9. века и о Србима који настањују Трст почетком 18. века, што је потврђено сведочењима и документима иностраних и српских историчара. Уз коришћење релевантних историјских показатеља, архивских и других докумената и обимне литературе, аутор је пружио осврт на географске, демографске, верске, просветне, културне, политичке и друге чињенице о Србима у Далмацији и Приморју.

У књизи су представљене 242 познате личности српске националности из Далмације, Боке, северног приморја и Трста, који су на овим просторима оставиле значајан траг у свим областима живота и рада. Уз биографије дате су и њихове фотографије, а одговарајуће делове текста пропратило је још шездесетак географских мапа, фотографија и табела.

Аутор указује на потребу очувања српског језика и ћириличног писма, чувања и неговања српског културног, националног и верског идентитета, посебно због процеса асимилације преосталог српског становништва у Далмацији и приморју.

Миленком Стојковићем, у читавом раздобљу Првог српског устанка. То је, истовремено, и блистав пример тактички добро осмишљене и остварене војне операције. Остваривши победу у знаменитом Боју на Иванковцу српски устаници пружили су пример безмерне храбрости и патриотизма који је остао уткан у колективну свест нације током читавог два наредна столећа.

КОСТА НОВАКОВИЋ

СРБИ У ДАЛМАЦИЈИ И ПРИМОРЈУ

Сусрет са прошлошћу

НЕМАЧКИ ПРСТ КРИВИЦЕ НА СРБИЈУ

Како је Немачка кривицу пребацила на Србију -
Први светски рат би избио и без атентата
у Сарајеву

Уцена: Бечки посланик предаје ултиматум Србији

Фото: Приватна архива

У историографији појам ревизионизам почео је да се користи почетком двадесетих година прошлог века, с једним циљем да се измени тадашње тумачење о немачкој одговорности за избијање Првог светског рата.

Наиме, у јуну 1919. године, на Париској мировној конференцији, закључен је Версајски споразум између савезника Антанте и Немачке. У складу са овим уговором, Немачка је признала кривицу за рат. Морала је да врати неке територије околним државама, да плати ратну штету пет милијарди долара и да победничким државама да сву своју трговачку морнарицу.

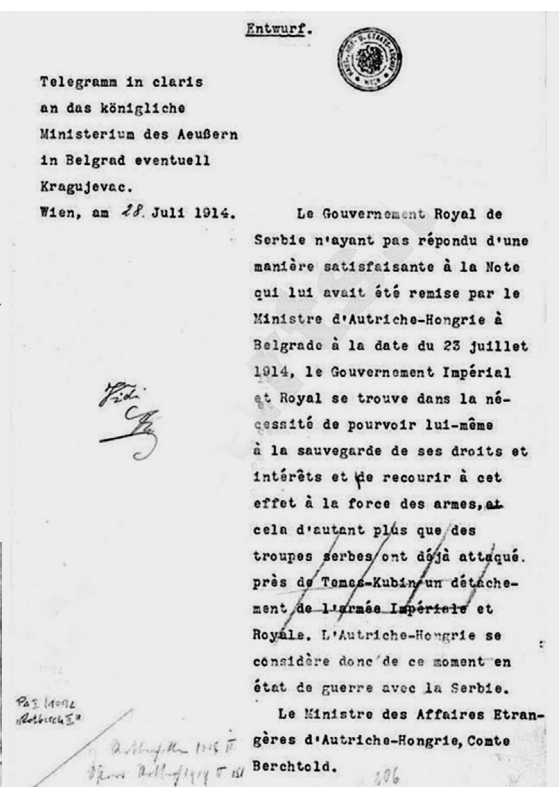
Притиснути теретом огромних обавеза, у годинама које долазе, Немци покушавају на све начине да одговорност за избијање Великог рата пребаци на другу страну. Ангажују познате историчаре, нарочито оне из Америке, да лопту за прву велику ратну катастрофу врате у Сарајево. Да се Србија окриви за атентат на Фердинанда, а да преко тога царска Русија буде оптужена за све ратне недаће.

Тај прст кривице усмерен ка Србији, попут најгорег вируса, шириће се наредних деценија, од Коминтерне до подсвести интелектуалаца леве оријентације, а преко њих до многих научних и политичких ин-

ституција широм света. Све до данашњих.

Иако је Фриц Фишер, вероватно један од најважнијих немачких историчара, у књизи „Циљеви Немачке у Првом светском рату“ на више од 900 страна, уз мноштво аутентичних докумената из релевантних архива, убедљиво доказао немачку одговорност за рат, последњих 20-30 година „тај фантомски дух о набеђеној кривици измилио је из боце“ и поново је на тапету Србија као реметилачки фактор, не само на Балкану већ и у Европи. Истовремено та „ревизионистичка екипа“ пренебрегава чињенице да су напетости између великих сила, с краја прве и почетка друге деценије 20. Века, биле толике да се само чекао погодан изговор за рат. Тај изговор, односно повод, ето, догодио се у Сарајеву на Видовдан 1914. године.

Постоје многа документа која потврђују да је светски рат планиран много пре Сарајевског атентата. Још у новембру и децембру 1912, после Другог балканског рата, Беч није могао да се помири са чињеницом да Србија намерава да успостави коридор преко Албаније до Јадранског мора. Аустроугарска је била решена да и војном интервенцијом спречи Србију у тој намери. И Берлин је био одлучан да подржи тај аустроугарски војни поход.

Оригинал објаве рата Србији

Фото: Приватна архива

**План напада на
Србију у Бечу
разматран још 1906.**

**Документа указују
да је рат припреман
од маја 1913.**

Немачки цар Вилхелм II се 23. новембра 1912. године састао са Фрањом Фердинандом и тада је направљен план напада на Србију. Свесне да би тај рат могао да прерасте у светски, интервенисале су Енглеска и Италија, и полуга Берлин-Беч устаје од намере, али не смирује јеку ратних бубњева.

Пре шест година у Одељењу за историју Андрићевог института у Андрићграду представљен је препис писма гувернера БиХ Оскара Поћорека упућеног тадашњем министру Аустроугарске монархије Леону Билинском написаног 28. маја 1913. године, из кога се јасно види да су постајали планови за почетак Првог светског рата 13 месеци пре атентата у Сарајеву и 14 месеци пре аустроугарске објаве рата Србији. Ово писмо спада у примарне историјске изворе, јер је настало оног момента када се догађај десило и оно је један од најзначајнијих историјских извора за изучавање питања кривице и одговорности за почетак Првог светског рата.

У бечким архивама постоје документи који недвосмислено показују да је читав је-

Фердинанд и Софија у Сарајеву

Фото: Приватна архива

Извршилац генерал Поћорек
Фото: Приватна архива

дан век пре ових дешавања Аустроугарска израђивала разноразне елаборате и ратне планове у којима је био само један циљ: како да се двојна монархија прошири испод Саве и Дунава.

Још 1807. године, непосредно по избијању Првог устанка, када је Србија тек почела да добија атрибуте самосталне државе, сачињена је једна врста елабората за аустројског цара

на иницијативу надвојводе Карла. Овај документ би могао да се назове и првим планом за анексију Србије у модерној историји Аустрије. Од тада, па све до 1914. године, заправо све до 1918. године, док Хабзбуршко царство није нестало са историјске сцене, сачињено је мноштво таквих планова. Четири године касније, 1811, када је српска држава већ била постала стварност, у Бечу се издаје наређење да се прекину све везе између Срба у Угарској са Србима у Србији.

Аустроугарска монархија је после Берлинског конгреса и одмах након окупације БиХ 1878. године усмеравала поглед

преко Дрине. Непрекидно се припремала да нападне Србију. Леополд Берхтолд, аустројски државник и дипломата, истакнуто је на томе да се у свим канцеларијама аустројске владе истакне максима: „Србију треба уништити“ (Serbia delenda est).

Аустројски војни историчар Франц Вајнвурм пронашао је у Ратном архиву у Бечу податке да је још 1891. сачињен план напада на Србију и да се још тада воде полемике да ли напасти Србију преко Дрине или преко Саве и Дунава. Из већине докумената види се да се при састављању планова за рат против Србије скоро увек рачунало са наступањем из Босне. Аутор овог ратног плана, боље рећи студије, био је начелник Генералштаба Фридрих Бек.

Из наведене студије види се да је аустроугарски генералштаб рачунао с тим да би Србија могла да на прву борбену линију изведе 160.000 војника и да су за њихово уништење довољна три корпуса.

Из аката Ратног архива у Бечу види се да је у јануару 1894. године мајор Јохан Ширмбек, из Операционог бироа аустроугарског генералштаба, сачинио посебну студију за случај рата против Србије. Према овој студији, офанзива против Србије требало је такође да уследи из Босне код Вишеграда. Истовремено с њом требало је да буде извршен напад на Београд, чији су положај и одбрамбено стање „били повољни“ за Аустроугарску.

Две године касније, 1896, у аустроугарском генералштабу израђује се још један ратни план. Њен творац Франц Кун фон Куненфелд, начелник Б групе у Операционом бироу, похвалио се 1931. године да је он лично сачинио први темељ ратног плана за напад на Србију.

Уласком у 20. век, рат са Србијом био је све чешћа тема разговора у аустроугарском генералштабу. За тај рат, који се од тада сматрао већ сасвим извесним, биле су „одређене трупе XV корпуса, војне команде Задра, затим IV, VIII и XIII корпуса са домобранима загребачког, будимпештанског и сегединског дистрикта“.

Из годишњих извештаја јасно се види да се у аустроугарском генералштабу стално мислило на рат са Србијом. Сачувана ак-

та у Ратном архиву у Бечу потврђују да се 1906. године, „у глобалу“, разматрао план рата са Србијом, само што се сада о нападу на Србију говорило не као о рату, већ као о „казненој експедицији“.

У фебруару и почетком марта 1909. године Конрад фон Хецендорф наредио је да се хитно изради операциони план и за случај рата са Србијом и Црном Гором. Овај план сачинио је пуковник Рудолф Пфефер. Због врхунске тајности овог задатка, он је овај посао урадио сам. У пролеће 1913. године Поћорек је такође лично израдио операциони план против Србије - за Шесту армију над којом је он имао врховну команду. Шеста армија требало је да пређе Дрину код Увца источно од Вишеграда и да по могућству са што јачим снагама избије на линију Ужице - Чачак, да би бочно осигурала напад Пете армије, чим ова армија стигне до Ваљева.

Са Колико озбиљности је аустроугарски војни врх приступао изради ових планова говоре и две „генералштапске игре“ одржане 1910. у Загребу и Дубровнику 1914. године, на којима су фингиране све опције офанзивних кретања аустроугарске војске.

И на крају, кључни докази да би Србија била нападнута и да Гаврило Принцип није испалио судбоносне хице на аустројског престолонаследника и његову супругу. Начелник Главног генералштаба Немачке Хелмут фон Молтке 12. јуна 1914. године, 16 дана пре атентата, шаље поверљиву поруку начелнику Генералштаба Аустроугарске Францу Конраду у којој га упозорава да „не треба губити време и одлагати напад на Србију“ јер ће „изгледати на успех бити све мањи“. Он напомиње да би циљ овог евентуалног рата требало да буде „смањење, али не и потпуно уништење Србије“. Све то непобитно говори о томе да су Аустроугарска и Немачка биле уверене да треба напасти Србију.

Франц Фердинанд долази у Босну и Херцеговину, да би присуствовао маневару који је одржан 25, 26. и 27. јуна 1914. године и који је био предигра и припрема за напад на Србију, који је требало да уследи. Престолонаследник Фердинанд се на вечери на Илици, дан пре убиства, поверио шефу своје оперативне канцеларије пуковнику Метцегеру да је у Конопишту одлучен непосредни напад на Србију одмах после маневара.

Постоји и извештај службеника српског посланства из Будимпеште који је јавио да Фердинанд одржава маневар у Босни, да би окупио веће војне снаге и са њима покушао да преко Новопазарског санџака продре до Албаније.

Две недеље пре атентата у Сарајеву, са-стали су се у Конопишту немачки цар Вилхелм и престолонаследник Фердинанд. Тог 12. јуна 1914. године донета је одлука да се нападне Србија и почне исцртавање нове политичке карте Европе. Да ли је потребно још доказа да су Аустроугарска, посебно Немачка биле спремне да наслрну на Србију? И поред свега, онај прст кривице уперен ка Србији још стоји.

Иван Миладиновић
Извор: Вечерње новости

БЕОГРАДУ НИЈЕ ОДГОВАРАО РАТ

У лето 1914. године Србији никако није одговарао никакав рат. Измученост балканским ратовима и прилично нестабилна политичка ситуација, јер Влада није контролисала све сегменте државне власти и није се знало ко доноси кључне одлуке, Пашић или неко други, разлог су што Београд у том тренутку није желео сукоб, а нарочито не светски.

Уређује: мр
сц. др Часлав
Антић

Кроз призму актуелне борбе са вирусом

И ВИТАМИН ДЕ ПОЗВАН У БОРБУ С КОРОНОМ

Некад је сматран чуваром костију и леком за рахитичну децу, а сада неке медицинске студије указују да би могао да спречава теже облике ковида 19

Сунце је благотворно, али не треба претеривати са сунчањем

Вест да витамин Де није више само чувар јаких костију и лек за рахитичну децу, већ и витамин који би могао да спречи тешке форме ковида 19, појавила се недавно и прикључила лавини сличних спекулација шта би све могло да помогне у борби с новим вирусом корона. Лекари и фармаколози кажу да овакве вести, макар иза њих стајале и медицинске студије, ваља примати с великом дозом резерве.

Све је почело пошто је студија истраживача с Универзитета у Хохенхајму повезала теже клиничке слике ковида 19 с недостатком витамина Де код оболелих. Вирус корона најопаснији је за дијабетичаре, гојазне особе, људе с обољењима срца и крвних судова и метаболичким синдромом и старе, а за све њих је заиста заједничко да имају мањак витамина Де у организму.

Тежи плен за вирус

Не негирајући ову полазну премису, др Мартин Фаснахт, ендокринолог Универзитетске клинике у Вирцбургу, објаснио је да то ипак није довољно да се успостави веза и да се витамин Де прогласи леком за ковид и оправда помама за њим. Ствари ипак нису тако једноставне, казао је овај лекар за „Дојче веле“, сумњајући да би задржени короном избегли теже манифеста-

ције болести тиме што би им се подизао ниво овог витамина у организму. Такође је истина да се код људи старије животне доби, који су витални, здрави и активни и доста времена у току дана проводе на сунцу, у природи, одиграва боља синтеза овог витамина и да су они у предности над својим вршњацима који ретко излазе из куће или су смештени у домовима за старе, а при томе су и болесни. Некада смо сви, па и старији људи, много више времена проводили на отвореном, било на њивама или парковима, нисмо били приковани сатима и данима за телевизор, компјутере, тако да су и количине витамина Де у кожи биле много више. Можда је и то један од разлога зашто се сматра да су људи некада били здравији и виталнији.

Људи код којих витамина Де у организму има довољно или га они предано узимају свакога дана у облику таблета, односно суплемената, можда су мало тежи плен за вирус корона, али ковид 19 их свеједно може угрожити. Тешко је очекивати да се и један ток клиничке болести може променити прописивањем витамина Де, али „не кошта да се проба“, што би рекао наш народ.

Према важећим смерницама, односно водичима о препорученом дневном уносу

овог витамина, за бебе до годину дана он износи 400 интернационалних јединица (ИЈ), јер треба да поспеши развој костију. Сећате се да сте бебама у исхрани додали чувене АД капи. За узраст од једне до седамдесете године препоручена дневна доза је 600 ИЈ, а за људе старије од 70 година препоручује се 800 ИЈ. Пре неколико година у сличној помаи која је завладала поводом „витамина сунца“ појавили су се предлози да се препоручена доза здравим и одраслим особама повећава чак до и преко 1.000 ИЈ.

Бројне медицинске студије су доказале да овај витамин нема само позитиван ефекат код коштаних обољења, већ и код неких болести органа за варење, као што су Кронава болест или улцерозни колитис, код повишеног крвног притиска, у трудноћи, код реуматоидног артритиса, неких малигних обољења.

Витамин Де ћемо себи најлакше обезбедити ако се излажемо сунчевим зрацима и то никаквим вишечасовним сунчањем: двадесетак минута свакога дана је сасвим

У ТУНИ И МЛЕКУ

Витамин Де је, иначе, већ додат многим намирницама, али је чињеница да је тешко само преко хране доћи до препоручених 800 интернационалних јединица. Јер, на пример једно јаје садржи 20 ИЈ, једна супена кашика маргарина обогаћеног витамином Де садржи 60 ИЈ, једна конзерва туњевине 200 ИЈ, а два децилитра млека обогаћеног Де витамином - 98 ИЈ. Дакле, да би подмирили половину препоручене дозе од 400 ИЈ, и што је стандардна препорука за смањење ризика од прелома, потребно је дневно појести 20 јаја или попити литар млека, а нема тог стомака који ово може да поднесе. Млеко је несумњиво велики извор Де витамина, али због савремених технологија прераде, витамин се губи (па се накнадно додаје или га уопште нема). Тако да чак и ако пијемо литар млека на дан не значи да телу обезбеђујемо довољну количину витамина.

довољно. Лекари објашњавају да ни витамин Де у таблетама не треба избегавати, нарочито код особа које су старе и ретко излазе из својих кућа или код хроничних болесника.

Боравак на сунцу

Реч је о врло специфичном витамину, који се у телу понаша као хормон, па тако побољшава апсорпцију калцијума и минерале из других делова тела усмерава ка костима и доприноси минерализацији костију. У сваком организму мање-више ствара се сам, потребно је само мало боравити на сунцу.

Недостатак витамина Де јавља се обично зими када се више времена проводи у затвореном простору, али и код људи који раде у ноћној смени, код вегетаријанаца и особа које су на дијети с малом количином масноћа. Тада се тај недостатак надокнађује суплементима, који се препоручују и болеснима и старим људима, поготову онима који све време проводе у затвореном или ретко излазе из својих домова.

О. П.

Шта доноси актуелно време

ХРОНИЧНИ БОЛЕСНИЦИ У СТРАХУ ОД КОВИДА

Важно је да вредности крвног притиска или шећера у крви не буду повишене, да се хронично обољење држи под контролом - и ризик од компликација код инфекције вирусом корона ће бити мањи

Имати хроничну болест само по себи не значи да ће та особа пре оболети од ковида 19 у односу на неког ко је потпуно здрав. Хронична болест, било да је реч о кардиоваскуларним, малигним или метаболичким обољењима, не мора да значи и да ће особа с таквом дијагнозом чак и ако се инфицира имати тежу клиничку слику ковида 19. Међутим, ипак код тих болесника, који већ имају поремећај функције неког органа или органског система, свакако је већи ризик да заврше на болничком лечењу и да буду у јединицама интензивне неге.

Овако је професорка др Едита Стокић, ендокринолог и директорка Клиничког центра Војводине, недавно на конференцији за штампу објаснила шта инфекција

Лечење од короне оних који имају хроничне болести много је теже него здравих особа

вирусом короне значи за хроничне болеснике.

Код дијабетичара који имају добру контролу над шећером у крви и немају повишене вредности, у случају инфекције ковидом 19 лечење се не разликује у односу на лечење здравих. Исто важи и за људе који имају хипертензију, али им је крвни притисак захваљујући таблетама које пију добро регулисан, и практично је тада ризик који носи повишени крвни притисак избрисан. У случају инфицирања коронам јако је битно какво је стање хроничног болесника и да ли је хронична болест под контролом. Код пацијента који има шећерну болест, а добије корону, није свеједно да ли има вредности шећера у крви, гликемију 5 или 6, или 23! Такав случај смо имали код једне млађе пацијенткиње код које се због високих вредности шећера ја-

вио низ поремећаја због којих су се раније и брже јавиле компликације ковида - објаснила је докторка Стокић.

Она је пренела и занимљиво запажање лекара Клиничког центра Војводине: уочили су да се млађи људи након што се заразе, дуже осећају добро, да су у добром општем стању, да не придају значај повишеној температури, кашљу, малаксалости и да се касније јављају лекару, кад посумњају да можда имају ковид. Старији и поготово особе које имају неке друге хроничне болести јављају се раније, већ после првих симптома и сумњи на ковид.

- Вирус короне, како је од самог почетка избијања епидемије истицано, погађа плућа и систем органа за дисање, али постоје бројне манифестације које се одражавају на рад других органа и система. У Клиничком центру Војводине, међутим, код пацијената с тешком и веома тешком клиничком сликом врло често смо уочили и промене у раду бубрега, тј. долази до акутне бубрежне инсуфицијенције.

Компликација у виду попуштања рада бубрега, према подацима који су стигли из Кине, јављала се код скоро трећине оболелих (29 процената) пацијената. Студија из САД је показала да тај проценат може да буде и већи и да се јавља код 37 одсто оболелих, а показало се да уколико пацијент доспе у јединицу интензивне неге, акутно затајање бубрежне функције може да се јави у проценту од 78 до 90 одсто. Овим желим да укажем на чињеницу колико је лечење пацијената с ковид 19 компликовано и захтева мултидисциплинарни тим лекара - објаснила је др Едита Стокић.

О. П.
Извор: Политика Магазин

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе

слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Београд, Сазонова 18а
Тел: 011/2435-924

Нови Београд, Булевар Црвене армије 11в
Тел: 011/77-09-099

Нови Сад, Булевар Ослобођења 111
Тел: 021/66-22-757

www.slusniaparatizonex.rs
info@slusniaparatizonex.rs

25

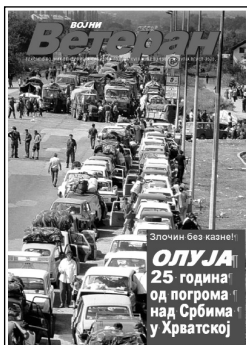
Godina sa Vama

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Извор:
ВОЈСКА

Година XVIII. Број 198/199. ЈУЛ/АВГУСТ, 2020.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић, мр Александар Симоновски,
мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ
Добросав Алексић (Алексицац),
Предраг Добић (Сремска Митровица),
Радивоје Здравковић, (Подгорица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Стеван Стојановић (Шабац),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),
Драган Дабетић (Зајечар)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници и
сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:
***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахра-не преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за висину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почаста преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

Тешко је напамет
паметовати,
јер ту нешто недостаје.

Рачунајте да од моћи има
јаче моћи.
Када нема моћи, тражи
помоћ.

Ако чиниш, ти учини, али
штету не причини

Ко се дави за сламку се
хвата,
а паника данак узима.

Кад ти месец сунце заклони,
то ти говори да си
задоцнио...

Младо дрво савијај,
а старо подлагај.

Не дај да ти се дан у ноћ
претвара.
Постићи ћеш контраефекат.
Драган М. Живаљевић

TANJA dent

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких
услуга војним пензионерима и чла-
новима њихове породице, са 10%
попуста.
Такође се нуди и могућност одло-
женог плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х